

Letnik VI
1/2008

Prispevki
k didaktiki
zgodovine

*Prispevki
k didaktiki zgodovine*

**Vsi prispevki so avtorska dela in niso
lektorirani.**

*Letnik 6, številka 1
2008*

Oddelek za zgodovino

Predgovor

V študijskem letu 2007/08 so imeli študentje 4. letnika zgodovine pedagoške smeri obvezno skupinsko nalogo, katere glavni namen je bil usposabljanje za sodelovalno učenje in timsko odgovornost.

V poročilu je vsaka skupina pripravila naloge za dva izbrana krajša literarna odlomka z zgodovinsko vsebino, in sicer kratke naloge, nalogo s prostim odgovorom, raziskovalno nalogo in avtentično nalogo.

Končni rezultat so objavljena poročila z nalogami in rešitvami, ki se lahko uporabljajo v osnovnih in srednjih šolah pri zgodovini in predstavljajo primer dela z literarnimi odlomki z zgodovinsko vsebino.

Urednica: Danijela Trškan

**UPORABA LITERARNIH DEL
Z ZGODOVINSKO VSEBINO
PRI POUKU ZGODOVINE**

1. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Tanja Žohar
2. Mateja Ugovšek
3. Martina Volk
4. Jure Lisec
5. Vesna Gajić

LITERARNO DELO

1. NASLOV: **SEBASTJAN KRELJ: PROŠNA ZA MIR**

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Sebastijan Krelj

Rodil se je 1538 v Vipavi. Študiral je s podporo dobrotnika iz Nürnberga na univerzi v Jeni pri reformatorju Matiji Vlačiču. Leta 1563 je postal pridigar v Ljubljani, po Trubarjevem odhodu v Nemčijo pa superintendent slovenske Cerkve. Umrl je 1567 v Ljubljani za jetiko. Krelj je izdal le dve deli: *Otročja Biblija* (1566) in *Postila slovenska* (1567). Pisal pa je tudi pesmi za protestantke pesmarice.

Krelj je pomemben zlasti na jezikoslovnem področju, saj je z znamenji za sičnike in šumnike izboljšal Trubarjev črkopis. Prav tako se je izogibal germanizmom in dolenjskim posebnostim v jeziku. Te jezikovne reforme mu niso povsem uspeli, saj je bil središčni (Trubarjev) jezik močnejši.

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Branje 1. Ljubljana: DZS, 2000, str. 268-269.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

Turški vpadi

Obdobje, v katero lahko umestimo pesem Prošna za mir, zajema čas turških vpadov na slovensko ozemlje. Turki so na naše ozemlje vpadali vse od začetka 15. stoletja, po turški zasedbi Bosne leta 1463 pa so bili ti vpadi bolj pogosti. Naslednjih 250 let so bili Turki strah in trepet slovenskih dežel. Prodirali so v različnih smereh; njihovi vpadi pa so dosegli tudi Novo Gorico, Gorenjsko, Koroško, Ljutomer ...

Vse pomembnejše je v tem času postalo vprašanje obrambe. Številna mesta na Kranjskem je dal deželni knez utrditi, v obmejnem območju pa so nastala številna nova mesta za obrambo (Kočevje, Črnomelj, Metlika ...).

Vendar pa so kmetje kljub temu ostajali nezaščiteni, zato je njihova prošnja za mir, ki preveva celotno pesem, še toliko bolj razumljiva. Pomagali so si na več načinov: postavljali so si utrjena pribežališča (tabore), zatekali so se v gozdove in kraške jame. Razvili so tudi poseben sistem za obveščanje pred turško nevarnostjo: prižigali so kresove, zvonili in streljali. V 30. letih 16. stoletja se je obramba pred Turki izboljšala, saj so Habsburžani na področju Hrvaške in Slavonije organizirali vojno krajino – sistem trdnjav in utrdb z najemniško vojsko.

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo**

IZBRANI ODLOMEK

Prošna za mir

*"Daj mir, o Bug, krščeničom,
vari nas pred vsem zlegom,
saj nihče nej, kir bi za nas stal,
za Tvojo cerkov vojskoval,
temuč Ti sam, Bug mogoči.*

*Kir vsim vernim svit, srce daš,
s svetim duhum regiraš,
daj nam zdaj vsim tudi Tvojo muč,
de Te spoznamo večno luč,
pred Turki nas Bug obari.*

*Mi smo vsi kmalu grešili,
s tem Tvoj srd zaslužili,
ti pak, Bug oča milostivi,
v ti lubezni Jezusovi
greh odpusti, srd pozabi.*

*Zatu Te vsi zdaj prosimo,
de vsi tudi bodemo
rešeni skuzi Tvojo roko,
Tebi dali čast ter hvalo
vselej ter vekoma. Amen."*

Slovar:

- krščenič - kristjan;
- pred vsem zlegom - pred vsem zlim,
- slabim; temuč - temveč;
- svit - svet, nasvet;
- regirati - voditi, upravljati;
- obari - obvaruj, brani

Prepis je iz: Krelj, S.: Prošna za mir. V: Branje 1. Ljubljana: DZS, 2000, str. 268-269.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

Katero zgodovinsko obdobje označuje pesem?

_____

R: Obdobje srednjega veka, turški vpadi.

Za kaj prosijo kristjani Boga v pesmi?

_____

R: Za mir, da bi prenehali turški vpadi.
Pred kom naj bi Bog obvaroval kristjane?

R: Pred Turki.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Na kakšne načine so se prebivalci zavarovali pred Turki (naštej najmanj 3)?

R: utrjevanje že obstoječih mest (z obzidji, jarki); nastajanje novih mest na mejnem območju; sistem obveščanj med prebivalci; skrivanje pred Turki v gozdovih, podzemnih jamah; gradnja utrjenih taborov ob gradovih in cerkvah; nastanek vojne krajine ...

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Kakšno je zgodovinsko ozadje pesmi (osredotoči se na slovensko ozemlje)?

R: odgovor mora vsebovati:

- čas turških vpadov,
- pričeli v začetku 15. stoletja (nadaljnjih 200 let predstavljali grožnjo slovenskemu ozemlju),
- najhujši napadi konec 15. stoletja,
- napadi se razširijo po celotnem slovenskem ozemlju,
- plenijo mesta, podeželje, samostane,
- prebivalstvo se brani na različne načine (tabori, mesta, obzidja, skrivališča, sistem obveščanja ...),
- posledice vpadov (opustela območja, zmanjšanje števila prebivalstva (umrli v bojih, odpeljani v ujetništvo), premoženje oropano, slabo stanje predvsem kmečkega prebivalstva ...).

4. AVTENTIČNA NALOGA

Učencem dam možnost pridobiti dobro oceno z domačim delom. Nekaj učencev si lahko izbere ponujeno tematiko. Imajo možnost izbirati naslove na temo prvega, drugega, tretjega vala turških vpadov in smeri iz katerih so prodirali. Na koncu učne ure na temo Turški vpadi, po predstavitvi referatov, referate organiziramo v obliki kratkega časovnega traka, za katerega je bil zadolžen še četrti učenec. Na časovni trak so zabeležimo pomembnejše dogodke.

Možni naslovi za izbrani referat:

Bitka pri Sisku 1593, Smeri turških vpadov, Posledice turških vpadov, Organizacija turške vojske, Vojna krajina...

Kriteriji za izdelavo referata:

- obsega naj najmanj 5 strani
- besedilo se mora nanašati na izbrani naslov
- referat mora imeti logičen uvod, jedro in zaključek
- predstavitev referata sošolcem lahko traja največ 10 minut
- učenci lahko predstavijo referat v obliki plakata, miselnega vzorca, s pomočjo prosojnic ali power point prezentacije...

Kriteriji za izdelavo časovnega traka:

- učenec mora sodelovati s preostalimi tremi učenci, ki so zadolženi za izdelavo referatov

- v kratkem poročilu navede pomembnejše dogodke na temo turških vpadov in te dogodke na kratko opiše
- poročilo mora obsegati vsaj 3 strani
- doma izdelava časovni trak in ga podrobneje razdeli
- na časovni trak označi samo letnice, brez besedila

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: DNEVNIK: ANNE FRANK

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Anee Frank

Anee Frank se je rodila 12. junija 1929 v nemškem mestu Frankfurt. Njena družina se je v Amsterdam (Nizozemska) preselila 1933, ko so se nacisti pričeli vzpenjati v Nemčiji. V času nemške okupacije Nizozemske, so se skrili pred oblastjo. Skupaj s svojo družino (oče Otto, mama Edith in starejša sestra Margot) ter še štirimi osebami so se skrili v prostorih nad pisarno Anninega očeta. V skrivališču so preživeli 25 mesecev. Po izdaji so skupino aretirali in jih prepeljali v nacistična koncentracijska taborišča. Marca, leta 1945, po devetih mesecih preživetih v taborišču, je Anne umrla zaradi posledic tifusa v Bergen-Belsnu. Bila je stara petnajst let.

Ves čas skrivanja je Anne pisala dnevnik, ki ga je po njeni aretaciji shranila družinska prijateljica Miep Gies. Dnevnik je nato predala Anninemu očetu, ko se je ta vrnil domov, kot edini preživeli iz skupine.

Dnevnik je bil prvič izdan leta 1947. Do danes je bil njen dnevnik preveden v 67 jezikov in je ena najbolj branih knjig na svetu.

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Frank, A.: Dnevnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1984, str. 213.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

Druga svetovna vojna

Vojna se je začela 1. septembra 1939, ko so nemške čete vdrle na Poljsko, ter si njeno ozemlje razdelile s Sovjetsko zvezo. Aprila 1940 je sledil nemški napad na Dansko in Norveško Belgijo, Nizozemsko in Luksemburg ter Francijo, junija istega leta so Nemci napadli še Veliko Britanijo, leto kasneje pa še Sovjetsko zvezo.

Vojna je dobila svetovne razsežnosti decembra 1941, ko je Japonska napadla ameriško oporišče Pearl Harbor in s tem izzvala vstop ZDA v vojno.

Začetek leta 1943 je nekakšen preobrat v drugi svetovni vojni, saj so bili Nemci poraženi v bitki za Stalingrad. Juluja si sse zahodni zavezniki izkrcali na Siciliji in septembra istega leta je Italija kapitulirala.

Junija 1944 so zavezniške sile odprle drugo fronto z izkrcanjem v Normandiji in začelo se je osvobajanje okupiranega ozemlja. Začetek 1945 pa je z vzhoda začela prodirati še Rdeča armada, ki je maja 1945 osvojila Berlin, istega meseca pa je kapitulirala tudi Nemčija. Upirala se je le še Japonska, ki pa jo je k kapitulaciji prisililo upoštevanje, ki sta ga avgusta 1945 povzročili atomski bombi v Hirošimi in Nagasakiju.

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"Draga Kitty,

Invazija se nadaljuje s polno paro. Zavezniki so že zasedli Bayeux, vas na francoski obali, in se borijo v okolici Caena. Jasno je, da nameravajo odrezati polotok, kjer leži Chenbourg. Vsak večer poročajo vojni dopisniki o težavah, ki jih mora izkrcana armada premagovati na svoji poti. O junaštvu in navdušenju borcev pripovedujejo naravnost neverjetne epizode. Ranjenci, ki so se vrnil na Angleško, so že govorili v mikrofon. Čeprav je skrajno slabo vreme, so letalci neprestano v zraku. Oddaja B.B.C. je sporočila, da je hotel tudi Churchill z invazijskimi četami, toda Eisenhower in drugi generali so mu odsvetovali. Samo pomisli, kako vražje predrzen je ta starec, ki jih ima že okoli sedemdeset."

Prepis je iz: Frank, A.: Dnevnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1984, str. 213.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

1. V kateri čas je postavljen ta odlomek? _____

R: Postavljen je v čas druge svetovne vojne.

2. V odlomku je napisana invazija. Za katero invazijo gre? _____

R: Gre za t.i. Dan D, invazija zaveznikov v Normandiji.

3. Ministrski predsednik katere države je bil W. Churchill? _____

R: Velika Britanija.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Opiši, kako je potekalo osvobajanje okupiranega ozemlja po izkrcanju zavezniških enot v Normandiji junija 1944.

R: Po bojih v Normandiji, so zavezniški enota julija nadaljevale prodor proti notranjosti Francije in skupaj z odporniki avgusta osvobodile Pariz, jeseni pa skoraj vso Francijo. Manj uspešni so zavezniki bili pri osvobajanju Nizozemske, saj se padalski desant septembra 1944 ni posrečil. Hudi boji so potkali tudi v Belgiji, kjer so Nemci v Ardenih poskusili s protinapadom. Po začetnih uspehih pa je izmučena nemška vojska poražena in ni več ogrožala zavezniškega prodora.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Učenci naj s pomočjo knjige raziščejo, kako je besedilo sestavljeno in kakšne oblike je. Poznajo mogoče še kakšno zgodovinsko osebnost, ki je pisala to vrsto besedila?

R: Učenci naj navedejo, da besedilo ni pisano strnjeno, torej ima veliko odlomkov. To je posledica oblike besedila, saj gre za dnevnik. Ohranjen je na primer dnevnik cesarja Marka Avrelija.

4. AVTENTIČNA NALOGA

Učenci imajo možnost pridobiti boljšo oceno v obliki referata. Ponujene teme so: Priprave na Dan D, Dan D in potek invazije, tretji naslov pa je Posledice invazije. Predstavitve teh referatov bodo v tisti uri, ko se bo obravnavala tema Invazija na Normandijo, referat pa morata narediti dva učenca skupaj.

Kriteriji za izdelavo referata:

- referat mora obsegati od 8–12 strani z pripadajočim kazalom, uvodom, zaključkom, seznamom virov in slikovnim gradivom
- napisano mora biti v pisavi Times new roman, velikost 12, razmik vrstice 1,5
- predstavitev lahko traja 10– 2 minut
- na predstavitvah naj bodo uporabljeni tudi slikovni materiali
- predstavitev je lahko v obliki plakata, miselnega vzorca, prosojnic ali pa power point prezentacija.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Tanja Žohar

OPIS NALOGE: 1. odlomek: podatki o avtorju; 2. odlomek: zgodovinsko ozadje, naloge oz. vprašanja na odlomek

ČLAN ŠT. 2: Mateja Ugovšek

OPIS NALOGE: 1. odlomek: zgodovinsko ozadje; 2. odlomek: naloge oz. vprašanja na odlomek

ČLAN ŠT. 3: Martina Volk

OPIS NALOGE: 1. odlomek: naloge oz. vprašanja na odlomek; 2. odlomek: prepis odlomka

ČLAN ŠT. 4: Jure Lisec

OPIS NALOGE: 1. odlomek: prepis odlomka; 2. odlomek: naloge oz. vprašanja na odlomek

ČLAN ŠT. 5: Vesna Gajić

OPIS NALOGE: 1. odlomek: naloge oz. vprašanja na odlomek, 2. odlomek: podatki o avtorju

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
23. 10. 2007	Skupaj smo prebrali prvi odlomek ter si med seboj razdelili naloge. Naloga do drugega sestanka: vsak da predlog za drugi odlomek
25. 10. 2007	Izbrali smo drugi odlomek in si razdelili naloge.
29.10.2007 – 2.11.2007	Komuniciramo preko interneta in sestavljamo končno obliko naloge.
5.11.2007	Imamo končno verzijo naloge. Pogovorimo se o predstavitvi.
7.11.2007	Dodelamo predstavitev in oddamo nalogo.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Anne Frank - life. URL: <http://www.annefrank.com/> (citirano 30. 10. 2007)
- Branje 1. Ljubljana: DZS, 2000, str. 268-269.
- Frank, A., 1984. Dnevnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 238 str.
- Kos, J.: Pregled slovenskega slovstva, Ljubljana: DZS, 2002, str. 45.
- Pavliha, B.: Zgodovina na maturi 2005, Mengeš: Ico, 2004, str. 89-94
- Repe, B.: Sodobna zgodovina, Ljubljana: Založba Modrijan, 1998, str. 108 in 139-140.
- Simoniti, V.: Turki so v deželi že, turški vpadi na slovensko ozemlje v 15. in 16. stoletju, Celje: Mohorjeva družba, 1990, str. 158-170.
- Slovenska književnost, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1982, str. 184-185.

2. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Bogataj Jerca
2. Enci Vida
3. Gabrovšek Miha
4. Lorber Zala
5. Zidanšek Ana

LITERARNO DELO

1. NASLOV: STARA PRAVDA

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Anton Aškerc se je rodil v revni družini v Globokem pri Rimskih Toplicah leta 1856. Študij bogoslovja je končal v Mariboru in kot duhovnik služboval v več krajih na Štajerskem. Svoje pesmi je objavjal v različnih literarnih revijah pod psevdonimom Gorazd. Njegove svobodomiselnne pesmi je leta 1889 v reviji Rimski katolik ostro napadel dr. Anton Mahnič. Prva najpomembnejša zbirka z naslovom Balade in romance je izšla leta 1896, tej pa je leta 1896 sledila še zbirka Lirike in epske poezije. V osemdesetih in devetdesetih letih je bil vodilni pesnik Ljubljanskega zvona, s svojimi nazori pa je bil velik vzornik mladim. Leta 1898 se je kot duhovnik upokojil in do smrti opravljal službo ljubljanskega mestnega arhivarja. Umrli je leta 1912 v Ljubljani.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

- Cuderman, V. et al, 2001. Branja 2, berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Prva izdaja. Ljubljana, DZS, str. 337-342.
- Aškerc, A., 1963. Izbrane pesmi. Mladinska knjiga. Ljubljana, 130 str.
- Štih, P. 1999. Najstarejša upodobitev ustoličevanja koroških vojvod 1480. Ljubljana, Slovenska knjiga, str. 5-10.
- **Aškerc, A., 1968. Izbrano delo. Mladinska knjiga, Ljubljana, str. 176-177.**

4. ZGODOVINSKO OZADJE: Ustoličevanje koroških vojvod

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

Odlomek iz 7. kitice - Knežji kamen

*"Čuj, svobode naše pokopane
Pomnik je ta kamen edin!
Tujcu suženj ti pozabil davno
Da otcev svobodnih si sin!*

Knezov naših prestol je slovenskih

*ta kamen! Tega ti ne znaš ?
Samo sedel tu, Borut, Gorazd je
pa Ingo, poslednji knez naš!*

*Tu volili smo sami si kneza;
Kmet sam mu dajal je oblast;
Narod sam iz sebe mu izročal
Moč žezla in krone je čast...*

*Domovine le iskati sreče,
Vsem braniti pravdo vsekdar,
Z mečem v roki tu prisezal glasno
V jeziku je našem vladar!*

*Čitaj črke tu na kamnu svete!-
Mi vdolbi smo v kamen jih, znaj! –
PRAVDO BRANY VDOVE – domovine...
A kdo vam jo brani sedaj?*

*Mi sedeli s knezom smo za mizoj –
Za vrati stojite zdaj vi!...
Mi is polnih skled obedovali,
A vam še ne dajo kosti!...*

*Kdaj izpolni se napis na kamnu?
Da duh bi moj mir že objel!
Kdaj, vi bratje...«« Čuj, pri Gospi Sveti
Petelin tam že je zapel!"*

Prepis je iz: Aškerc, A., 1968. Izbrano delo. Mladinska knjiga, Ljubljana, str. 176-177.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI (vsaj 3)

a) O čem govori odlomek?

Rešitev: Odlomek peva ustoličevanje koroških vojvod.

b) V katerem zgodovinskem obdobju se je dogajalo ustoličevanje karantanskih knezov?

Rešitev: V srednjem veku, vse od 8. stoletja pa so 15. stoletja.

c) Kje je Gosposvetsko polje?

Rešitev: Na Koroškem, v Avstriji.

d) Naštej vsaj 3 karantanske kneze.

Rešitev: Borut, Gorazd, Samo.

e.) Na kaj opozarja pesnik v odlomku?

Rešitev: Pesnik opozarja na to, da »smo« v preteklosti že imeli svobodo, katero »smo« kasneje zapravili.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

a) Kakšno je ozračje v pesmi? Zakaj?

Rešitev: Ozračje je očitajoče, ker "današnje" čase primerja s preteklimi, ko so ustoličevali kneze. Razmere so se spremenile: kmetje ne izročajo več moči vladarju, ampak so mu hlapci. Pesnik poziva na spremembe - morebiti upor.

b) Kakšno funkcijo je imel knežji kamen v tistem času?

Rešitev: Služil je za prestol, kjer so kmetje posedeli bodočo vojvodo.

c) Zakaj so karantanski knezi izgubili oblast?

Rešitev: Leta 819 se Ljudevit Posavski upre nasilju furlanskega grofa. Frankovska vojska je bila premočna. Ker so bili uporniki poraženi, je Karantanija izgubila notranjo samostojnost. Karantanijo so tako popolnoma vključili v Frankovsko državo - postala je Frankovska grofija.

d) Kaj pomeni izraz Stara pravda?

Rešitev: To je bila zahteva kmetov - zahtevali so take delovne in davčne obremenitve, kot so bile v navadi, preden so zemljiški gospodje začeli uvajati višjo tlako in različne nove dajatve v denarju in pridelkih, da bi si tako povečali dohodke. Hoteli so skratka obdržati že doseženo delno svobodo v trgovini in obrti ter plačevanje dajatev v denarju, medtem ko so fevdalci ponovno uvajali odnose, ki so bili že davno preživeti.

e) Kako je potekal obred ustoličevanja? Ima to kakšno simbolno vrednost?

Rešitev: Obred je potekal: pred *ustoličevalca* ([koseza](#)), okrog katerega je bilo ljudstvo in sodni prisedniki so pripeljali vojvodo. Ko je kmet na vprašanja, ali je vojvoda pravičen sodnik, ali skrbi za deželo, ali je svobodnega stanu in ali spoštuje [krščansko vero](#) dobil pritrdilni odgovor, mu je goriški grof zagotovil odkupnino za njegov delež, vojvodi pa izročil oblast. Vojvoda je dobil [fevd](#) že prej, a šele z obredom ob [knežjem kamnu](#) je potrdil plemiške pravice in so ga pri [Gospe Sveti blagoslovili](#). Nato je lahko podelil fevde [vazalom](#) z [vojvodskega prestola](#). Z drugega vojvodskega sedeža pa je delil svoje palatinske fevde [goriški](#) grof kot koroški *palatinski* grof. Obredni jezik je bil za vse udeležence obreda pri [knežjem kamnu](#) [slovenski](#). Oblast je vojvodi podeljeval kmet – kot simbol enakosti.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

a) Koga imenuje pesnik kot zadnjega kneza? Razišči še druge vire o njem.

Rešitev: Kot zadnjega kneza pesnik imenuje Inga, vendar je to verjetno legendarna osebnost, saj ni omenjen v nobenem ostalem zgodovinskem viru. Zadnji zgodovinsko dokazani karantanski knez domačega rodu je bil Etgar.

4. AVTENTIČNA NALOGA

a) Uprizorite ustoličevanje karantanskih vojvod.

Sodelujeta najmanj dva učenca. Eden igra vlogo koroškega vojvode, drugi kmeta, ki mu izroča žezlo.

b) Napiši sestavek o tem, kaj tebi pomeni knežji kamen.

Različni odgovori.

c) Učence peljemo na ekskurzijo na Koroško.

Pred tem jim razdelimo naloge, s katerimi se pripravijo na obravnavano temo (npr. Komu pripada knežji kamen danes?, Povezava z ameriško deklaracijo o neodvisnosti ...)

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: Dnevnik Ane Frank

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Annelies Marie "Anne" Frank se je rodila 12. junija 1929 v Frankfurtu na Majni v Nemčiji. Bila je judovska deklica, ki je med skrivanjem pred nemškim okupatorjem med drugo svetovno vojno v Amsterdamu pisala dnevnik. V Amsterdam se je Ana s svojo družino preselila leta 1942. Zaradi preganjanja in deportacije Judov se je njena družina julija 1942 umaknila v skrivne sobe v stavbi, kjer je delal Anin oče. Po dveh letih skrivanja pred okupatorjem je bila Anina družina, ter družina ki se je skrivala z njimi izdana. Transportirali so jih v koncentracijska taborišča. Sedem mesecev po aretaciji je Ana umrla v taborišču Bergen-Belsen. Edini preživeli iz njene družine je bil njen oče Otto, ki se je po končani vojni vrnil v Amsterdam in našel Anin dnevnik. Objavil ga je leta 1947 v nizozemskem jeziku pod naslovom [Het Achterhuis: Dagboekbrieven van 12 Juni 1942 – 1 Augustus 1944](#). Dnevnik Ane Frank lahko beremo v 55-ih jezikih. Podstrešno skrivališče družine Frank pa lahko danes tudi obiščemo, saj je bilo spremenjeno v muzej.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Frank, A., 1978. Dnevnik Ane Frank. Mladinska knjiga v Ljubljani.

4. ZGODOVINSKO OZADJE : Druga svetovna vojna

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo (višji razredi)
- b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"»Enajst tisoč letal, ki neprestano letajo sem in tja, spušča padalce in bombardira zveze z zaledjem. Štiri tisoč pontonskih brodov in majhnih ladij neprestano prevaža na obrežje med Cherbourgom in Le Havrom čete in vojno opravo. Angleške in ameriške čete so zapletene v hude boje s sovražnikom.« Sledili so govori belgijskega ministrskega predsednika Gerbrandya, norveškega kralja Haakona, De Gaulla za Francijo, angleškega kralja in Churchilla.

Vse skrivališče je pokonci! Se mar res približuje dolgo pričakovana rešitev, ki je prelepa, prepravljiva, da bi mogla biti resnična? Ali nam že to leto, leto 1944, prinese zmago? Tega še ne vemo, vendar nas navdaja spet upanje, vrača se nam pogum. Treba bo res še poguma, da prenesemo vse te stiske, pomanjkanje in trpljenje. Glavno je za zdaj, da ostanemo mirni in odločni. Bolj kot kdaj koli prej si mora človek zdaj gristi ustnice, da ne vpije. V Franciji, Rusiji, Italiji, pa tudi v Nemčiji lahko v stiski vsi kričijo, mi pa še ne moremo.

O Kitty, najlepše je pri invaziji občutek, da se nam bližajo prijatelji. Ti strašni Nemci so nas tako dolgo gnjavili in nam držali nož na grlu, da nam sama misel na prijatelje vrača zaupanje.

Saj ne gre samo za Žide, temveč tudi za Holandijo in vso zasedeno Evropo. Margot pravi, da se morda že septembra ali oktobra lahko vrne v šolo.

Prepis je iz: Frank, A., 1978. Dnevnik Ane Frank. Mladinska knjiga v Ljubljani, st. 210–211.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

a) Poveži nazive na levi strani z osebami na desni.

	Franco
Angleški kralj	Haakon
Angleški premier	Gerbrandy
Belgijski predsednik vlade	De Gaulle
Norveški kralj	George VI.
Predsednik Francije	Churchill
	Roosevelt

Rešitev:

Angleški kralj – George VI.

Angleški premier – Churchill

Belgijski predsednik vlade – Gerbrandy

Norveški kralj – Haakon

Predsednik Francije – De Gaulle

b) Kako Ana imenuje svoj dnevnik?

Rešitev: Kitty

c) Kdaj se dogaja zgodba odlomka? Obkroži en pravilen odgovor.

a.) med prvo svetovno vojno

b.) med drugo svetovno vojno

d) Kje se dogaja zgodba iz odlomka? Obkroži en pravilen odgovor.

a.) v Nemčiji

b.) v Franciji

c.) na Nizozemskem

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

a) V krajšem sestavku predstavi vzdušje v skrivališču.

Rešitev: Vzdušje v skrivališču je bilo v tistem trenutku pozitivno. Ana je pričakovala in upala na rešitev oz. na končanje vojne, a v to ni bila stoodstotno prepričana. Želela si je le, da bi se vojna čim prej končala. Najpomembnejše zanje in za vse trpeče je bilo upanje, ki se je vrnilo po dolgem času. Morali so ostati pogumni – le to jih je še držalo po konci. V teh težkih trenutkih je bilo najpomembnejša misel na zaveznike, ki jim prihajajo na pomoč.

b) Naštej vsaj tri znana koncentracijska taborišča v Evropi. Kakšni so bili vzroki in nameni koncentracijskih taborišč?

Rešitev: Najbolj poznana taborišča so taborišče Dachau v Nemčiji, Mauthausen v Avstriji ter [Auschwitz-Monowitz](#) na Poljskem. Od obdobja [nacionalsocializma](#) v [Nemčiji](#) od leta [1933-1945](#) se pojem koncentracijskih [taborišč](#) povezuje predvsem z načrtnimi izgoni in poboji drugače mislečih in še posebej s preganjanjem [Judov](#) ter [holokavstom](#). Med izvajanjem tiranije so [nacisti](#) zgradili [delovna](#) in [uničevalna taborišča](#). Poimenovali so jih tudi »[Würdegarten](#)« (častni vrt) ali »Konzertlager«, v njih pa so [Jude](#) in [Marksiste](#) »učili pravih manir«. Glavni namen koncentracijskih taborišč je [prevzgojiti](#) oziroma [kaznovati](#) s pomočjo telesne, psihične kazni, dela ... Drugotni namen takšnih taborišč je [zastraševalni](#) učinek na preostalo [prebivalstvo](#), saj jih prisotnost teh taborišč opominja na spoštovanje [zakonov](#) in/ali zvestobo [režimu](#). Namen samega taborišča pa je odvisen tudi od njegove vrste. Delovna taborišča so služila uničenju ljudi skozi delo. Uničevalna taborišča pa so služila izključno za množično pobijanje [Judov](#), [Romov](#), [homoseksualcev](#) in drugih osovraženih skupin s pomočjo [plinskih celic](#).

c) Kdaj je prišlo do invazije zavezniških sil na Normandijo? Kako se je operacija imenovala in kako je potekala?

Rešitev: Operacija Overlord je bilo največja zahodno- [zavezniška vojaška operacija](#) med [drugo svetovno vojno](#), ki se je začela [6. junija 1944](#) na področju [Normandije](#). Operacija je obsegala hkrati [izkrcanje](#), [letalski desant](#), [letalske napade](#) in [diverzantske](#) akcije v [zaledju](#). S to operacijo so odpri t.i. »tretjo fronto«, s katero so razbremenili pritisk [nemškega Wehrmachta](#) na [ZSSR](#) in hkrati skoraj popolnoma obkolili [Tretji rajh](#). Do [danes](#) je operacija Overlord največje [vojaško izkrcanje](#) v [zgodovini človeštva](#), saj je v [invaziji](#) sodelovalo skoraj tri [milijone ameriških](#), [britanskih](#) in [kanadskih](#) vojakov, ki so iz [Velike Britanije](#) prečkali [Rokavski preliv](#) in napadli [okupirano Francijo](#). Sama operacija se je končala [25. avgusta](#) istega leta s osvoboditvijo [Pariza](#).

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Kdo je bila Ana Frank in v kakšnih zgodovinskih razmerah je pisala svoj dnevnik?

Rešitev: Annelies Marie Frank, bolj znana kot Ana Frank, je bila judovska deklica ki je med skrivanjem pred nemškim okupatorjem v Amsterdamu skrbno pisala dnevnik. Rodila se je 12. junija leta 1929 v Frankfurtu na Majni v Nemčiji in umrla

februarja/marca leta 1945 v koncentracijske taborišču Bergen-Belsen v Nemčiji. Po dveh letih skrivanja pred [gestapom](#), so družino odkrili na podstrešju in jo odpeljali v [koncentracijsko taborišče](#). Od njene celotne družine je preživel samo njen oče. Leta 1947 je objavil dnevnik preminule hčerke, ki je bil preveden v več kot 55 [jezikov](#). To podstrešje v središču [Amsterdama](#) pa je danes prenovljeno v [muzej](#).

Ana je pisala dnevnik med nemško okupacijo Nizozemske tekom druge svetovne vojne. Dnevnik je bil pisan od 12. junija 1942, ter vse do 1. avgusta leta 1944. Ana je pisala v nizozemskem jeziku. Knjiga je kmalu postala ena najbolj branih knjig na svetu. Po dnevniku so posneli tudi nekaj filmov, uprizorili nekaj predstav ter po dnevniku napisali celo opero. Ana Frank je tako postala ena najbolj prepoznavnih in diskutabilnih tem holokavsta.

4. AVTENTIČNA NALOGA

Diskusija med učenci na temo 'Pomen Aninega dnevnika'.

Različni odgovori oz. pogovor.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Bogataj Jerca

OPIS NALOGE: Priprava vprašanj iz odlomka 'Stara pravda' in priprava Power Pointa.

ČLAN ŠT. 2: Enci Vida

OPIS NALOGE: Priprava vprašanj iz odlomka 'Dnevnik Ane Frank' ter izbor kratkega filma.

ČLAN ŠT. 3: Gabrovšek Miha

OPIS NALOGE: Priprava vprašanj iz odlomka 'Dnevnik Ane Frank' in izdelava evidence skupnega dela.

ČLAN ŠT. 4: Lorber Zala

OPIS NALOGE: Izbor odlomka iz Dnevnika Ane Frank, priprava vprašanj iz odlomka 'Dnevnik Ane Frank' ter priprava in oddaja poročila o skupinski nalogi.

ČLAN ŠT. 5: Zidanšek Ana

OPIS NALOGE: Izbor odlomka iz Stare pravde ter priprava vprašanj iz odlomka 'Stara pravda'.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
18. oktober 2007	Na našem prvem srečanju smo se med seboj najprej dobro spoznali, nato pa smo začeli z iskanje drugega literarnega dela, ki ga bomo uporabili pri skupinski nalogi.
22. oktober 2007	Naredili smo izbor odlomka iz dela 'Stara pravda' ter iz dela 'Dnevnik Ane Frank'. Na ta dan smo si tudi razdelili naloge, ki jih bo opravil vsak posameznik.
25. oktober 2007	Pregledali in izbrali smo do takrat pripravljena vprašanja k posameznima odlomkoma.
25. oktober – 4. november 2007	V tem času smo usklajevali in se dogovarjali o dodatnih vprašanjih po elektronski pošti.
5. november 2007	Dogovorili smo se od predstavitvi in razdelili naloge pri predstavitvi.
7. november 2007	Pri zadnjem srečanju smo se zadnjič pregledali nalogo in šli po korakih čez predstavitev.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Frank, A., 1978. Dnevnik Ane Frank. Mladinska knjiga v Ljubljani, str. 210-211.
- Cuderman, V. et al, 2001. Branja 2, berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Prva izdaja. Ljubljana, DZS, str. 337-342.
- Aškerc, A., 1963. Izbrane pesmi. Mladinska knjiga v Ljubljani, 130 str.
- Štih, P. 1999. Najstarejša upodobitev ustoličevanja koroških vojvod 1480. Ljubljana, Slovenska knjiga, str. 5-10.
- Učbenik za 7. razred osnovne šole., 1996. Vodopivec, P. in Žvanut, M. - Vzpon meščanstva. Modrijan. Ljubljana 1996, 72 str.
- <http://wikipedia.com> (november 2007)

3. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Martina Batista
2. Jani Brulc
3. Ana Černuta
4. Alenka Marinič
5. Maja Marolt

LITERARNO DELO

1. NASLOV: *Zadovolni Krajnc*

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Valentin Vodnik (1758-1819) se je rodil v Zgornji Šiški v Ljubljani v kmečko-obrtniški družini. Šolal se je v Novem mestu in Ljubljani, nato pa je stopil v frančiškanski red. Kot duhovnik je služboval v Ljubljani, Sori, na Bledu, v Ribnici in od leta 1793 na Koprivniku nad Bohinjem, kjer je prišel v stik z lastnikom bohinjskih fužin, Žigo Zoisom. Zois je Vodniku pomagal pri premestitvi nazaj v Ljubljano, kjer je že leta 1797 postal profesor na gimnaziji. Po prihodu Francozov na slovensko ozemlje in ustanovitvi Ilirskih provinc je Vodnik, ki je bil velik podpornik nove oblasti, saj je v njej videl možnost, da slovenski jezik dobi veljavo v šolstvu, postal celo ravnatelj in šolski nadzornik. Ko pride ozemlje Ilirskih provinc ponovno pod avstrijsko oblast, Vodnika prisilno upokojijo zaradi simpatiziranja s Francozi.

Vodnikova zdrava razumnost, dobrodušnost in potrpežljiva delavnost se kaže tudi v njegovem slovstvenem delu. Ukvarjal se je s pesništvom, šolskim in jezikoslovnim delom (Abeceda za perve šole, Gramatika za perve šole...), poljudno vzgojnimi izdajami (Kuharske bukve, Babištvo) in časnikarstvom (leta 1797 je začel izdajati prvi slovenski časnik Lublanske novice in tako začrtal začetke slovenskega časnikarstva). Njegove pesmi so zbrane v dveh zbirkah: Pesmi za pokušino in Pesmi za brambovce.

Vodnikova literarna dejavnost je bila obsežna in razvejana, skušala je biti razsvetljenško praktična, hkrati pa je učila in zabavala. Uveljavljal je slovenščino kot vsestransko uporaben jezik in prav nič manj vreden kor ostali jeziki v Evropi in drugod po svetu.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih strokovnih šol (2000). Ljubljana: DZS, str. 342.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

Čas življenja in delovanja Valentina Vodnika je sovpadal s t.i. razsvetljenstvom- izrazito evropsko družbeno, filozofsko in umetniško gibanje. To je bil čas hitrega vzpona buržoazije, čas prepričanja, da lahko človek z razumom spozna vse. Nova miselnost je vzklila v Angliji, se razširila v Francijo in od tu segla tudi drugam po Evropi. Družba naj bi bila po mnenju razsvetlencev urejena v skladu s potrebami ljudi, torej je potreben dogovor z vladarjem. Razsvetljenški misleci so se zavzemali za: svobodo izražanja, kritiko religije, poudarjali so pomen razuma in znanosti, zavzemali so se za progresivno družbo,

poudarjali so vrednost človeškega življenja. Nove razmere so v Franciji pripeljale do meščanske revolucije leta 1789, ki je razburkala vsi Evropo.

V Avstriji je bil to čas reform, ki sta jih izvajala Marija Terezija in njen sin Jožef II.- pomagala sta pri razvoju obrti in trgovine, uredila šolstvo, omejila samovoljo plemstva, vzela pravice cerkvi in znatno olajšala podložniško življenje. S tem pa so se začele spremembe tudi na kulturnem področju, večja možnost je bila za razvoj posvetne literature. Na Slovenskem je začelo nastajati posvetno izobraženstvo, ki ga do takrat tako rekoč nismo imeli, prve razsvetljske ideje pa je propagiral duhovnik Marko Pohlin. Pravo rasvetljenstvo se začenja uveljavljati šele po 1780 v Zoisovem krogu. Vrh doseže okoli 1790, dokončno pa je našega razsvetljenstva konec leta 1819 s Zoisovo in Vodnikovo smrtjo. Slovenski razsvetljenci so bili: Blaž Kumerdej, Jurij Japelj, Ožbalt Gutsman, Žiga Zois, Anton Tomaž Linhart, Valentin Vodnik. Ob hitrem naraščanju delavskega razreda pa je zrasel tudi val germanizacije na slovensko ozemlje. Ta je povzročil, da se je med redkimi slovenskimi izobraženci rojevala slovenska zavest. Odtod zahteva Marka Pohlina po večji vlogi slovenščine v javnem, zlasti kulturnem življenju. Najbolj napredna slovenska misel se je zbrala v Zoisovem krogu. Vse to dogajanje pa je kazalo na to, da so se začeli Slovenci narodno in kulturno prebujati.

5. PRIMERNOST ZA:

Pesem je primerna za osnovno in srednjo šolo.

IZBRANI ODLOMEK

Zadovolni Krajnc

*"Od straže hravaške
gor sonce mi pride,
v nograde laške
popoldne zaide;
z Beneškiga morja
jug čelo poti,
od Štajerca borja
per del' me hladi.*

*Mi brazdjo konjiči
za hajdo, pšenico,
netrudni deklič
pe beljo tančico;
kaj maram, se kruha
persluži zadost,
ni sile trebuha
okoli mi nost.*

*Imam oblačilo
domačga padvana
ženica pa krilo
iz pravga mezlana;
se svetí na lice*

*ko pirh moj škarlat,
nje šapel, jeglice,
nje modrc je zlat.*

*Rad plešem okrogle,
s peto glas dajam,
premetem vse vogle,
se v cepa dva majam;
nožica pa Mince
za mano drobni,
pobera stopince,
se v kroge verti.*

*Na žgancih tropine
pa kislīga zela,
bob, kaša, vse mine,
ko pridem od dela;
al bodi pogača,
klobasa, al sok,
al kar se obrača
na ražnu okrog.*

*Za vsako povele
mam židano volo,
za branbo dežele,
al hoditi v šolo:
povsodi se maham
ko čverst korenak,
pa delam, pa baham,
pa pijem tabak."*

Prepis je iz: Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih strokovnih šol (2000). Ljubljana: DZS, str. 342.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI (primerno za OŠ in SŠ)

- a) O čem govori besedilo?
- b) Kateremu stanu pripada »Zadovoljni Kranjc«?
- c) S čim se je ta stan prehranjeval v tistih časih?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- a) Kakšno vlogo ima narodna zavest pri delovanju razsvetljencev in kako je to povezano z revolucijo leta 1848 in »pomladjo narodov«? (bolj primerno za srednjo šolo).

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- a) Osnovna in srednja šola: Kakšen je odnos Valentina Vodnika do kmečkega življenja oziroma do kmeta v pesmi »Zadovoljni Kranjc«? Svoj odgovor utemelji s primeri iz pesmi.
- b) Srednja šola (nadgradnja vprašanja): Zakaj misliš, da ima Vodnik takšen odnos do kmečkega življenja oziroma do kmeta?
- c) Kako avtor v pesmi vzbuja narodno zavest?

4. AVTENTIČNA NALOGA

Ali poznaš v svoji okolici kakšno kmečko poslopje (hišo, kozolec), ki bi utegnilo biti iz časa, ko je bila napisana pesem? Najdi ga in o njem zberi čimveč podatkov. V skupinah po 5 sošolcev nato primerjajte svoje ugotovitve, predvsem pa bodite pozorni na značilnosti gradnje kmečkih hiš iz tistega obdobja.

REŠITVE:

1. a) Besedilo govori o življenju Kranjcev na prehodu iz 18. v 19. stol.
b) Pripadali so stanu kmetov.
c) Jedli so žgance, kisló zelje, bob, kašo, pogače, klobase ...

2.

Leta 1819 je bilo razsvetljenstva na Slovenskem konec, vendar pa je seme narodne zavesti že vzklió. Nekaj desetletij kasneje, v času revolucij sredi 19. stoletja, se je slovenska narodna zavest prvič manifestirala tudi v političnih zahtevah. Izdelan je bil prvi narodni program – Zedinjena Slovenija (1848); zahteve po uveljavitvi slovenskega jezika.

3. a) Valentin Vodnik ima pozitiven odnos do slovenskega oz. kranjskega kmeta. O njem govori kot o delovnem in veselem človeku.

Primeri:

- *Rad plešem okrogle,
s peto glas dajam,
premetem vse vogle,
se v cepa dva majam*

- *Za vsako povele
mam židano volo,
za branbo dežele,
al hoditi v šolo*

- *povsodi se maham
ko čverst korenak,
pa delam, pa baham¹*

- b) Valentin Vodnik je pripadal razsvetljskemu Zoisovemu krogu, kjer so se pod okriljem Žige Zoisa zbirali takratni intelektualci. Zoisov krog je gojil razsvetljsko misel. Bil je pomemben steber pri razvoju narodnega gibanja na slovenskem ozemlju. Gre torej za razsvetljsko pesem, ki »je izraz prebujene samozavesti kmečkega človeka«.²

- c) Valentin Vodnik je bil predstavnik slovenskega razsvetljenstva, gibanja, ki se je v tistem času hitro širilo po Evropi. Pesem Zadovolni Kranjc, objavljena v zborniku Marka Pohlina *Pisanice*, je izrazito razsvetljska. Avtor se je osredotočil na preprostega kmečkega človeka in na pozitivne vidike njegove vloge, ne pogloblja pa se v težave tega stanu, socialne in politične težave svojega časa. Pozitivno in veselo vzdušje vzbuja tudi metrum, uporabljen v pesmi – alpska poskočnica. Z idealizirano podobo kmečkega življenja (kmetje so v tistem času predstavljali večino prebivalstva, kljub vzponu delavstva) želi v ljudeh vzbuditi narodno zavest, kar je bil eden glavnih ciljev slovenskih razsvetljencev (Zoisov

krog). Njihovo delovanje je doseglo vrh konec 18. stoletja, okrog leta 1790, ena glavnih zahtev pa je bila večja uveljavitev slovenskega jezika, še posebej v šolstvu. V času Ilirskih provinc (1809-1813) je bil Vodnik velik podpornik nove oblasti tudi in predvsem zaradi tega, ker je v njej videl možnost za uveljavitev slovenščine v šolstvu. Postal je ravnatelj in šolski nadzornik, vendar so ga Avstrijci po ponovni vzpostavitvi svoje oblasti prisilno upokojili, saj so se bali, da bi se zaradi simpatizerjev s Francozi utegnila ponoviti revolucija iz leta 1789.

4. Na sliki je primer kmečke hiše iz tedanjega obdobja. Učenci naj v svoji okolici poiščejo poslopje, hišo, kozolec iz 18. ali 19. stoletja ter o njem izvejo čim več. Objekt naj tudi fotografirajo in v skupinah po 5 nato primerjajo razlike in podobnosti v gradnji (lahko uporabijo tudi spodnjo sliko), svoje izsledke pa strnejo in predstavijo pred razredom.

¹ Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih strokovnih šol (2000). Ljubljana: DZS, str. 342

² Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih strokovnih šol (2000). Ljubljana: DZS, str. 342

³ <http://www.nastrehi.net>, dne 1. 11. 2007

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: ***Danes grofje Celjski in nikdar več***

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Ana Wambrechtsamer se je rodila leta 1897 na Planini nad Sevnico materi Slovenki in očetu Nemcu. Po končani osnovni šoli je obiskovala meščansko šolo v Celju in nato v Mariboru. Kasneje je šolanje zaradi bolezni opustila in opravila le poštarski tečaj ter postala poštarica na Nemškem Štajerskem. Nazadnje je službovala v Liebenau pri Gradcu, kjer je leta 1933 tudi umrla za posledicami srčne kapi.¹

Wambrechtsamerjeva je začela svojo pisateljsko pot s pisanjem črtic, za katere je snov jemala iz okolice rojstne Planine, nadaljevala pa je s širšimi deli. Prva dela je izdajala že kot šolarica v celjskem lokalnem nemškem glasilu. Kasneje je objavljala zlasti v graškem Tagespostu in reviji Heimatgarten. Pisala je skoraj izključno v Nemščini, vendar pa je v zadnjih letih svojega življenja vse bolj čutila osebno nezadovoljstvo nad dejstvom, da je postala nemška pisateljica. Širši opus v slovenskem jeziku ji je preprečila zgodnja smrt.² Za Wambrechtsamerjevo je močno značilna čustvena navezanost na rodni kraj, ki se prepleta z usmerjenostjo v zgodovino. Material za zgodovinske tematike je črpala iz številnih virov, ki jih je dalj časa namenoma raziskovala v različnih arhivih. Avtorica se je tako razvila v izrazito domačijsko pisateljico s poudarjenimi romantičnimi potezami, kar je bil tudi ključ do njenega uspeha.³

Roman *Danes grofje Celjski in nikdar več* je Wambrechtsamerjeva začela objavljati kot podlistek v graškem Tagespostu, kasneje pa je izšel v knjigi v dveh nemških izdajah.

Roman je avtorica zasnovala kot kroniko in temu primerno uporabila arhaičen slog, ki ga je prevzel tudi slovenski prevod. Čeprav roman morda ne prikaže dovolj natančno vseh elementov vzpona in hitrega propada Celjanov, je avtorica odlično karakterizirala nastopajoče osebe. Po slovenski izdaji v drugi polovici 70-ih let 20. stoletja je roman postal velika uspešnica na slovenskem knjižnem trgu.⁴

¹ Kurent, N. (1992). Zapis o Ani Wambrechtsamer na platnicah izdaje romana Danes grofje Celjski in nikdar več. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.

² Prav tam.

³ Prav tam.

⁴ Prav tam.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Wambrechtsamer, A. (1977). Danes grofje Celjski in nikdar več. Ljubljana: Založba Obzorja.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

Žovneški gospodje, kot so se sprva imenovali poznejši celjski grofi, so imeli svojo rodbinsko posest okrog Žovneka pri Braslovčah v Savinjski dolini. Konec 13. stoletja so se kot fevdniki povezali s Habsburžani. Leta 1333 so podedovali posest Vovbrških grofov s središčem v Celju. Leta 1341 je Friderik I. od cesarja Karla IV. Luksemburškega prejel dedno dostojanstvo celjskega grofa, s tem pa tudi številne nove fevde. Friderikova sinova Herman I. in Ulrik I. sta posesti še razširila. Ulrik se je kot najemnik s svojimi četami bojeval za različne dinaste širom Evrope, poleg tega pa sta celjski hiši moč in denar prinesla še trgovina in uspešna družinska politika.¹

Hiter vzpon Celjskih se je začel s Hermanom II., ki je bil sprva deželni glavar habsburške Kranjske. Leta 1396 se je Herman udeležil vojnega pohoda proti Turkom, ki ga je vodil Sigismund Luksemburški. Po izgubljeni bitki s Turki je Herman rešil Sigismundu življenje, kar je pripeljalo do močne povezave. Sigismund, češki in ogrski kralj ter nemški cesar, je Hermanu podelil velika posestva na Hrvaškem ter nazive slavonskega, hrvaškega in dalmatinskega bana. Poleg tega so Celjani še povečali svoje posesti z dedovanjem po Ortenburžanih leta 1418. Leta 1423 so Celjski postali državni grofi, kar je omogočilo Sigismundovo posredovanje pri vojvodi Ernestu Železnemu Habsburškemu. Ta se je odpovedal fevdnemu gospodstvu nad Celjani, ti pa so morali vrniti habsburške fevde. Herman je v duhu uspešnega vodenja družinske politike poročil svojega sina Friderika II. z Elizabeto Frankopansko, medtem ko je hči Barbaro dal za ženo cesarju Sigismundu. Herman II. Celjski je umrl leta 1435. Naslednje leto je cesar Sigismund povzdignil Friderika II. in njegovega sina Ulrika II. v državna kneza, celjske posesti pa v dva državna vojvodstva fevda. Temu je sledila ogorčena reakcija Habsburžana Friderika III., ki se je sprevrgla v vojno med hišama. Vojna s nekajkratnimi prekinitvami se je končala leta 1443 brez pravega zmagovalca.²

Ulrik II. Celjski je medtem usmeril svoja prizadevanja na Ogrsko. Hči Sigismunda Luksemburškega in Barbare Celjske Elizabeta je bila poročena s Habsburžanom Albrehtom II. Albreht je umrl še pred rojstvom svojega sina Ladislava, ki so mu zaradi tega dali vzdevek Posmrtni. Na Madžarskem sta se izoblikovali dve stranki; ena je za novega kralja hotela poljskega kralja Vladislava II. Jagielonskega, druga, pod vodstvom Ulrika, pa Ladislava. Izbruhnila je državljanska vojna, ki se je končala z Vladislavovo zmago, vendar pa je ta kmalu umrl v boju s Turki, tako da je leta 1445 oblast prevzel Ladislav Posmrtni. Leta 1443, po Vladislavovi zmagi in dve leti pred Ladislavovim formalnim prevzemom oblasti, so Celjani sklenili spravo s Friderikom III. Habsburškim, ki jim je priznal položaj

državnih knezov. Istočasno so se Celjski morali odpovedati lastni kneževini (deželi) in s tem hotenju, da dosežejo suveren položaj v Cesarstvu. Del sprave je bila tudi dedna pogodba med Celjani in Habsburžani. Ko Celjski leta 1444 niso uspeli uresničiti svojih ambicij do bosanskega prestola, do katerega jih je upravičevala dedna pogodba s Kotromanići, so se usmerili na hrvaške dežele, kar je sprožilo posredovanje madžarskega plemstva pod vodstvom Ivana Hunyadija. Hunyadi je nato prevzel dejansko oblast na Madžarskem. Leta 1448 je obnovil vojno s Turki, ki pa se je končala z njegovim porazom in ujetništvom pri srbskem despotu Juriju Brankoviću, Ulrikovem tastu. Branković je Hunyadija izpustil tudi s pogojem sprave s Celjani, ki je predvidevala tudi poroko med Hunyadijevim sinom Matijo in Ulrikovo hčerko Elizabeto.³

Leta 1453 je Eytzinger, privrženec Habsburžanov, ki ga je Ulrik prej spravil iz Ladislavovega sveta, uspešno posredoval pri kralju in dosegel, da je bil Celjan odstranjen iz dvora. Ulrik se je vrnil v Celje, kjer je po ponižujoči odpovedi Matijeve poroke z Elizabeto usmeril svoje apetite na Hrvaško. Tam je bil že od leta 1445 slavonski ban, nato pa je od leta 1454 dejansko nosil hrvaško – dalmatinsko banstvo, čeprav je to uradno pripadalo starejšemu sinu Ivana Hunyadija Ladislavu. Leta 1454 je umrl Friderik II. Celjski. Ko je leta 1455 prišlo do sprave med kraljem in Ulrikom, je le – ta tudi formalno prevzel naslov hrvaško – slavonskega bana in si s tem zagotovil vodilno mesto v hrvaških deželah. Prav tako se mu je istega leta uspelo spraviti z Ivanom Hunyadijem, s katerim sta se ponovno dogovorila za poroko med Matijem in Elizabeto, vendar pa je Elizabeta Celjska proti koncu leta umrla, Ulrik pa ni imel nobenega živega potomca več.⁴

Leta 1456 je turški sultan Mehmed II. osvajalec dvignil svojo vojsko, da zasede madžarski Beograd, kar pa mu je Ivan Hunyadi uspešno preprečil, vendar je skoraj takoj po zmagi umrl zaradi kuge. Na izpraznjeno mesto vrhovnega poveljnika in državnega namestnika na Madžarskem je kralj Ladislav nato imenoval Ulrika, ki je s tem postal nekronani kralj. Prišlo je tudi do svečane pomiritve med sinom Ivana Hunyadija Ladislavom in Ulrikom; Celjan naj bi mladega Hunyadija celo posinovil. Ko se je Ladislav Hunyadi vrnil v Beograd, da se pripravi na kraljev prihod in predajo trdnjave, se je čutil poraženega in verjetno je tedaj dozorela ideja o zaroti. Ko sta kralj in Ulrik prispela v Beograd, ju je Hunyadi poklical na posvet, kjer so umorili Ulrika, kralja pa se niso dotaknili.⁵

Veliko celjskih posesti so si na osnovi vzajemne dedne pogodbe, po dolgih bojih za dediščino, pridobili Habsburžani. Le tem je nenaden koncept Celjanov omogočil nadaljevanje njihove politike.⁶

¹ Pavliha, B. (2007). Zgodovina na Maturi 2008. Ljubljana: ICO d.o.o.

² Prav tam.

³ Grdina, I., Štih, P. (1999). Ulrik II. Celjski in Ladislav Posmrtni ali Celjski grofje v ringu velike politike, v: Spomini Helene Kottanner – Ženski glas iz srednjega veka. Ljubljana: Nova revija, str. 11–47.

⁴ Prav tam.

⁵ Prav tam.

⁶ Pavliha, 2007.

5. PRIMERNOST ZA:

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"Pri mrtvaškem odru smo držali celjski, ortenburški pozdrav in zagorski prapor. Potem so v štirih dolgih vrstah stali po vsej cerkvi oskrbniki in valpti celjskih gradov in vsak je držal grb pred seboj.

Ko se je opat pred oltarjem za offertorium pripravil, je gospa Katarina vstala. Sledilo ji je šest pažev. Le – ti so nosili v zlatih posodah dragocena pogrebna darila; umetelno in razkošno izdelano cerkveno posodo in mero kovanega zlata polnovredne celjske veljave. S prapori smo stopali za našo kneginjo. Dar za darom je polagala na oltar in nato pokleknila. Potem smo prislonili prapore zraven pogrebnih darov, kakor da svobodni knez svoj zajem po končani življenjski poti k nogam najvišjega zajemnega gospoda polaga. Nato smo pokleknili zraven gospe Katarine in pričakali konec črne maše.

Zdaj je prišlo dvanajst pažev po cerkvi. Prvi je nosil celjski grb in ga položil gospodu Urhu na oder. Drugi, ki sem ga kot vnuka nekdanjega Rifniškega prepoznal, je postavil gospoda Urha šlem z nihajočo perjanico iz modro – rumenih peres k vzglavju na krsto. Vitki, blede Ungnad je prinesel celjski meč in ga prav nalahno po dolgem položil na krsto, tja, kjer je otrplo srce našega gospoda počivalo. Potem sem videl dva mladca, enega iz Samobora in drugega iz Krbave, enega z Urhovim prsnim oklepom in drugega z njegovo železno srajco. Tako so vse dele njegove oprave na njegovo krsto položili.

V cerkvi je bil globok molk. Kakor meni, je najbrž vsem sapa zastajala nad moro, ki je legala na nas kakor bližajoča se pogibel in ki je ne cesar ne blagastvo ne dolge vrste preostalih ne morejo odvrniti.

Glasno je zažvenketal korak oboroženega cesarskega glasnika skozi molk. Stopil je k mrtvaškemu odru, dvignil ščit in šlem kvišku in ju treščil ob tla, da je grozotno odjeknilo.

»Danes grofje Celjski in nikdar več!« je zavrnil njegov glas po cerkvi in grb se je razdrobil pod njegovimi rokami."

Prepis je iz: Wambrechtsamer, A. (1977). Danes grofje Celjski in nikdar več. Ljubljana: Založba Obzorja, str. 516-517.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- O čem govori besedilo?
- Naštej dele viteške oprave Urha Celjskega.
- Po čem lahko sklepamo na veliko moč Celjskih?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

V odlomku je omenjena Katarina Branković, žena Ulrika II (Urha) Celjskega. Njen oče je bil Jurij (Đurađ) Branković, srbski despot in fevdalec. Znano je, da so Celjski širili svoj vpliv v srednjeevropskem prostoru in na Balkanu s premišljenimi dinastičnimi porokami. Dijaki naj se najprej poučijo o najbolj pomembnih primerih povezav te vrste ter njihovih koristih za Celjske, nato pa jih strnejo v daljšem razmišljanju (eseju, ki je deloma tudi raziskovalna naloga). Navedejo naj tudi svoja stališča do takih zvez; sprejemljivost glede na okoliščine, žrtvovanje za družino ...

Naslov romana je »Danes grofje Celjski in nikdar več«. Zakaj je bila smrt Ulrika II. Celjskega tako pomemben zgodovinski dogodek za slovensko ozemlje?

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

-

4. AVTENTIČNA NALOGA

Učenci naj za domačo nalogo poiščejo, kakšen je bil ščit Ulrika II. Celjskega in ga naslednjič prinesejo k pouku (bodisi narisane, bodisi natisnjene, fotokopirane...). Diskusija - Ali jih ščit na kaj spominja? Primerjava s slovenski grbom, ki ga prinese učitelj/ica.

REŠITVE:

1. a) Besedilo govori o pogrebu Urha Celjskega.
b) To so: meč, ščit, šlem, prsni oklep, železna srajca.
c) Po tem, da se je pogreba udeležilo toliko oskrbnikov in valptov* celjskih gradov, da so jih morali v cerkvi razporediti v štiri dolge vrste.

*valpet= v fevdalizmu najvišji hlapec na zemljiškem gospostvu

2. Pričakuje se daljše razmišljanje v esejski obliki (po opravljenem raziskovalnem delu). Dijaki naj omenijo Friderika I Žovneškega, ki je z dedovanjem po leta 1322 izumrlih grofov Vovberških prišel do polovice mesta Celje, kasneje pa je z odkupom od Aufensteinskih leta 1333 pridobil celoten grad Celje in trg pod njim. Od leta 1341 (povzdiga v grofa) se Žovneški tudi imenujejo Celjski. Njegov sin Herman I se je poročil s Katarino Kotromanić, hčerko bosenskega bana Stjepana II Kotromanića, bil je tudi svak madžarskega in poljskega kralja Ludvika Anžujkega. Njegov sin Herman II je za svojo rodbino sklenil najpomembnejšo zvezo – svojo hčerko Barbaro je poročil s Sigismundom Luksemburškim, madžarskim, nemškim in češkim kraljem ter kasneje rimskim cesarjem. Hermanov sin Friderik II se je poročil z Elizabeto, edinko hrvaškega kneza Štefana I Frankopana-Modruškega, njegov sin Ulrik II pa s Katarino, hčerko srbskega despota Jurija Brankovića. S tem so se Celjski posredno povezali celo s turškim sultanom Muratom II, saj je bila Katarinina sestra Mara zelo vplivna osebnost na turškem dvoru. V tej povezavi in dobrih odnosih gre iskati tudi del pojasnila za dejstvo, da v času vladanja tega sultana praktično ni bilo turških vpadov na slovensko ozemlje (ti so se spet začeli pod Mehmedom II Osvajalcem po letu 1469).

V drugem delu naj dijaki razčlenijo svoj odnos do dogovorjenih porok (prednosti, slabosti), (ne)sprejemljivost v tedanjem in sodobnem času, možne zaplete (omenijo lahko tudi nesrečno usodo zakona Friderika II Celjskega in Elizabete Frankopanske ter njegovo razmerje z Veroniko Deseniško). Ker je ta del naloge zelo subjektiven, ni mogoče predvideti neke splošne (vsebinske) rešitve. Namenjen je razmišljanju dijakov o določenem vidiku srednjeveške zgodovine in oblikovanju stališč do njega.

Celjani so bili poslednja pomembna srednjeveška dinastija, ki se je s slovenskih tal povzpela v kroge evropske visokega plemstva. Leta 1443 so Celjani sklenili spravo s Friderikom III. Habsburškim, ki jim je priznal položaj državnih knezov, Celjski grofje pa so morali priznati oblast kneza notranjeavstrijskih dežel. Del sprave je bila tudi dedna pogodba med Celjani in Habsburžani. V primeru, da ena izmed rodbin izumre je imela po tej dedni pogodbi druga pravico, da si polasti njene posesti. Veliko celjskih posesti so si na osnovi vzajemne dedne pogodbe, po dolgih bojih za dediščino, pridobili Habsburžani. Z umorom Ulrika II. je celjska rodbina izgubila zadnjega moškega člana in s tem so Habsburžani po dedni pogodbi dobili pravico, da se polastijo njihovih posesti.

3.

-

4. Grb Slovenije ima obliko ščita. Tako kot pri zastavi so tudi pri grbu uporabljene nacionalne barve Kranjske. Uporabljeni so simboli Celjskih grofov ter Triglav kot simbol slovenstva. Grb je oblikoval kipar Marko Pogačnik.¹

2

3

¹ <http://www.ljubljana-summit.gov.si/si/slovenija/drzavna-ureditev.html>

dne, 30. 10. 2007

² http://sl.wikipedia.org/wiki/Celjski_grofje

dne, 30. 10. 2007

³ <http://www.smarje-pri-jelsah.si/obcani/>

dne, 30. 10. 2007

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: *Martina Batista*

OPIS NALOGE: Prebrala je pesem Zadovoljni Kranjc ter poiskala osnovne podatke o avtorju ter skušala razbrati zgodovinsko ozadje. Pesem je tudi pretipkala. Prebrala je še odlomek o Celjskih grofih zaradi aktivne udeležbe pri pregledu končnega dela. Za lepši potek predstavljanja je izdelala PowerPoint predstavitev.

ČLAN ŠT. 2: *Jani Brulc*

OPIS NALOGE: Poiskal bo odlomek o Celjskih grofih ter poiskal osnovne podatke o avtorju ter skušal razbrati zgodovinsko ozadje. Odlomek bo tudi pretipkal. Prebral bo tudi pesem Zadovoljni Kranjc zaradi aktivne udeležbe pri pregledu končnega dela.

ČLAN ŠT. 3: *Ana Černuta*

OPIS NALOGE: Prebrala bo pesem Zadovoljni Kranjc in odlomek o Celjskih grofih ter na podlagi tega sestavila naloge s kratkimi odgovori za obe deli. Napisala bo tudi poročilo o skupinskem delu.

ČLAN ŠT. 4: *Alenka Marinič*

OPIS NALOGE: Prebrala bo pesem Zadovoljni Kranjc ter na podlagi tega sestavila nalogo s prostim odgovorom. Prebrala bo tudi odlomek o Celjskih grofih in na podlagi tega sestavila raziskovalno vprašanje ter avtentično nalogo.

ČLAN ŠT. 5: *Maja Marolt*

OPIS NALOGE: Prebrala bo pesem Zadovoljni Kranjc ter na podlagi tega sestavila raziskovalno vprašanje ter avtentično nalogo. Prebrala bo tudi odlomek o Celjskih grofih in na podlagi tega sestavila nalogo s prostim odgovorom.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
18. 10. 2007	Prvi sestanek, kjer si fotokopiramo pesem Zadovoljni Kranjc ter se dogovorimo glede drugega besedila.
22. 10. 2007	Drugi sestanek, kjer se dogovorimo o zadolžitvah vsakega člana.
25. 10. 2007	Tretji sestanek, kjer ugotovimo kako napreduje naše delo ter opozorimo drug drugega na nova navodila- poleg vprašanj je potrebno napisati še rešitve.
5. 11. 2007	Četrty sestanek, kjer pregledamo naše končno delo (dodamo kakšne nove stvari in odpravimo napake) ter se dogovorimo glede predstavitve.
8. 11. 2007	Peti sestanek, kjer vadimo naš nastop.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih strokovnih šol (2000). Ljubljana: DZS.
- Grdina, I., Štih, P. (1999). Ulrik II. Celjski in Ladislav Posmrtni ali Celjski grofje v ringu velike politike, v: Spomini Helene Kottanner – Ženski glas iz srednjega veka. Ljubljana: Nova revija, str.11 – 47.
- Klaić, N. (1991). Zadnji knezi Celjski v deželah Sv. krone. Ponatis prve izdaje iz leta 1982. Celje: PRESE d.o.o.
- Kos, J. (1974). Pregled slovenskega slovstva. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kos, J. (2000). Svet književnosti 1. Maribor: Založba Obzorja.
- Kurent, N. (1992). Zapis o Ani Wambrechtsamer na platnicah izdaje romana Danes grofje Celjski in nikdar več. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Pavliha, B. (2007). Zgodovina na Maturi 2008. Ljubljana: ICO d.o.o.
- Štih, P. (1996). Celjski grofje, vprašanje njihove deželnoknežje oblasti in dežele Celjske. Grafenauerjev zbornik, Ljubljana: Založba ZRC, str. 227-256.
- Veliki slovar tujk (2002). Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Voje, I. (2005). Slovenica Balcanica: zgodovinske študije. Ljubljana: Slovenska matica.
- Wambrechtsamer, A. (1977). Danes grofje Celjski in nikdar več. Ljubljana: Založba Obzorja.
- <http://www.nastrehi.net>, dne 1. 11. 2007
- <http://www.ljubljana-summit.gov.si/si/slovenija/drzavna-ureditev.html>, dne, 30. 10. 2007
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Celjski_grofje, dne, 30. 10. 2007
- <http://www.smarje-pri-jelsah.si/obcani/>, dne, 30. 10. 2007

4. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Nina Intihar
2. Maja Mirt
3. Jasmina Razgoršek
4. Mirjam Sedeljšak
5. Vesna Vidrih
6. Mladen Vukolič

LITERARNO DELO

1. NASLOV: Naprej

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Simon Jenko

»Simon Jenko (1835-1869) se je rodil v Podreči na Sorškem polju v kmečki družini. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu in zadnja dva letnika v Ljubljani, kjer je bil sošolec vajevecev in Stritarja, kar je zaznamovalo njegovo umetniško pot. V šolskem letu 1854/55 je v rokopisnem listu Vaje objavljale pesmi in krajšo prozo. Po maturi (1855) se je zaradi gmotnih težav vpisal na celovško bogoslovje, že leto pozneje pa se je prepisal na dunajsko univerzo in tam najprej študiral jezikoslovje in zgodovino, nato pa pravo. Zaradi bolezni in osebnih težav študija ni dokončal. Dve leti je služboval kot domači učitelj, po vrnitvi v Ljubljano (1863) pa v odvetniških pisarnah v Kranju in Kamniku. Poleti 1869 se je preselil v Kranj in tam umrl zaradi možganskega vnetja.

Jenko je začel pesniti že kot dijak pod vplivom romantičnih pesnikov, druženje z vajeveci pa je njegovi poeziji vdihnilo tudi pečat realizma. Po večini je pisal lirske pesmi z ljubezensko, življenjskoizpovedno, domoljubno in satirično tematiko, posebno mesto pa ima v njegovi poeziji narava. Njegova edina pesniška zbirka Pesmi je izšla leta 1865. Vrh njegovega pesništva sta pesniška cikla Obujenke in Obrazi. Obujenke so najboljši primer slovenske ljubezenske lirike po Prešernu, predvsem zaradi neposrednega in čutnega doživljanja. Naslov cikla Obrazi pa napoveduje realistično težnjo prikazati življenje v njegovi stvarni podobi, brez romantične razčustvovanosti. Temu se pesnik približa s spoznanjem o minljivosti človekovega življenja, ki je podrejeno naravnim zakonom.

Med romantiko in realizmom so razpeti tudi junaki Jenkove kratke pripovedne proze. Zlasti v novelah Tilka (1858) in Jeprški učitelj (1858) je skušal slediti še romantičnim Levstikovim navodilom, naj bo v središču pripovedi ljudski človek, lahko tudi posebej, s poglobljeno psihološko oznako svojih oseb in z odzivanjem na socialne razmere tedanjega časa (še posebej v Jeprškem učitelju) pa je postavil tudi temelje realistični pripovedi. Sodobniki Jenkovega ustvarjanja niso sprejemali z naklonjenostjo, tako da je že pet let pred prezgodnjo smrtjo popolnoma obmolknil. Ne glede na to ima pomembno mesto ne samo v pesništvu, ampak tudi v razvoju slovenske pripovedne proze. Zaradi poglobljenih psiholoških študij literarnih junakov je prav gotovo eden izmed pomembnih ustvarjalcev značajevke (karakterne novele) pri Slovencih.«¹

Jenko je precejšen del svoje poezije namenil tudi domovini. Domovinske pesmi je pisal predvsem v petdesetih letih pod vtisom ogroženosti slovenstva in slovanstva v času Bachovega absolutizma. Med domovinske pesmi spada tudi poznejša Naprej, ki je bila

¹ Cuderman, V. et al. (2003). Branja 2, Berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS, str. 303.

prvič izvedena 22. 10. 1860 na slovanski bése di na Dunaju in je zaradi svojega bojevitega zanosa bila dolgo slovenska narodna himna.²

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Cudeman, V. et al. (2003). Branja 2, Berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS, str. 295.

4. ZGODOVINSKO OZADJE: 60. leta 19. stoletja, gre za čas ustavne dobe v Habsburški monarhiji, ko je bilo nacionalno gibanje iz 1848 na Slovenskem znova obujeno. Obdobje so s svojim delom zaznamovali predvsem mladoslovenci, sprva z delom na kulturnem, zlasti literarnem, področju, od tod pa se je selilo tudi na politično področje, kjer je vrh doseglo s taborskim gibanjem za Zedinjeno Slovenijo (1868-71).³

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

*"Naprej zastava Slave,
na boj junaška kri!
Za blagost očetnjave
naj puška govori!*

*Z orožjem in desnico,
nesimo vragu grom,
zapisat v kri pravico,
ki terja jo naš dom.*

*Draga mati je prosila,
roke okol' vrata vila,
Plakala je moja mila:
Tu ostani, ljubi moj!*

*Z bogom mati, ljub'ca, zdrava!
Mati mi je očetnjava,
ljub'ca moja čast in slava.
Hajd'mo, hajd'mo zanje v boj!"*

Prepis je iz: Cudeman, V. et al. (2003). Branja 2, Berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS, str. 295.

² Povzeto po: Kos, J. (2002). Pregled slovenskega slovstva. Ljubljana: DZS, str. 146.

³ Cvirn, J. et al. (2001). Ilustrirana zgodovina Slovencev. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 241, 247.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- a) Kakšna tematika prevladuje v pesmi? (Narodnobuditeljska.)
- b) Katera beseda označuje slovenski narod? (Slava.)
- c) Pojasni izraz očetnjava. (Domovina)
- č) Kje in zakaj imajo pesem Naprej še danes za svojo himno? (Slovenska vojska)

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Pesem je nastala v letu 1860. V kratkem eseju pojasni, kateri pomembni dogodki so se tedaj odvijali na Slovenskem in kakšno vlogo je imela v njih pesem Naprej. (Gre za čas intenzivnega nacionalnega gibanja, ki je vrh doživelo s množičnimi srečanji na prostem – tabori, pesem pa je igrala vlogo prebujanja in spodbujanja nacionalnih čustev.)

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

-

4. AVTENTIČNA NALOGA

Skupina učencev naj razišče, kako so se včasih fantje poslavljali, ko so odhajali k vojakom. V igri vlog prikažite sošolcem vzdušje ob njihovem odhodu.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: Pod svobodnim soncem

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Fran Saleški Finžgar

Pisatelj Fran Saleški Finžgar, eden osrednjih pripovednikov moderne, se je rodil 9. februarja leta 1871 v Doslovčah pri Breznici. Doma so bili kajžarji, oče je bil krojač, mati pa je doma gospodinjala.

Že v gimnazijskih letih je pisal pesmi in pripovedi, s katerimi je sodeloval v alojzijeviškem rokopisnem dijaškem listu Domače vaje in ga v zadnjem letu gimnazije tudi urejeval. Leta 1891 je končal gimnazijo z maturo in za abiturientsko srečanje napisal igro Na Gosposvetskem polju, katere izvajanje je bilo s strani policije prepovedano. Temu sledeča pesnitev Abiturientom, ki je tudi njegovo prvo natisnjeno delo, pa je bila objavljena v Slovincu in Slovenskem narodu.

Vstopil v ljubljansko semenišče in začel študirati bogoslovje. Tekom svojega življenja je služboval kot kaplan in nato župnik po različnih župnijah, konec svoje bogoslužne kariere se je ustalil v Trnovem.

Janez Evangelist Krek ga je opozoril na Kosovo Gradivo za zgodovino Slovencev in porodila se je ideja o zgodovinskem romanu o starih Slovenih. Leta 1906 je bil bralcem na voljo prvi del "mladinske povesti", kot pravi sam, Pod svobodnim soncem, leta 1907 še drugi.

Leta 1922 je prevzel mesto urednika in tajnika Mohorjeve družbe in program družbe močno razširil. Naslednje leto pa sta s Francetom Bevkom začela urejevati družinsko

revijo Mladika.

Finžgarja so leta 1938 med prvimi člani (po ustanovitvi) izvolili za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Pisatelj Fran Saleški Finžgar je umrl 2. junija 1962 v Ljubljani.⁴

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Finžgar, F. S., (2002). Pod svobodnim soncem, Ljubljana: DZS, 2002, str. 12.

4. ZGODOVINSKO OZADJE: Slovani, slovanski vpadi

Konec 4. stoletja in v prvi polovici 5. stoletja sledimo preseljevanje tako Germanov, kot tudi Slovanov, slednji so napredovali v smeri Odre, Labe in Saale, a tudi južneje na današnje Češko, Moravsko in Slovaško ter v Panonijo. A glavnina Slovanov je bila še vedno na današnjem Poljskem, v Belorusiji in Ukrajini, od koder so se počasi, a vztrajno premikali proti vzhodnim in severnim območjem, naseljenim z baltskimi in ugrofinskimi plemeni. *Propad hunske plemenske zveze v Panoniji in odhod Ostrogotov v Italijo ob koncu 5. stoletja sta omogočila, da so se Slovani začeli širiti tudi proti jugu na Balkan in skupaj z Bolgari ter nato z Avari ogrožali bizantinsko državo.* Avari so bili povezani v močno plemensko zvezo, v katero so bila vključena tudi slovenska plemena, a v podrejeni vlogi. Leta 567 so s skupnimi močmi uničili državo Gepidov v Panoniji, naslednje leto pa so zasedli panonski prostor, katerega so ga zapustili Langobardi tekom svoje selitve v Italijo. Naselitev Slovanov na Balkanskem polotoku je bila v glavnem zaključena v času bizantinskega cesarja Herakleja (610-641) s prihodom majhnih, a dobro organiziranih plemen Hrvatov in Srbov. Neuspešni avarsko-slovanski napadi na Bizanc, predvsem na Carigrad, so prispevali k razpadu avarsko-slovanske plemenske zveze in slabitvi avarske sile, dokler države slednjih niso uničili Franki (791-803).⁵

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo

---

⁴ Povzeto po:

1. Šifrer, J. (1982). Opombe. *Fran Saleški Finžgar: Pod svobodnim soncem. Zbrano delo. 4. knjiga.* Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 537–631.
2. Šifrer, J. (1983). Fran Saleški Finžgar. Ljubljana: Partizanska knjiga.
3. Ilich, I. (2002). Fran Saleški Finžgar. Pisatelj iz ljudstva za ljudstvo. Slovenska klasika: Fran Saleški Finžgar. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 249–273.

⁵ Brodnik, V. et al. (1999). *Zgodovina 1*, Ljubljana: DZS, str. 211.

IZBRANI ODLOMEK:

»Bogovi so nas slišali! Z nami pojdejo, da nam pokažejo njega, ki je zaslouil pot rodu Slovenov; ki nam je obsenčil svobodno sonce in se usedel kakor ris na Donavo, da bi pil kri Slovenov. In pije jo že tri leta. Čez Donavo hodi predrzni Hilbudij in išče naše govedi in naših ovac, kolje naše svobodne sinove in jih vklepa. Požrešnemu Bizantincu diši naša zemlja. Toda veste, bratje, da smo Sloveni vajeni zemlje pridobivati, ne pa dajati. Zato prisezimo maščevanje sinovom in naši zemlji, maščevanje bogovom, ki jih Bizanc zaničuje. Dokler je kaj sonce, dokler je kaj kopij in puščic in mečev, se Sloven ne preda! Smrt Hilbudiju!-

Starec je umolknil, kakor bi mu gnev zadrgnil grlo. Vojska je molčala – pa samo trenutek. Nato je zagrmelo, kakor bi izbruhnil vulkan iz osrčja zemlje. Gozdi kopij so se dvignili, polni tuli so zarožljali, tetive na lokih so zabrnele: visoko nad glavami so se bliskali meči. Če bi mignil, bi se utrgala ta vojska kakor plaz. Gole prsi bi se postavile kakor zid, bizantinski oklepi bi ječali pod sunki kopij, ki jih prožijo te strašne mišice. Krik je donel do neba, vse se je gibalo, kakor bi trgala zver verigo in hlepela, da plane in zmendra vse, kar sreča. Svarunovo lice pa se je smehljalo, sončni žarki so veselo trepetali v njegovih belih kodrih.«

Prepis je iz: Finžgar, F. S., (2002). Pod svobodnim soncem, Ljubljana: DZS, str. 12.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- a) Poveži osebo z etnično skupino: Svarun   Bizantinci
    Hilbudij   Slovani
- b) Zakaj sta si vojski v sporu? (vir spora je ozemlje)
- c) Iz besedila ugotovi, katera orožja so uporabljali. (kopje, puščica, meč, lok)

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Razmisli o pomenu, ki ga ima karizmatičen voditelj za ljudstvo.

Zakaj je Donava v tistem času tako pomemben mejnik med obema vojskama. Razišči. (Donava je ogromna reka, za vojake je pomenila pomembno oviro, učenci primerjajo, kaj pomeni prehod čez reko danes (široki mostovi, helikopteri, letala) in kaj je pomenil takrat; kako so takrat prečkali reko.)

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

-

4. AVTENTIČNA NALOGA

Primerjaj orožje Bizantincev in Slovanov in ga tudi slikovno predstavi.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Mirjam Sedeljšak

OPIS NALOGE: V Branjih 3 poišče odlomek Jenkove pesmi, fotokopije priskrbi ostalim članom. Poišče podatke o Simonu Jenku in o zgodovinskem ozadju pesmi. Napiše predloge vprašanj, izpolnjuje obrazec za skupinsko nalogo.

ČLAN ŠT. 2: Nina Intihar

OPIS NALOGE: Poišče odlomek iz romana Pod svobodnim soncem, ga pretipka in pošlje ostalim. Najde podatke o avtorju in zgodovinskem obdobju romana in napiše predloge vprašanj, izpolnjuje obrazec za skupinsko nalogo.

ČLAN ŠT. 3: Vesna Vidrih

OPIS NALOGE: Prebere odlomke, napiše predloge vprašanj, opiše obdobje, v katerem je nastala pesem Naprej. Naredi popravke v dokumentu, izpolnjuje obrazec za skupinsko nalogo. Oblikuje PP predstavitev in poda predlog za skupinsko predstavitev.

ČLAN ŠT. 4: Maja Mirt

OPIS NALOGE: Prebere odlomka, se pozanima o obdobju, v katerem se dogaja roman Pod svobodnim soncem, napiše predloge vprašanj.

ČLAN ŠT. 5: Jasmina Razgoršek

OPIS NALOGE: Prebere odlomka, napiše predloge vprašanj, oblikuje povzetek podatkov o Franu Saleškem Finžgarju in o Slovanih.

ČLAN ŠT. 6: Mladen Vukolič

OPIS NALOGE: Prebere odlomka, napiše predloge vprašanj.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
11. 10. 2007	Izmenjali smo si e-mail naslove, se dogovorili, da poiščemo naše besedilo v literaturi in da poskušamo do naslednjega sestanka dobiti idejo, kateri bi bil drug izbrani odlomek.
18. 10. 2007	Dogovorili smo se, da do naslednjega sestanka sestavimo vprašanja in poiščemo podatke o obeh avtorjih.
25. 10. 2007	Izbrali smo najboljša vprašanja in odgovore, zbrali večino podatkov o avtorjih in zgodovinskem ozadju, razdelili smo si naloge do naslednjega srečanja.
25. 10-4. 11. 2007	Usklajevanje predlogov, popravkov in oblikovanje zadnje različice dokumenta za oddajo. Zbiranje predlogov za predstavitev in oblikovanje PP predstavitev.
5. 11. 2007	Dokončno oblikovanje predstavitev.
7. 11. 2007	Vaja predstavitev.
8. 11. 2007	Vaja predstavitev.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Brodnik, V. et al. (1999). Zgodovina 1. Ljubljana: DZS.
- Cuderman, V. et al. (2003). Branja 2, Berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS.
- Cvirn, J. et al. (2001). Ilustrirana zgodovina Slovencev. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Finžgar, F. S., (2002). Pod svobodnim soncem, Ljubljana: DZS, 2002.
- Ilich, I. (2002): Fran Saleški Finžgar. Pisatelj iz ljudstva za ljudstvo.
- Slovenska klasika: Fran Saleški Finžgar. Ljubljana: DZS.
- Kos, J. (2002). Pregled slovenskega slovstva. Ljubljana: DZS
- Šifrer, J. (1982): Opombe. *Fran Saleški Finžgar: Pod svobodnim soncem. Zbrano delo. 4. knjiga.* Ljubljana: DZS.
- Šifrer, J. (1983): Fran Saleški Finžgar. Ljubljana: Partizanska knjiga.

5. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Jasmina Dekleva
2. Tjaša Gabrijelčič
3. Nejc Mravlja
4. Janko Strahinič
5. Nika Baumkirher
6. Julijana Klančnik

LITERARNO DELO

1. NASLOV: **Simon Gregorčič: Soči**

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: **SIMON GREGORČIČ**

(Vrsno, 15. 10. 1844 – Gorica, 24. 11. 1906)

Simon Gregorčič se je rodil v kmečki družini v vasi Vrsno nad Kobaridom. Najprej je obiskoval šolo v Libušnjah, kasneje pa se je šolal v Gorici. Želel je študirati klasične jezike, vendar se je moral zaradi pomanjkanja denarja vpisati na bogoslovje v Gorici. Leta 1868 je postal vikar v Kobaridu, 1873 je bil premeščen v Rihemberk, kasneje pa na Gradišče nad Prvačino. Zaradi težav z zdravjem se je 1903 preselil v Gorico, kjer je tudi umrl.

Simon Gregorčič je ustanovil eno izmed prvih čitalnic na Slovenskem. Med ljudmi je bil izredno priljubljen, imenujemo ga tudi »Goriški slavček«.

Vir: Gregorčič, 1961.

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Branja 2, berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. 2002. Ljubljana, DZS, str. 332.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

Zgodovinsko ozadje pesmi so predvsem dogodki leta 1866, ko je bila Avstrija poražena v vojni s Prusijo in Italijo in je izgubila Benečijo, s čimer se je avstrijsko-italijanska meja povsem približala Soči, italijanski nacionalisti pa niso skrivali pohlepa po slovenski zemlji. Za nenavadno preroško se je pesem izkazala med prvo svetovno vojno, saj so prav v teh krajih potekali hudi boji na tako imenovani soški fronti. Zanimivo je tudi, da je avstrijski generalštab ob napadu italijanske vojske leta 1915 dal pesem prevesti v vse jezike tedanje avstro-ogrske monarhije.

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

Soči

*"Krasna si, bistra hči planin,
brdkà v prirodni si lepoti,
ko ti prozornih globočin
nevihte temne srd ne moti;
krasna si, hči planin!
Tvoj tek je živ in je legák,
ko hod deklet s planine;
in jasna si ko gorski zrak,
in glasna si, kot spev krepak
planinske je mladine –
krasna si, hči planin!
Rad gledam ti v valove bodre,
valove te zeleno-modre:
temna zelén planinskih trav
in vedra višnjevost višav
lepó se v njih je zlila;
na rosah sinjega nebá,
na rosah zelenih gorâ
lepoto to si pila –
krasna si, hči planin!
Ti meni si predraga znanka!
Ko z gorskih prišumiš dobrav,
od doma se mi zdiš poslanka,
nesoča mnog mi ljub pozdrav –
Bog sprimi te tu sred planjav! ...
Kako glasno, ljubó šumljaš,
ko čvrsto, krepko skakljaš,
ko sred gora še pot imaš!
A ko pridereš na ravnine,
zakaj te živa radost mine?
Kaj trudno lezeš in počasi,
zakaj so tožni tvoji glasi?
Težko se ločiš od hribov,
zibelke tvojega valovja?
Mar veš, da tečeš tik grobov,
grobov slovenskega domovja?
Obojno bol pač tu trpiš!
V tej boli tožna in počasna,
ogromna solza se mi zdiš,
a še kot solza – krasna!
Krasna si, bistra hči planin,
brdkà v prirodni si lepoti,
ko ti prozornih globočin
nevihte divje srd ne moti!
Pa oh, siroti tebi žuga
vihar grožán, vihar strašán;
prihrumel z gorkega bo juga,
divjal čez plodno bo ravan,*

*ki tvoja jo napaja struga –
gorjé, da daleč ni ta dan!
Nad tabo jasen bo oblok,
krog tebe pa svinčena toča
in dež krvav in solz potok
in blisk in grom – oh, bitva vroča!
Tod sekla bridka bodo jekla,
in ti mi boš krvava tekla:
kri naša te pojila bo,
sovražna te kalila bo!
Takrat se spomni, bistra Soča,
kar gorko ti srce naroča:
Kar bode shranjenih vodá
v oblakih tvojega neba,
kar vode v tvojih bo planinah,
kar bode v cvetnih je ravninah,
tačas pridrvi vse na dan,
narasti, vzkipi v tok strašán!
Ne stiskaj v meje se bregov,
srdita čez branove stopi,
ter tujce, zemlje-lačne, vtopi
na dno razpenjenih valov!2*

Prepis je iz: Branja 2, berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. 2002. Ljubljana, DZS, str. 332.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- V katerem literarnem obdobju je Gregorčič ustvarjal? (obkroži)

- a) modernizem
- b) romantika
- c) realizem

- Kje v Sloveniji se nahaja opevana reka? (odgovori)

_____

- Pesem Soči je: (obkroži)

- a) žalostinka
- b) hvalnica

Kateri pridevnik v pesmi to najpogosteje izraža? _____

- Katero raven/ravnino je pesnik upodobil z verzom: "divjal čez plodno bo ravan"? (obkroži)

- a) Goriško raven/ravnino
- b) Tržaško raven/ravnino

- Kateri državi sta se vojskovali ob Soči v 1. svetovni vojni (naštej)?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- Na podlagi poznavanja zgodovinskega dogajanja na območju reke Soče utemelji, zakaj lahko pesem Soči imenujemo tudi preroška pesem.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Kakšno stališče zavzame pesnik ob napovedi prihajajoče vojne in kakšno vlogo ob tem nameni reki Soči?

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Zamisli si, da smo leta 1917 in kot vojak v avstrijski vojski se boriš na soški fronti. Po mnogih utrujajočih in težkih bitkah se tvoj polk pripravlja na naslednjo ofenzivo, med čakanjem na ukaz poveljnika na naslednji napad izkoristiš čas in napišeš pismo svoji družini, ki doma v strahu trepeta za tvoje življenje in nestrpno pričakuje informacije o dogajanju na fronti.

- Napiši pismo svoji družini iz soške fronte in v njem opiši razmere v katerih se nahajaš (naravne razmere, kjer potekajo bitke, dela, ki omogočajo prodore vojske, orožje, ki se uporablja med vojskovanjem, ravnanje z ranjenci in mrtvimi, pomanjkanje...).

REŠITVE NALOG OZ. VPRAŠANJ NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI (vsaj 3)

- V katerem literarnem obdobju je Gregorčič ustvarjal? (obkroži)

- a) modernizem
- b) romantika
- c) realizem

- Kje v Sloveniji se nahaja opevana reka? (odgovori)

Reka Soča se nahaja v (severo)zahodni Sloveniji, ob italijansko-slovenski meji.

- Pesem Soči je: (obkroži)

- a) žalostinka
- b) hvalnica

Kateri pridevnik v pesmi to najpogosteje izraža? Krasna, bistra

- Katero raven/ravnino je pesnik upodobil z verzom: "divjal čez plodno bo ravan"? (obkroži)

- a) Goriško raven/ravnino
- b) Tržaško raven/ravnino

- Kateri državi sta se vojskovali ob Soči v 1. svetovni vojni (naštej)? Italija in Avstro-Ogrska.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- Na podlagi poznavanja zgodovinskega dogajanja na območju reke Soče utemelji zakaj lahko pesem Soči imenujemo tudi preroška pesem.

Sklepamo lahko, da je Gregorčič z verzmi "Pa oh, siroti tebi žuga vihar grozan, vihar strašan..." napovedal prihajajočo 1. svetovno vojno in Soško fronto, ki je potekala v dolžini 90 km v zahodnem slovenskem visokogorskem svetu, v dolini reke Soče in na kraških planotah.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Kakšno stališče zavzame pesnik ob napovedi prihajajoče vojne in kakšno vlogo ob tem nameni reki Soči?

V pesmi Gregorčič zavzame narodno in obrambno stališče, da se je potrebno hrabro boriti, obraniti in izgnati tujce, ki se bodo hoteli polastiti slovenska ozemlja. Reko Sočo pa v pesmi nagovarja, naj k temu boju pripomore na ta način, da utopi in odplavi sovražnike, ki bodo hoteli zavzeti ta območja.

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Zamisli si, da smo leta 1917 in kot vojak v avstrijski vojski se boriš na soški fronti. Po mnogih utrujajočih in težkih bitkah se tvoj polk pripravlja na naslednjo ofenzivo, med čakanjem na ukaz poveljnika na naslednji napad izkoristiš čas in napišeš pismo svoji družini, ki doma v strahu trepeta za tvoje življenje in nestrpno pričakuje informacije o dogajanju na fronti.

Napiši pismo svoji družini iz soške fronte in v njem opiši razmere v katerih se nahajaš (naravne razmere, kjer potekajo bitke, dela, ki omogočajo prodore vojske, orožje, ki se uporablja med vojskovanjem, ravnanje z ranjenci in mrtvimi, pomanjkanje...).

Primer pisma:

Soška fronta, 15. oktober 1917

Draga mati, oče, sestre in bratje,

Po dolgem času se vam spet oglašam iz soške fronte, da vam sporočim in vas pomirim, da sem še živ in dokaj zdrav. Za nami je že veliko bitk, ki so potekale po grebenih gora, pokritih s snegom, po ozkih in globokih dolinah, hribovjih in golih kraških planotah. Poleg samega bojevanja s sovražniki, ki hlepijo po našem ozemlju, od nas zahteva veliko naporov tudi utrjevanje preskrbovalnih poti, gradnja podzemnih utrd in zaklonišč, gorskih cest, žičnic. Najhujše gorje pa predstavljajo bojevanja, ki so surova, bojujemo se s puškami, noži in modernim orožjem bojnim plinom, pomagamo si tudi s tovarnjaki, sanitetnimi in oklepni vozili in letali. Po vsakem boju, ki je dobljen ali izgubljen, ostane strašen pogled na številne ranjence, ki jih oskrbujejo v poljskih bolnišnicah, tiste, ki pa v bojih nesrečno končajo svoje življenje pa pokopljemo z vojaškimi častmi. Velikokrat trpimo tudi hudo lakoto, ki jo včasih skušam pozabiti na ta način, da sanjam o dobrotah, ki so jih kuhala ti mama, v tistih srečnih časih, ko smo se celotna družina posedli h kosilu v domači hiši. Prav pomanjkanje hrane je povzročilo, da smo precej oslabei, nekateri umirajo tudi zaradi nalezljivih bolezni. Edina stvar, ki si jo želim je, da se vojna čim prej konča, da preženemo sovražnike daleč stran od slovenske zemlje in da se kmalu vrnem domov, k vam moji dragi ...

Vaš ljubi sin ...

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: **Chrétien de Troyes: Perceval ali zgodba o gralu**

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: **Chrétien de Troyes**

Chrétien de Troyes je ustvarjal v drugi polovici 12. stoletja. Živel je na francoskem dvoru. Napisal je pet romanov, vse v verzih, in sicer v osmercih, rimanih v parih. Najznamenitejši med vsemi je Perceval ali zgodba o gralu, poleg tega še: Erec in Enida, Cligès, Lancelot ali Vitez na vozičku ter Yvain ali Levji vitez. Na delo tega srednjeveškega romanopisca je precej vplival rimski pesnik Ovid s svojim delom Ars amandi (Umetnost ljubezni), ki naj bi ga de Troyes celo prevedel. Snov za svoje delo je črpal tudi iz keltskega izročila, ki je bilo v srednjeveški francoski književnosti globoko zasidrano, in se prepuščal vplivu trubadurske lirike.

Perceval ali zgodba o gralu

Je zadnja romanca Chretienena, napisana med 1181 in 1191 in posvečena njegovemu mecenu, grofu Flandrije. Sama zgodba je najprej vsebovala 9000 vrstic, nato pa je skozi 4 nadaljevanja pridobila še 54000 vrstic, vendar je samo 2 nadaljevanji napisal Chretien. Perceval je najbolj znana romanca srednjega veka nasploh iz enega samega preprostega razloga, v njej se prvič pojavi iskanje Svetega grala, ki naj bi vseboval Kristusovo kri. Kljub temu, da je gral originalno keltski motiv, ga je Chretien tako spretno postavil v krščanski okvir, da se je ta zgodba ohranila še do današnjih dni. Samo delo je sicer poimenovano Perceval ali zgodba o gralu, vendar se dejansko bolj ukvarja s pustolovščinami Percevala in Gawaina, vitezema okrogle mize. Gral se pojavlja le redko med pustolovščinami, ki so same po sebi dokaj klasične. Dva mlada postavna, pogumna viteza potujeta po deželi, rešujeta princese in druge dame, se ukvarjata s nevarnimi snubci, ki hočejo prevarati Gawainovo sestro, tu pa tam pa ju zgrabi bogotožje in se malce posvetita še gralu. Tisto kar je malce nenavadno je, da oba glavna lika nastopata vsak zase. Ko se Perceval vrne iz neuspešnega iskanja nazaj na Arturjev dvor, se na pustolovščino odpravi Gawain, nato on počiva in Perceval spet potuje ...

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Branja 1, berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. 2001. Ljubljana, DZS, str. 141, 142.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

Snov za svoj viteški roman Perceval ali zgodba o gralu je Chrétien de Troyes črpal iz mita o gralu. Gral naj bi bil namreč kelih, iz katerega je dal Jezus piti svojim učencem pri zadnji večerji in v katerega naj bi bilo ob križanju zajeto nekaj kapelj Kristusove krvi. Kelih naj bi nato prinesel v Britanijo Jožef iz Arimateje, bogat Jud, ki je od Pilata dobil dovoljenje, da Jezusovo truplo položi v grob. Legenda nadalje pravi, da je gral shranjen v skrivnostnem gradu in da se z iskanjem grala ukvarjajo Arthurjevi vitezi okrogle mize. Gralov grad je obdan s Pusto deželo in z vodami. Eden izmed poslednjih varuhov grala naj bi bil Kralj ribič, ki leži ranjen in nemočen v vmesnem stanju med življenjem in smrtjo. Ozdravljenje Kralja ribiča in obnova njegovega gradu sta odvisna od uspešnega konca iskanja Grala.

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

Naslov: Perceval vidi gral

"Medtem ko se pogovarjata o tem in onem, pride iz neke sobe mladenič, noseč bleščečo belo kopje, ki ga je držal sredi držaja; napoti se med ognjem in tema, ki sta sedela na postelji. Vsi navzoči so lahko videli bleščečo belino kopja in njegovega rezila. Na konici kopja je visela kakor biser kaplja krvi in ta rdeča kaplja je stekla do mladeničeve roke. Naš mladi mož, ki je prišel ta večer, je videl ta presenetljivi prizor, a se je zdržal in ni nič vprašal, kako je to mogoče, ker se je spomnil, kaj mu je priporočil tisti, ki ga je oborožil v viteza: zabičal mu je bil, naj nikar ne govori preveč. Zato se mladi mož boji, da ne bi zagrešil neotesanosti, če bi kaj povprašal, in zato nič ne povpraša. Tedaj sta se prikazala druga dva mladeniča, vsak držeč v rokah fino izdelan svečnik iz čistega zlata. Nosilca svečnikov sta bila silno lepa. Na vsakem svečniku je gorelo vsaj deset sveč. Z obema mladeničema je stopila naprej gospodična, lepa, ljubka in elegantno opravljena, in držala v obeh rokah gral. Ko je vstopila z gralom, ki ga je držala v rokah, je od njega zasijala tako močna svetloba, da so sveče pri tem izgubile ves sijaj, kakor zvezde in mesec ob sončnem vzhodu. Za gospodično je prihajala še druga, ki je nosila srebrn pladenj. Gral, ki se je pojavil na začetku sprevoda, je bil iz najčistejšega zlata in vanj je bilo vdolano dragoceno kamenje vseh vrst, najdražje in najredkejše od vsega, ki obstoji na kopnem ali v morjih. To kamenje, ki je krasilo gral, je bilo zagotovo dražje od katerega koli drugega."

Prepis je iz: Branja 1, berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. 2001. Ljubljana, DZS, str. 141.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- Za katero književno zvrst gre?
- Časovno opredelite srednji vek.
- Katere značilnosti Percevala so očitne?
- Izluščite idejo romana Perceval ali zgodba o gralu.
- Pravilno poveži pare in izniči vsiljivca.

1) sveti gral	a) pripoved o slavnih dejanjih vitezov
2) Chrétien de Troyes	b) avtor Percevala ali zgodbe o gralu
3) viteški roman	c) Kralj ribič
4) Perceval	d) po srednjeveški legendi kelih s Kristusovo krvjo
	e) mladenič čigar srčna želja je bila postati vitez

- Popravi napake.

Chrétien de Troyes je bil moderni španski dvorni pesnik, ki je ustvarjal v 2. polovici 20. stoletja. Izmed njegovih petih romanov je najznamenitejše delo prav Perceval ali zgodba o prstanu. Roman govori o mladeniču Percevalu, ki si želi postati trubadur. Med svojim

potovanjem po svetu najde prenočišče tudi pri Kralju Arturju. Med gostijo se zvrsti sprevod, na čelu katerega stopa mladenka z belim ščitom, na katerem je kapljica krvi. Za njo sta se prikazala dva mladeniča, vsak držeč v rokah fino izdelan pladenj. Z obema mladeničema je vstopila tudi ljubka gospodična z gralom. Gral je po srednjeveški legendi namreč kelih s Pilatovo krvjo in je simbol hrepenenja, mladosti in življenja.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- Opiši obdobje v katerega spada viteški roman Perceval ali Zgodba o gralu.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Pojasni kakšno je zgodovinsko ozadje viteškega romana Perceval ali zgodba o gralu.

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Napiši svoj zaključek zgodbe o Percevalu, v primeru, da bi Perceval ravnal drugače in bi na gostiji pri Kralju Ribiču povprašal čemu služita krvavi meč in gral (150–200 besed).

REŠITVE NALOG OZ. VPRAŠANJ NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- Za katero književno zvrst gre? **Viteški roman (v verzih).**
- Časovno opredelite srednji vek. **Od leta 476 do leta 1492.**
- Katere značilnosti Percevala so očitne? **Prijaznost, previdnost, molčečnost, moč besede.**
- Izluščite idejo romana Perceval ali zgodba o gralu. **Človeško življenje je minljivo.**
- Pravilno poveži pare in izniči vsiljivca.

1) sveti gral	a) pripoved o slavnih dejanjih vitezov
2) Chrétien de Troyes	b) avtor Percevala ali zgodbe o gralu
3) viteški roman	c) Kralj ribič
4) Perceval	d) po srednjeveški legendi kelih s Kristusovo krvjo
	e) mladenič čigar srčna želja je bila postati vitez

REŠITVE: **1d, 2b, 3a, 4e; vsiljivec je c**

- Popravi napake.

Chrétien de Troyes je bil moderni (**srednjeveški**) španski (**francoski**) dvorni pesnik, ki je ustvarjal v 2. polovici 20. (**12.**) stoletja. Izmed njegovih petih romanov je najznamenitejše delo prav Perceval ali zgodba o prstanu (**gralu**). Roman govori o mladeniču Percevalu, ki si želi postati trubadur (**vitez**). Med svojim potovanjem po svetu najde prenočišče tudi pri Kralju Arturju (**ribiču**). Med gostijo se zvrsti sprevod, na čelu katerega stopa mladenka (**mladenič**) z belim ščitom (**kopjem**), na katerem je kapljica krvi. Za njo sta se prikazala dva mladeniča, vsak držeč v rokah fino izdelan pladenj (**svečnik**). Z obema mladeničema je vstopila tudi ljubka gospodična z gralom. Gral je po srednjeveški legendi namreč kelih s

Pilatovo (Kristusovo, Jezusovo) krvjo in je simbol hrepenenja, mladosti in življenja.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- Opiši obdobje v katerega spada viteški roman Perceval ali Zgodba o gralu.

Viteški roman Perceval ali zgodba o gralu je bil napisan okoli leta 1180. Avtor Chrétien de Troyes je celotno dogajanje postavil v srednji vek. To obdobje lahko omejimo z letnico 476, ki zaznamuje propad zahodnega Rimskega imperija, in letom 1496, ko je Krištof Kolumb odkril Ameriko. Konec srednjega veka torej zaznamujejo odkritja in reformacije. Delimo ga na zgodnji, visoki in pozni srednji vek. V visokem srednjem veku se v Evropi pojavijo mesta, ki zaznamujejo novost ekonomskega in družbenega življenja. V družbeno ekonomskem smislu je srednji vek sicer obdobje fevdalizma. Značilnost srednjega veka so tudi vitezi, ki so se rekrutirali zlasti iz nižjega plemstva, in sicer za usluge kraljem in večjim fevdalcem. Doba njihovega razcveta in kulture je visoki srednji vek, ki je tudi čas križarskih vojn, in je trajala do uporabe strelnega orožja. Viteze so odlikovali pogum, velikodušnost, pobožnost, bili pa naj bi tudi branilci časti ter zaščitniki siromašnih.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Pojasni kakšno je zgodovinsko ozadje viteškega romana Perceval ali zgodba o gralu.

V ozadju romana Perceval ali zgodba o gralu se skriva legenda o svetem gralu. Gral naj bi bil kelih, iz katerega je dal Jezus piti svojim učencem pri zadnji večerji in v katerega naj bi bilo ob križanju zajeto nekaj kapelj Kristusove krvi. Kelih naj bi nato prinesel v Britanijo Jožef iz Arimateje. Gral naj bi bil shranjen v skrivnostnem gradu, ki je obdan s Pusto deželo in z vodami, z iskanjem grala pa se ukvarjajo Arthurjevi vitezi okrogle mize. Eden izmed poslednjih varuhov grala naj bi bil Kralj ribič, ki leži ranjen in nemočen v vmesnem stanju med življenjem in smrtjo. Ozdravljenje Kralja ribiča in obnova njegovega gradu sta odvisna od uspešnega konca iskanja Grala.

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Napiši svoj zaključek zgodbe o Percevalu, v primeru, da bi Perceval ravnal drugače in bi na gostiji pri Kralju Ribiču povprašal čemu služita krvavi meč in gral (150–200 besed).

Na enem izmed svojih popotovanj se je Perceval znašel na gradu Kralja ribiča. Hromi kralj mu je ponudil prenočišče in mu pripravil izvrstno gostijo, kjer se je bohotilo hrane in pijače. Percevala je najbolj očaral sprevod mladeničev in mladenk, ki so nosili različne svetlikajoče se predmete. Perceval je vedel, da je lastnost dobrega viteza molčečnost. O tem ga je namreč poučil kralj Artur, ki ga je povzdignil v viteza. Toda radovednost je bila premočna in še preden se je zavedal, je že spraševal svojega gostitelja o skrivnostnem sprevodu. Grad je obsijala močna svetloba in sprevod se je vrnil nazaj v glavno dvorano. Prej molčeči kralj, se je nasmehnil in Percevalu pojasnil zgodbo o gralu in krvavečem meču. S svojo radovednostjo je Perceval hromemu kralju povrnil zdravje in moč vladanja, sebi pa je zagotovil večno mladost in nesmrtnost. Perceval ni nikoli razmišljal o nesmrtnosti, toda misel mu je bila nadvse všeč. Odločil se je, da bo potoval po svetu in pomagal ljudem.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Jasmina Dekleva

OPIS NALOGE: Prepisati pesem, sestaviti naloge in vprašanja, ki se navezujejo na pesem Soči (vsak izmed nas je sestavil vse naloge na izbrano pesem ali odlomek, ki smo jih med seboj primerjali in skupaj izbrali najboljše zastavljene naloge).

Voditi in urediti zapisnik skupnih srečanj. Na predstavitvi krajše skupinske naloge poročati o delovanju skupine.

ČLAN ŠT. 2: Tjaša Gabrijelčič

OPIS NALOGE: Poiskati osnovne podatke o avtorju in založbi oz. viru ter sestaviti naloge in vprašanja, ki se navezujejo na pesem Soči. Na predstavitvi krajše skupinske naloge predstaviti literarno delo Soči.

ČLAN ŠT. 3: Nejc Mravlja

OPIS NALOGE: Poiskati podatke o avtorju in literarnem delu Perceval ali zgodba o gralu, pretipkati izbrani odlomek ter sestaviti naloge in vprašanja na izbran odlomek. Vodenje atraktivne predstavitve krajše skupinske naloge.

ČLAN ŠT. 4: Janko Strahinič

OPIS NALOGE: Poiskati podatke o literarnem delu in avtorju dela Perceval ali zgodba o gralu ter sestaviti naloge in vprašanja na izbran odlomek. Na predstavitvi krajše skupinske naloge predstaviti literarno delo Perceval ali zgodba o gralu.

ČLAN ŠT. 5: Nika Baumkirher

OPIS NALOGE: Poiskati podatke o zgodovinskem ozadju literarnega dela Perceval ali zgodba o gralu ter sestaviti naloge in vprašanja na izbran odlomek. Aktivno sodelovanje pri predstavitvi krajše skupinske naloge.

ČLAN ŠT. 6: Julijana Klančnik

OPIS NALOGE: Poiskati in proučiti zgodovinsko ozadje literarnega dela Soči in sestaviti naloge in vprašanja, ki se navezujejo na pesem. Urediti in poslati končno verzijo skupinske naloge pred rokom ter sodelovanje pri predstavitvi.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
16. 10. 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Dogovor o drugem izbranem literarnem delu. • Razdelitev obveznosti med posamezne člane skupine (eno literarno delo obravnavajo trije člani, kjer vsi naredimo vse in potem primerjamo ter skupaj izberemo najboljše naloge oz. vprašanja). • Dogovor o naslednjem sestanku.
18. 10. 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled opravljenega dela. • Dogovor o naslednjem sestanku.
25. 10. 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled opravljenega dela. • Primerjava posameznih nalog in vprašanj ter izbor najboljših.

	• Dogovor o načinu predstavitve literarnega dela Soči in Perceval ali zgodba o gralu. • Razdelitev nalog med posamezne člane skupine pri skupinski predstavitvi.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Branja 1, berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. 2001. Ljubljana, DZS, 430 str.
- Branja 2, berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. 2002. Ljubljana, DZS, 455 str.
- Chretien de Troyes – Wikipedia. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A9tien_de_Troyes (citirano 20. 10. 2007)
- Gregorčič, S., 1961. Izbrane poezije. Celje, Mohorjeva družba, 311 str.
- Leksikon Cankarjeve založbe, 2004. Ljubljana, Cankarjeva založba, str. 1009, 1143.
- O gralu. URL: <http://www2.arnes.si/~mursic3/Esej%20%20-%20Mit%20o%20Gralu.htm> (citirano 24. 10. 2007).
- Repe, B. Sodobna zgodovina : Zgodovina za 4. letnik gimnazij, 1998. Ljubljana, Modrijan. 239 str.
- The story of the Grail – Wikipedia. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Perceval%2C_the_Story_of_the_Grail (citirano 20. 10. 2007).

6. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Dolinšek Urška
2. Knez Branko
3. Pirnat Anja
4. Rifel Tadej
5. Sočič Mitja
6. Šrot Primož

LITERARNO DELO

1. NASLOV: Oton Župančič: Zemljevid

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Rodil se je 23. januarja 1878 v Vinici v Beli krajini v premožni družini. Otroštvo je preživel v idilični vasi Dragatuš. Osnovno šolo je končal v Vinici, večino nižje gimnazije v Novem mestu, nato pa se je družina odselila v Ljubljano, kjer je dokončal gimnazijo. Po maturi leta 1896 je na Dunaju študiral zgodovino in zemljepis, vendar študija ni dokončal. V Ljubljani je pol leta poučeval kot profesor, nato je odšel v tujino. Živel je v Parizu, v Švici in Nemčiji, kjer se je preživljal z zasebnim poučevanjem. Vrnil se je v Ljubljano in po Aškerčevi smrti postal je mestni arhivar in kasneje upravnik Slovenskega narodnega gledališča ter bil izvoljen med prve člane Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Oton Župančič je bil eden štirih predstavnikov slovenske moderne. Pisal je tudi za otroke in mladino. Umrl je l. 1949 v Ljubljani

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Degan-Kapus, M. (ur.) (2002). Branja 3: berilo in učbenik za 3. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS, str. 96

4. ZGODOVINSKO OZADJE:

- *Nemški in avstrijski imperializem konec 19. stoletja oz. na zač. 20. stoletja.*

S pesmijo se je odzval na aktualne slovenske in evropske dogodke. Predstavljal ugovor zoper nemškemu in avstrijskemu imperializmu, ki je 1908 anektiral BiH. Slovensko javnost pozove naj še pozorneje zastraži severno in zahodno narodnostno mejo. Pesem je bila objavljena v zbirki *V zarje Vidove* l. 1920.

5. PRIMERNOST ZA: srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

*"Čigava Indija? Komu Bagdad?
Kdo strelja naj, obeša v Teherani?
Kdo nadzoruje moritve po Balkani?
Kam z zlatim ključem Carigrajskih vrat?"*

Razpregel zemljevid je diplomat:

*Tovore nosijo vsi oceani,
zaklade si grmadijo pristani –
komu zemlje in morja blagodat?*

*I jaz razganem pred sabo papirje:
Glej – rodna zemlja, naša draga prst!
Ko drugi grabijo vse dalje, širje,*

*Boš rod, ki bivaš tod, boš v duši čvrst?
O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje,
Celovec, Maribor, Gorica, Trst?..."*

Prepis je iz: Degan-Kapus, M. (ur.) (2002). Branja 3: berilo in učbenik za 3. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS, str. 96.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK:

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- Katera so prizorišča imperialističnih bojev glede na pesem Otona Župančiča?
- Katera slovenska mesta se omenjajo in ob katerih etničnih mejah se nahajajo?
- V katero zgodovinsko obdobje bi uvrstil pesem?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- Naveži dogajanje, ki ga opisuje pesnik, na današnje dogajanje po svetu (v pomoč naj ti bodo naslednji pojmi: imperializem, globalizacija, terorizem).

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Kakšni so vplivi na nastanek pesmi in kaj ti ta sporoča?

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Na zemljevidu zariši vsa glavna prizorišča imperialističnih bojev. Označi tudi svetovne velesile in njim pripadajoče kolonije (v pomoč naj ti bo učbenik).

REŠITVE:

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- Indija, Bližnji in Srednji vzhod, Balkan.
- Celovec, Maribor (severna meja), Gorica, Trst (zahodna meja).
- Prelom 19. v 20. stoletje.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- Učenci naj bi izpostavili boj velesil za posamezne države in ozemlja zaradi najrazličnejših koristi.
  - Včasih se je izkoriščalo kolonije zaradi gospodarskega dobička, industrije, uvoz-izvoz ipd.
  - Danes se izkorišča posamezne države na malo drugačen način (ameriški imperializem 21. stoletja, vojne v imenu razširjanja in uveljavljanja demokracije, boj proti terorizmu ipd.).
  - Želja po naravnih bogastvih pa je značilno za obe obdobji.
  - Danes pa vse deluje v smislu globalizacije. Širjenje iste miselnosti, ideologije.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Pesem je odziv na aktualne dogodke po svetu in doma. Predstavljala je ugovor zoper nemškemu in avstrijskemu imperializmu. Pesem poziva tudi na pomen slovenskih etničnih meja.

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Na zemljevidu naj bodo jasno označene (z barvnimi svinčniki) velesile in njihove kolonije. Pomembno je, da je iz slike razvidno, da učenec ločuje velesile in kolonije.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: Asterix na olimpiadi

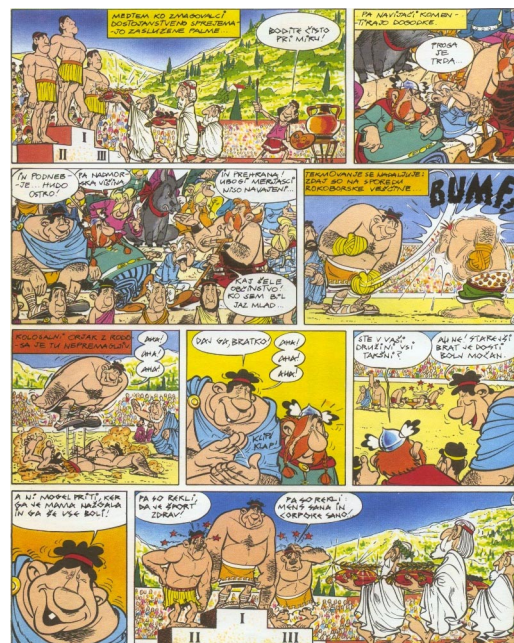
2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Goscinny René (1926-1977) je francoski pisatelj in ilustrator. Najbolj je znan po stripih o Asterixu in Srečnem Luku.

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Goscinny, R. (1992). Asterix na olimpiadi. Radovljica: Didakta, str. 37-39

4. ZGODOVINSKO OZADJE: Prve olimpijske igre so bile leta 776 pr. Kr. Grki so jih prirejali vsaka štiri leta, vse do leta 393 po Kr. Igre so potekale v Olimpiji, posvečene pa so bile najvišjemu grškemu božanstvu Zevsu. Iger so se lahko udeležili vsi Grki (tako s celine, kot tudi iz kolonij). Značilnost olimpijskih iger je bil olimpijski mir, saj so Grki v času iger prekinili vse vojne ter razglasili premirje.

5. PRIMERNOST ZA: osnovno šolo.

IZBRANI ODLOMEK:

Vir: Gosciny, R. (1992). Asterix na olimpiadi. Radovljica: Didakta, str. 37-40

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- Naštej glavne grške bogove.
- Katere polis so sodelovale na olimpijskih igrah (pomagaj si z odlomkom)?
- Kateri dve disciplini sta predstavljeni v odlomku in katere druge še sestavljajo peterboj?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- S pomočjo izbranega odlomka opiši spremembe, ki si jim priča na olimpijskih igrah moderne dobe oz. kakšne so razlike med prvotnimi in zdajšnjimi OI?

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Ali avtor pretirava in pomanjkljivo navaja podatke? (primerjaj učbenik in besedilo stripa)

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Nariši (ustvari) kratek strip. Tema naj se nanaša na Stare Grke.

REŠITVE:

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- Afrodita, Apolon, Ares, Artemida, Atena, Demetra, Hefajst, Hera, Zevs, Hermes, Hestija, Pozejdon, idr.
- Termopile, Samotrakija, Korint, Citera, Martaon, Sparta in Rodos.
- Na stripu sta predstavljeni tek in rokoborba/boks, ostale discipline pa so se: met sulice (kopja), met diska in skok v daljino.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

- Razlike, ki naj bi jih učenci izpostavili so npr. mednarodna udeležba, tekmujejo lahko tudi ženske, so poletne in zimske OI, tekmujejo v veliko več disciplinah (pa tudi v drugačnih), drugačne (predvsem bogatejše) so tudi nagrade, med OI ni več stanja miru, ipd.

3 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

- Pretirava s tem, da lahko na olimpijskih igrah sodelujejo tudi Galci. Ne moti se ko trdi, da je vstop na stadion ženskam prepovedan ipd.

4. AVTENTIČNA NALOGA

- Strip naj bi zajemal eno od naslednjih tem (oz. kakršnakoli povezovalen element s Starimi Grki): grški bogovi, miti, prikaz vsakdanjega življenja (hrana, oblačila, sužnji), kolonije, civilizacijski dosežki, olimpijske igre idr. Estetska stran stripa ni pomembna, saj je ta naloga namenjena utrjevanju znanja o Grkih na bolj zanimiv in atraktiven način.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Dolinšek Urška

OPIS NALOGE: Skupinsko delo* ter predstavitev izbranega dela (Oton Župančič – Zemljevid).

ČLAN ŠT. 2: Knez Branko

OPIS NALOGE: Skupinsko delo* ter PowerPoint predstavitev.

ČLAN ŠT. 3: Pirnat Anja

OPIS NALOGE: Skupinsko delo* ter atraktivna predstavitev nalog na drugo izbrano delo.

ČLAN ŠT. 4: Rifel Tadej

OPIS NALOGE: Skupinsko delo* ter atraktivna predstavitev nalog na drugo izbrano delo.

ČLAN ŠT. 5: Sočič Mitja

OPIS NALOGE: Skupinsko delo* ter predstavitev drugega izbranega dela (René Goscinny – Asterix na olimpiadi).

ČLAN ŠT. 6: Šrot Primož

OPIS NALOGE: Skupinsko delo* ter poročilo o delovanju skupine.

* Vsak izmed članov je predlagal nekaj odlomkov, ki smo jih na sestanku prebrali ter izbrali najboljšega. Prav tako je vsak doma sestavil nekaj vprašanj za oba odlomka, na srečanjih smo jih pregledali in izbrali najustreznejše. Za izbrana vprašanja pa smo pripravili tudi rešitve.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
18. 10. 2007	Uvodno srečanje in zbiranje idej za drugo literarno delo.
25. 10. 2007	Priprava vprašanj in odgovorov za prvo literarno delo ter končna izbira drugega literarnega dela.
05. 11. 2007	Priprava vprašanj in odgovorov za drugo literarno delo ter oblikovanje predstavitev.
08. 11. 2007	Generalka ter nastop.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- a) Brodnik, V. idr. (1998). Zgodovina 1: učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.
- b) Cvirn, J. idr. (2004). Zgodovina 3: učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.
- c) Degan-Kapus, M. (ur.) (2002). Branja 3: berilo in učbenik za 3. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS.
- č) Goscinny, R. (1992). Asterix na olimpiadi. Radovljica: Didakta.
- d) Granda, S. idr. (1999). Zgodovina 3: učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.
- e) Škraba, G. (1997). Vzpon meščanstva: zgodovina za 7. razred osnovne šole. Vaje. Ljubljana: Modrijan.
- f) Žvanut, M. (1996). Vzpon meščanstva: zgodovina za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

7. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Miha Marinč
2. Robert Marin
3. Marko Ličina
4. Gregor Potokar
5. Primož Venišnik
6. Janja Čencič

LITERARNO DELO

1. NASLOV: Veš, poet, svoj dolg?

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Oton Župančič se je rodil leta 1878 v Vinici v Beli krajini v trgovski družini. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, dokončal pa v Ljubljani. Na Dunaju je študiral zgodovino in zemljepis, leta 1900 je oboje absolviral, študija pa ni dokončal. Sprva je služboval v Ljubljani kot profesor pripravnik, potem pa dlje časa potoval po Evropi. Po vrnitvi je postal mestni arhivar, od leta 1920 naprej pa je bil dramaturg in pozneje upravnik Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Med drugo svetovno vojno je bil povezan z NOB, po vojni pa je sprejel častne politične in kulturne funkcije. Umrli je leta 1949 v Ljubljani.

Bil je predvsem pesnik (njegova prva in najbolj znana pesniška zbirka *Čaša opojnosti* je izšla leta 1899), dramatik (*Veronika Deseniška*), esejist, kritik, prevajalec (prevajal je Danteja, Shakespeara, Tolstoja ...) in ustvarjalec otroške in mladinske poezije (*Ciciban*).

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Darinka Amrož idr.: *Branja, berilo in učbenik za 3. letnike gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol*. Ljubljana: DZS, 2002.

4. ZGODOVINSKO OZADJE:

Pesem je nastala leta 1941, torej v času druge svetovne vojne, ko je bilo slovensko ozemlje okupirano in razkosano. OF je razglasil kulturni molk, kar pomeni bojkotiranje in javno preziranje kulturnih prireditelj, ki jih je Ljubljani ponujal italijanski okupator. Tako so sklenili, da slovenski ustvarjalci ne smejo objavljati v revijah in listih, ki so smeli izhajati po okupatorjevi milosti. Srednješolci so celo bojkotirali italijanski kino in pouk italijanščine, literature in zgodovine. Čez noč so tako usahnili časopisi Ljubljanski zvon, Sodobnost, Dejanje ... Kmalu pa se je pojavil ilegalni tisk. V ilegalnih tiskarnah so med vojno izdali na milijone letakov, časopisov, brošur in celo revije in knjige.

Skorajda vsi slovenski pesniki in pisatelji so se tako vključili v boj s pesniško besedo. Takrat že priletni Oton Župančič je spregovoril s svojo pesmijo – pozivom *Pojte za menoj!*, ki jo je kasneje naslovil z uvodnim verzom *Veš, poet, svoj dolg?*. Pesem je prvič izšla na naslovni strani ilegalnega *Slovenskega poročevalca* septembra 1941.

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednje šolo – za razumevanje pesmi je potrebno poznati ne samo zgodovinske okoliščine druge svetovne vojne, ampak tudi starejšo slovensko zgodovino (npr. kmečki upori). Vse skupaj pa je treba znati tudi povezati.

IZBRANI ODLOMEK

Veš, poet, svoj dolg?

*"Veš, poet, svoj dolg?
Nimaš nič besed?
Kaj zagrinjaš se v molk?
Vrzi pesem v svet,
pesem za današnjo rabo:
vsi jo bomo povzeli za tabo.*

*Vem, o vem svoj dolg,
v prsih tu me žge;
naj se mi grlo odpre,
bom zavijal ko volk,
na vseh štirih bom stal vrh planine,
škripal in hlupal med pečine.*

*Vrh Možaklje bom stal,
pesem svojo rjul,
Blegaš jo bo čul,
Krim odmev bo dal;
v vse vetrove jo bom tresel,
eden jo bo na Pohorje nesel.*

*Gozd in gora poj,
silen ženimo hrup;
boga gmajna, le vkup,
le vkup, le vkup z menoj,
staro pravdo v mrak tulimo,
da se pretulimo skozi to zimo.*

*Še bo kdaj pomlad,
še bo napočil zor,
takrat volčji zbor
pojde lovce klat:
plani čez Savo, plavaj čez Dravo –
zob za zob in glavo za glavo!"*

Prepis je iz: Darinka Amrož idr.: *Branja, berilo in učbenik za 3. letnike gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol*. Ljubljana: DZS, 2002, str.101.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- 1.1. V katerem času je bila pesem napisana?
- 1.2. Pojasni kaj je »pesem za današnjo rabo«.
- 1.3. Koga avtor v pesmi nagovarja?
- 1.4

Med drugo svetovno vojno se niso vsi borili na strani partizanskih čet. Umetniško

ustvarjanje tistih, ki so se opredelili za protikomunistično stran je bilo v povojnih časih pogosto spregledano. Poišči vsaj enega od teh ustvarjalcev in navedi njegova najbolj znana dela.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

2.1. S svojimi besedami povzemi bistvo besedila.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

-

4. AVTENTIČNA NALOGA

Razmislite, o katerih aktualnih dogajanjih bi lahko danes napisali bojevito pesem.

REŠITVE:

1.1. Pesem je nastala leta 1941, torej v času druge svetovne vojne.

1.2. Pesem za današnjo rabo je tista, ki ljudi vzpodbuja k uporabi proti okupatorju.

1.3. Nagovarja poete, pesnike, kulturnike in posredno navadne ljudi.

1.4.

npr. France Balantič. Njegova najbolj znana dela so: V ognju groze plapolam, Muževna steblika, Tihi glas piščali ...

2. To je narodno buditeljska pesem, ki je bila napisana zato, da bi vplivala na vse, ki so bili aktivni v pisanju, da bi s svojim delom podprli vstajo proti zatiralcem. Govori o tem, da ima poet obvezo, da s svojim delom hrabri prebivalstvo in ga poenoti. Pesnik pravi, da ima vsak, ki piše obvezo, da vzpodbuja NOB. S tem, ko bi se te pesmi širile po celotnem ozemlju bi ljudi vzpodbujale k uporabi proti okupatorju. Pesnik napoveduje tudi prihodnost, napoveduje, da se bodo uprli. Ljudi pesnik tudi tolaži, da naj potrpijo.

3. -

4. V obliki diskusije bi dijaki govorili o temah, ki jih pestijo in o načinih, s katerimi bi jih reševali.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: Doberdob

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Prežihov Voranc, s pravim imenom Lovro Kuhar, se je rodil revni kmečki družini 10. 8. 1893 v Kotljah na Koroškem. Med prvo svetovno vojno je prebegnil iz avstrijske vojske v Italijo, kjer je bil zaprt do konca vojne. 1919 se je vrnil domov in se zaposlil kot delavec v guštanjski jeklarni. Postal je tudi viden član KPJ. Med šestojanuarsko diktaturo je emigriral in kot član Kominterne deloval v več državah. V Jugoslavijo se je vrnil leta 1939 in živel ilegalno v Ljubljani do 1943, ko so ga zaprli Italijani. Nemci so ga poslali v taborišče, kjer je ostal do konca vojne. Po vojni se je naselil v domačem kraju a zaradi bolezni ni mogel uresničiti vseh pisateljskih načrtov. Umrl je 18.

2. 1950 v Mariboru.

Voranc velja za enega najboljših slovenskih pisateljev t.i. socialnega realizma. Njegova najpomembnejša dela so romani Doberdob, Požganica in Jamnica ter zbirka novel Samorastniki.⁶

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Prežihov Voranc: Doberdob. Ljubljana: Naša založba, 1940, str. 152-153.

4. ZGODOVINSKO OZADJE: S sklenitvijo Londonskega pakta med Italijo in Antanto se v maju 1915 odpre t.i. jugozahodna fronta med Italijo in Avstro-Ogrsko. Njen južni del, po reki Soči imenovan soška fronta, poteka po slovenskem etničnem ozemlju. Odlomek opisuje boje na Doberdobu jeseni leta 1915.

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"Mogoče so že spali kaki dve uri, ko jih je prebudilo preplašeno Holcmanovo klicanje, ki je stal na straži. Godrnjaje so si začeli mencati oči, toda Holcman je nestrpno mahal z rokami ter z vročim glasom ponavljal:

»Ven, hitro ven...«

»Kaj pa je?«

»Napad...!«

Vrglo jih je pokonci. Globoka, nenavadna tihota jih je objela, le nekje daleč je bobnela artiljerija. Toda napad ob takem času, pri velikem dnevu? Drug za drugim so se skobacali iz jame. Zunaj jih je sprejel Holcman, ki je sam čepel na dnu jarka in jim dajal znamenja z roko, naj bodo tiho. V oči jim je puhnila rumena svetloba. Prvič, kar so bili na fronti, je z jasnega neba sijalo sonce.

Videl se je kos lepe pokrajine z gorami v ozadju. Toda za te stvari zdaj ni bilo časa. Holcmanova roka je kazala po jarku navzdol. Hej, tam doli, v zapuščenem, napol zasutem jarku, kakih dvajset do trideset korakov niže, je stal šop vojakov s čeladami na glavah. Majhni, drobni ljudje, le eden je bil pravi orjak. Italijani...

Njihove postave so čudno odsevale v sončni svetlobi in brezskrbnost, s katero so se ozirali naokrog, je bila skoraj omamljiva. Kaj jih moti, da stoje tako brezskrbno, skoraj razkriti? Na fronti je res vladala trenutna tihota, niti ene same puške ni bilo slišati. Podoba je bila, da se ne morejo načuditi temu, kar vidijo. Vsa slika je bila čudna, neverjetna, naravnost zagonetna. Gotovo so bili prepričani, da hodijo po praznem, mrtvem svetu.

Toda slika se je razblinila kakor goljufiv mehur...

Rezko je počila puška, najprej ena sama, kakor za signal, potem se je vsula salva. Roj je streljal. Prvi rezget je požrl Almerjevo nepotrebno povelje: »Streljati !« V jarku je postalo vroče. Italijani so se zganili, potem je nekaj mrknilo skozi sončno luč, nekaj je zakrililo, tisti orjak, ki je molel iznad drugih, se je zvalil po jarku, nekaj glasov je kriknilo... in slika je že izgnila. Vabljava, varljiva sončna slika...

Po odseku je križem zaregljalo. Roj je še dolgo po nepotrebem streljal.

Naposled je Janoda zagodel:

⁶ Povzeto po: Več avtorjev: Slovenska književnost, (Ljubljana, 1982), str. 284

»Kam pa prskamo?«

Na njegove besede so prenehali streljati. Vse skupaj je trajalo le nekaj minut, vendar se je zdelo, da so streljali celo večnost. Linija je polagoma utihala in sonce je lilo svoje spokojne žarke po pustem svetu, ki ga je oblivala čudno rumena barva"

Prepis je iz: Prežihov Voranc: Doberdob. Ljubljana: Naša založba, 1940, str. 152-153.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- 1.1. Kaj je vojake tako presenetilo?
- 1.2. Kdo jih je napade?
- 1.3. Ali lahko iz odlomka sklepaš, o kateri fronti je govora?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

V krajšem esejskem zapisu napiši svoja razmišljanja o pomenu soške fronte za Slovence med 1. svetovno vojno?

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Katere značilnosti 1. svetovne vojne in vojne na splošno najdeš v odlomku oz. jih avtor prikazuje?

4. AVTENTIČNA NALOGA

Učence razporedimo v 5 skupin. Vsaka skupina dobi nemo karto Evrope (na listu) in vsaka vriše zahtevano fronto na list. Dopišejo še, kdo se je tam bojeval in čas trajanja fronte. V pomoč jim je zgodovinski učbenik. Rešitve skupaj preverimo preko power-pointa.

REŠITVE:

1.1. Napad pri velikem (belem) dnevu.

1.2. Italijani.

1.3. Da. Za jugozahodno (ker se bojujejo Italijani).

2. Za pravilen odgovor se pričakuje, da učenec v krajšem esejskem zapisu našteje vsaj 3 elemente kot so:

- gre za večjo fronto na slovenskem ozemlju,
- pride do velikih demografskih sprememb (begunstvo),
- velika večina slovenskega ozemlja postane zaledje fronte,
- zavest o obrambi lastnega doma in zemlje pri slovenskih vojaki v A-O vojski,
- gradnja cest, objektov in ostale infrastrukture v zaledju in na sami fronti,
- na tej fronti se bojuje največ slovenskih vojakov.

3. Vojaki živijo v jamah (kavernah), nenadni napadi, bojujejo se iz jarkov, bobnenje artilerije na fronti, boleče smrti vojakov, psihologija vojaka na fronti (strelja po nepotrebnem), osredotočenost samo na spopad (ni časa za gledanje pokrajine/okolice).

4. Učence razporedimo v 5 skupin. Vsaka skupina dobi nemo karto Evrope (na listu) in vsaka vriše zahtevano fronto na list. Dopišejo še kdo se je tam bojeval in čas trajanja fronte. V pomoč jim je zgodovinski učbenik. Rešitve skupaj preverimo preko power-pointa.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: JANJA ČENČIČ

OPIS NALOGE: Pri prvi pesmi sem naredila prvo nalogo – torej sem napisala vse o pesmi, avtorju, zgodovinskih okoliščinah, pesem pa sem tudi pretipkala. Z idejami sem sodelovala tudi pri sestavljanju vprašanj in nalog.

ČLAN ŠT. 2: MIHA MARINČ

OPIS NALOGE: Sestavljanje nalog, vprašanj in rešitev pri prvi pesmi, koordinator.

ČLAN ŠT. 3: ROBERT MARIN

OPIS NALOGE: izdelava power-point predstavitve. Sodelovanje pri oblikovanju vprašanj.

ČLAN ŠT. 4: MARKO LIČINA

OPIS NALOGE: pri drugem delu zadolžen za vprašanja o avtorju, pesmi in zgodovinskih okoliščinah.

ČLAN ŠT. 5: PRIMOŽ VENIŠNIK

OPIS NALOGE: sestavljanje nalog, vprašanj in odgovorov pri delu, ki smo si ga izbrali sami.

ČLAN ŠT. 6: GREGOR POTOKAR

OPIS NALOGE: sodelovanje pri oblikovanju vprašanj.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
18. 10. 2007	Prvo srečanje skupine: med seboj smo se spoznali in tudi že pogovarjali o skupinskem delu. V prihodnjem tednu je vsak moral razmisliti, kako bi lahko prispeval k skupinski nalogi.
25. 10. 2007	Po uvodnem podajanju predlogov in idej (brain storming), smo si okvirno razdelili naloge in izbrali tudi drugo literarno delo.
29. 10.—2. 11. 2007	Zaradi praznikov smo sodelovali predvsem prek elektronske pošte. Vsak je svoj izdelek poslal ostalim članom skupine, ti pa so podali svoja mnenja in pripombe. Počasi je začela nastajati tudi že ppt. predstavitev.
7. 11. 2007	Še zadnji sestanek skupine, kjer smo se domenili, kako bomo naš nalogo čim bolj zanimivo predstavili.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Darinka Amrož idr.: *Branja, berilo in učbenik za 3. letnike gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol*. Ljubljana: DZS, 2002.
- Silvo Fatur: *Književnost II., učbenik*. Maribor: Obzorja, 1982.
- Božo Repe: *SODOBNA ZGODOVINA*, zgodovina za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan, 2002.
- http://www.stefanc.net/docs/ucni_cilji.pdf, dostop: 31. 10. 2007.
- Več avtorjev: *Slovenska književnost*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1982.
- Prežihov Voranc: *Doberdob*. Ljubljana: Naša založba, 1940.
- Predmetni katalog – učni načrt za zgodovino v splošnih gimnazijah (280 ur).

8. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Igor Dražetič
2. Barbara Grilc
3. Jakob Drmota
4. Jasmina Noč
5. Majda Slak
6. /

LITERARNO DELO

1. NASLOV:

V tovarni

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Katja Špur

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Ambrož, D. et al. (2003). Branja 3: berilo in učbenik za 3. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

2. svetovna vojna, internacija v koncentracijskem taborišču Barth, kjer so interniranke delale v Heinklovi tovarni letalskih delov.

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

V tovarni

*"Hitreje, hitreje
vrte naj se svedri,
vzleteti že morajo
ptiči jekleni!*

*In vrtamo, vrtamo luknje,
s pretrudnimi vrtamo jih rokami,
a mojstri in nadišavljene paznice
surovo kričijo nad nami.*

*V divjem se trušču
svedri v rokah nam vrtijo,
minute pa dolge kot ure
počasi, počasi polzijo.*

Nekje so polja krvava –

*moj brat, moj oče, moj sin ...!
Spet mi omahnila roka je trudna,
utihnil je sveder -.*

*Že od vseh strani
pet mojstrov, pet paznic kriči:
»Weiter! ... Weiter! ... Weiter!«*

*Nekje so polja krvava
in ptice jeklene nosijo smrt –
moj sin, moj ljubljeni sin! ...
In trudna mi roka
ne more več dvigniti svedra.*

*»Hitreje! Hitreje!«
kričijo mi mojstri,
vrti pod rokami
jeklena se plošča,
v mrtvaško glavo izpreminja.
Vrtijo se svedri
in – sinek moj, s trudno rokó,
ti vrtam luknje v glavó."*

Prepis je iz: Ambrož, D. et al. (2003). Branja 3: berilo in učbenik za 3. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS, str. 37.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- a. Kdaj je bila napisana pesem?
- b. Kje je avtorica napisala pesem?
- c. Kaj so »ptice jeklene« in zakaj »nosijo smrt«?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Pojasni kako so v pesmi opisane razmere v taborišču.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Kakšne so zgodovinske okoliščine nastanka pesmi?

4. AVTENTIČNA NALOGA

Učence že uro prej razdelimo v pet skupin. Intervjujajo naj človeka, ki je preživel II. svetovno vojno, bil v taborišču ... Med uro naj intervju primerjajo s pesmijo »V tovarni«. O izsledkih raziskave tudi poročajo.

REŠITVE:

- 1.a. Pesem je bila napisana med 2. svetovno vojno.
- b. Avtorica je napisala pesem v koncentracijskem taborišču za ženske v Barthu.
- c. Ptice jeklene so letala, smrt pa nosijo, ker so to vojaška letala.

2. Npr. Opisano je težko fizično delo (vrtamo, vrtamo luknje), slabo ravnanje mojstrov in paznic z jetniki, (mojstri in nadišavljene paznice surovo kričijo nad nami), ter žalost in skrb za najbližjimi, misli na smrt.

3. Pesem je nastala v koncentracijskem taborišču v Barthu, kjer so interniranke delale v Heinklovi tovarni letal. Avtorica je pesmi skrivaj zapisovala v majhen zvezek, ki ga je pretihotapila iz taborišča.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV:

Krsta pri Savici

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

France Prešeren

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Prešeren, F. (2000). Krst pri Savici. Ljubljana: DZS.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

Pokristjanjevanje Slovanov - Karantancev

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK: *Krst pri Savici*

Uvod

*"Valjhún, sin Kájtímára, boj krvavi
že dolgo bije za krščansko vero,
z Avrelijam Droh se več mu v bran ne stavi;*

*končano njino je in marsiktéro
življenje, kri po Kranji, Korotani
prelita napolnila bi jezéro.*

*Gnijó po polji v bojih pokončani
trum srčni vajvodi, in njih vojšaki,
sam Črtomír se z majhnim tropam brani.*

*Bojuje se narmlajši med junaki
za vero staršov, lepo bog'njo Živo,
za črto, za bogove nad oblaki.*

*On z njimi, ki še trd'jo vero krivo,
beži tje v Bohinj, v Bistrško dolino,
v trdnjavo zidano na skalo sivo.*

*Še dan današnji vidiš razvalino,
ki Ajdovski se gradec imenuje,
v nji gledaš Črtomírovo lastnino.*

*Devetkrat veči množ'ca jih obsuje,
in zveste straže krog in krog postavi,
odvzame up jim vse pomoči tuje;*

*visoke odre tamkej si napravi,
zidove podkopuje, vrata seka;
ne polasti se njih, ki so v trdnjavi.*

*Šest mescov moči tla krvava reka,
Slovenec že mori Slovenca, brata –
kako strašná slepota je človeka!*

*Ko niso meč, sekira in lopata
jih mogle, lakota nepremagljiva
preti odpreti grada trdne vrata.*

*Dalj Črtomír jim reve ne zakriva,
besede té tovaršam reče zbranim:
»Ne meč, pregnala bo nas sreča kriva.*

*Le malo vam jedila, bratje! hranim,
branili smo se dolgo brez podpore,
kdor hoče se podati, mu ne branim;*

*kdor hoče vas dočakat' temne zore,
neproste dni živet' nočém enake,
ne branim mu, al jutra čakati more.*

*S seboj povabim druge vas junake,
vas katerih rama se ukloníti noče;
temná je noč, in stresa grom oblake;*

*sovražnik se podal bo v svoje koč,é,
le majhen prostor je tja do gošave;
to noč nam jo doseči je mogoče."*

Prepis je iz: Prešeren, F. (2000). Krst pri Savici. Ljubljana: DZS, str. 40-42.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- a.) Kako se je imenoval gradec, kamor se je skríl Črtomír?
- b.) Izpiši vsaj eno slovansko boginjo.
- c.) Kdo je Valjhun?
- d.) Kateri vzrok za spopad lahko razberete iz odlomka? Podčrtaj oziroma izpiši.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

V besedilu je opisano (nasilno) pokristjanjevanje. Na kratko pojasni kdaj in zakaj pride do pokristjanjevanja Slovanov. Pomagaj si z učbenikom.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

-

4. AVTENTIČNA NALOGA

*Razred razdelimo na pet skupin (žreb) in vsako izmed teh na polovico. V skupini se razvije debata o pesmi. Polovica zagovarja krščansko, polovica pogansko vojsko.

Učencem v petih skupinah dodelimo Uvod »Krsta pri Savici«. Iz kitic naj narišejo strip, na koncu ga predstavijo.

REŠITVE:

1.

a.) Ajdovski gradec.

b.) Živa.

c.) Valjahun je sin Kajtimara in borec za krščanstvo.

d.) Glavni vzrok za spopad je vera/ pokristjanjenje. že dolgo bije za krščansko vero, za vero staršev, lepo bognjo Živo,/za črte, za bogove nad oblaki./

2. Npr. sredi 8 st. začne Obrska država na V ogrozati Karantance. Ti prosijo za pomoč Bavarce. Združena vojska premaga Obre; Karantanci v zameno priznajo Bavarsko, s tem frankovsko nadoblast. S podreditvijo bavarski oz. frankovski državi se med Karantanci, prvotno pogani, začne širiti krščanska vera.

3. -

4. -

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Igor Dražetič

OPIS NALOGE:

- vsak je sestavil vsa vprašanja, nato smo med vsemi izbrali tiste, ki so se nam zdeli najboljši
- predstavitev Krsta pri Savici

ČLAN ŠT. 2: Barbara Grilc

OPIS NALOGE:

- vsak je sestavil vsa vprašanja, nato smo med vsemi izbrali tiste, ki so se nam zdeli najboljši
- predstavitev dela V tovarni

ČLAN ŠT. 3: Jakob Drmota

OPIS NALOGE:

- vsak je sestavil vsa vprašanja, nato smo med vsemi izbrali tiste, ki so se nam zdeli najboljši
- predstavitev nalog oz. vprašanj pri pesmi V tovarni

ČLAN ŠT. 4: Jasmina Noč

OPIS NALOGE:

- vsak je sestavil vsa vprašanja, nato smo med vsemi izbrali tiste, ki so se nam zdeli najboljši
- predstavitev dela V tovarni

ČLAN ŠT. 5: Majda Slak

OPIS NALOGE:

- vsak je sestavil vsa vprašanja, nato smo med vsemi izbrali tiste, ki so se nam zdeli najboljši
- predstavitev Krsta pri Savici

ČLAN ŠT. 6: /

OPIS NALOGE: /

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
25. 10. 2007	izbira odlomka, razdelitev nalog
5. 11. 2007	pregled dela, izbor najboljših nalog
6. 11. 2007	razdelitev nalog za predstavitev
8. 11. 2007	zadnja usklajevanja pred predstavitvijo

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- Prešeren, F. (2000). Krst pri Savici. Ljubljana: DZS.
- Ambrož, D. et al. (2003). Branja 3: berilo in učbenik za 3. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: DZS.
- Brodnik, V. et al. (1999). Zgodovina 1: učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

9. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. David Buovski
2. Jan Lajovic
3. Rok Trdan
4. Davor Vodopija
5. Klemen Žarn

LITERARNO DELO

1. NASLOV: Slava vojvodine Kranjske (Verovanje starih Slovanov)
2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Janez Vajkard Valvasor, rojen l. 1641 v Ljubljani, umrl l. 1693 v Krškem; na gradu Bogenšperk pri Litiji je uredil veliko knjižnico z zbirko različnih instrumentov in starin
3. ZALOŽBA OZ. VIR: Branja 1, berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih srednjih šol, DZS, 2006
4. ZGODOVINSKO OZADJE: Zgodovinsko gledano gre za čas protireformacije in baroka na Slovenskem. Samo delo vsebuje razpravo o imenih narodov, ki so nekoč živeli na Kranjskem, o imenu dežele Kranjske, opis zemljepisnih značilnosti, zgodovino narodov, značilnosti verstev itd.
To je praktično prvo tako delo na Slovenskem, kjer izvemo veliko o življenju ljudi, ki so živeli na današnjem slovenskem ozemlju in je hkrati tudi eden izmed prvih temeljev, iz katerih se je potem lahko razvila slovenska narodna zavest. Delo je drugače napisano v nemščini.
5. PRIMERNOST ZA:
  - a) osnovno šolo
  - b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

Verovanje starih Slovanov

"Procopius poroča, da so Slovani služili in žrtvovali silvanom ali gozdnim duhovom in nimfam ali vodnim in drugim duhovom ter da so ob žrtvi prerokovali. Razen tega so od svojih pradedov imeli staro zapoved, naj med številnimi bogovi imajo za gospodarja vseh stvari in za edino boga samo tistega, ki dela grom, ter da mu koljejo goved in podobne žrtve. Kaj je usoda, niso vedeli in so izpovedovali, da nima le-ta nobene moči nad človekom..."

Duhovni je z žrebom razglašal praznike, ki so jih praznovali za te malike, in zbrali so se moški in ženske z otroki vred k malikovalskemu žrtvovanju. Davili so ovce in vole za žrtve bogovom, da, večina si je prizadevala, kako bi žrtvovala kristjana, zakaj dejali so, da je njih bogovom krščanska kri v veselje in posebno všeč. Ko je žrtev zaklal, je svečenik pokusil

malo krvi, da bi tako postal sposobnejši za sprejem prerokb. Po žrtvovanju je šlo ljudstvo jest in se je razveseljevalo.

Pri tem je bila razširjena med njimi še druga posebna zmeta. Medtem ko je namreč pri pojedini in pitju krepko krožila čaša, so govorili določene, bolj preklinjajoče ko blagoslavljaajoče besede z imenom bogov dobrega in zla. Vse dobro, so dejali, ravna dobri, vse zlo ali nesrečo pa zli bog."

Prepis je iz: Branja 1, berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih srednjih šol, DZS, 2006, str. 313.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI (vsaj 3)

- a.) Kaj opisuje oziroma o čemu govori izbrani odlomek?
O verovanju starih Slovanov.
- b.) Kdo je bil Procopius oziroma Prokopij?
Staro rimski zgodovinar.
- c.) Kdo so bili silvani in kdo nimfe?
Silvan – bog gozda, vrtov, dreves..., Nimfe – vile oziroma boginje
- d.) Kaj oziroma kdo je malik?
Kip oziroma podoba pogankega boga.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

S pomočjo izbranega odlomka in učbenika izpiši osnovne značilnosti verovanja starih Slovanov.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Ugotovi, kdo je napisal izbrano delo. Leto rojstva in smrti avtorja ter čas nastanka dela. V katerem obsežnejšem delu je bil odlomek objavljen in kakšen pomen ima delo za Slovenski narod.

ali

S pomočjo strokovne literature ugotovi pravilnost opisov avtorja v izbranem odlomku ter ugotovitve podpri z argumenti na podlagi uporabljene literature.

-

4. AVTENTIČNA NALOGA

Vsak posameznik naj s pomočjo spleta ali literature poišče sliko določenega predmeta, zgradbe, obleke, ki se nanaša na življenje starih Slovanov. Poleg tega naj ob izbrani fotografiji v nekaj stavkih obrazloži, kaj določena stvar, obleka itd. predstavlja ali pomeni.

Opomba: Odlomek bi podal brez naslova.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: Doberdob – vojni roman slovenskega naroda

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Prežihov Voranc, rojen kot Lovro Kuhar leta 1893, Pod goro nad Kotljami na Koroškem. Umrl je leta 1950 v Mariboru. Sodeloval je v obeh svetovnih vojnah, o svoji izkušnji v prvi svetovni vojni pa je pisal v romanu Doberdob.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Prežihov Voranc, Doberdob – *vojni roman slovenskega naroda*, Založba Obzorja Maribor, 1981

4. ZGODOVINSKO OZADJE: Prva svetovna vojna; gre za začetno stopnjo prve svetovne vojne, pred odhodom avstrijskih vojakov na avstrijsko-italijansko fronto leta 1915; delo opisuje osebno izkušnjo vojaka Amuna, ki je obtožen politične sumljivosti in tudi prebegne na italijansko stran; *ta roman je avtor izdal pod psevdonimom Prežihov Voranc.*

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"Drugo jutro je v pisarni bataljonske komande sprejel Amuna feldvebel Rom. Bil je brez brk, sveže obrita koža je dišala po kolonjski vodi in drobne, belosive oči so se prijazno nasmehnile. Amuna je ob pogledu nanj zajelo skoraj otroško zaupanje.

»Pokorno javljam, infanterist Mohor Amun, transferiran od 7. pešpolka,« je predpisano javil, izročajoč svojo maršruto.

»Aha, spet eden!« je dejal feldvebel, ne da bi ga pogledal. Vzel je ponujeno maršruto, toda komaj je spustil oči na papir, jih je takoj spet dvignil, se obrnil proti mlademu, gladko počesanemu in napomadiziranemu korporalu, ki je sedel pri drugi mizi, in rekel:

»Ali ima akt?«

Korporal Zugast je molče vzel v roke debel ovoj, prevezan z zamazanim trakom, ga odprl in začel malomarno brskati po njem. Naposled je iz ovoja izvlekel zeleno mapo, jo odprl in jo čez ramo izročil naredniku, rekoč:

»navadna stvar! Sarajevo....«

Feldvebel je nekaj časa strmел v papirje, zadovoljno pokimal, vstal, vtaknil roke v hlačne žepe in se z dvema korakoma približal pred Amuna.

»Tako torej! Tudi ti spadaš med tiste! No dobro, kako pa ste si vi to stvar sploh predstavljali? Ali ste mislili, da se bomo v hlače podelali, če nam boste prestolonaslednika ubili? Kaj? Toda hvala bogu, imamo mi prestolonaslednikov, da jih lahko svinjam krmimo« Zadnje besede mu je izgovoril že tik pred obrazom, da je vojak začutil njegovo vročo, po rumu smrdečo sapo. Narednikov glas je bil vsiljiv in vroč obenem, zraven se je tresel, toda ne morda od jeze, temveč od prekrokane noči. Nato je stopil nazaj in spregovoril s ponižnim, skoraj vdanim glasom:

»No, fantiček, le počakaj! V enem mesecu bo vojne konec in potem te postavimo k steni.«"

Prepis je iz: Prežihov Voranc, Doberdob – vojni roman slovenskega naroda, Založba Obzorja Maribor, 1981, str. 13.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

1.1. Kdo je avtor romana Doberdobm iz katerega je odlomek?

- Ivan Cankar
- Anton Gradnik
- **Prežihov Voranc**
- Ivan Hribar

1.2. Česa je obtožen vojak Amun?

- nepooblaščenega streljanja
- nediscipline
- **politične sumljivosti in delovanja proti domovini**

1.3. Kakšna je bila kazen za izdajo ali dezerterstvo v Avstroogrski vojski v času prve svetovne vojne?

Smrt.

1.4. Kakšen je bil odnos avstrijskih vojakov do slovenskih sovojakov v Avstroogrski vojski?

Zelo poniževalen.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

2.1. S pomočjo odlomka in učbenika opiši vojaško situacijo na soški fronti v letu 1915, pred začetkom prvih bojev.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

3.1. Razišči in predstavi še eno literarno delo, ki je nastalo v času prve svetovne vojne in ga primerjaj z zgodbo Prežihovega Voranca (**vzrok za zapis zgodbe, čas v katerem je zgodba nastajala, politična situacija pisatelja, želje izražene v knjigi ...**). Po možnosti predstavi še pomen obeh literarnih del za slovenski narod.

4. AVTENTIČNA NALOGA

4.1 S pomočjo dnevniških zapisov (priskrbi jih učitelj) različnih akterjev v vojni analiziraj in opiši stanje in počutje slovenskih vojakov tako na avstrijski kot na italijanski strani.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Rok Trdan

OPIS NALOGE: Delo je zajemalo točke od 1 do 5, ter opis izbranega odlomka.

ČLAN ŠT. 2: Davor Vodopija

OPIS NALOGE: Delo je zajelo sestavo vprašanj oziroma nalog na izbrano delo oziroma odlomek. (Verovanja starih Slovanov).

ČLAN ŠT. 3: Klemen Žarn

OPIS NALOGE: Delo je zajelo sestavo vprašanj oziroma nalog na izbrano delo oziroma odlomek (Doberdob).

ČLAN ŠT. 4: Jan Lajovic

OPIS NALOGE: Delo je zajelo sestavo vprašanj oziroma nalog na izbrano delo oziroma odlomek (Doberdob).

ČLAN ŠT. 5: David Buovski

OPIS NALOGE: Delo je zajelo sestavo vprašanj oziroma nalog na izbrano delo oziroma odlomek (Doberdob).

Za besedilo Doberdob smo vsak posamezno sestavili svoja vprašanja in se po posvetu odločili za navedene naloge.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
18. 10. 2007	Izbira drugega literarnega dela in razdelitev nalog.
25. 10. 2007	Poročanje o opravljenem delu ter uskladitev mnenj.
7. 11. 2007	Zadnji pregled opravljenega dela ter priprava na predstavitev.

Opomba: Stalno usklajevanje dela preko elektronske pošte in telefonov.

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Branja 1, berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij in štiriletnih srednjih šol, DZS, 2006.

Prežihov Voranc, Doberdob – *vojni roman slovenskega naroda*, Založba Obzorja Maribor, 1981.

10. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. SANJA ZABAV
2. SAŠA ENDLIHER
3. DARJA MIHELJ
4. TANJA FAJT
5. GORAZD KOSMAČ

LITERARNO DELO

1. NASLOV: SLAVA VOJVODINE KRANJSKE- odlomek: O čarovnicah

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Janez Vajkard Valvasor se je rodil leta 1641 na Starem trgu v Ljubljani. Čeprav je bil po poklicu vojak, je večino svojega življenja posvetil znanosti in preučevanju Kranjske, osrednjega dela današnje Slovenije. Bil je eden prvih sistematičnih kartografov pri nas. Prizadeval si je za objektivno pisanje, vendar ga je vera v hudiča, čarovnice in podobno močno zaznamovala. Vrh njegovega dela predstavlja Slava Vojvodine Kranjske, ki je izjemen vir ne le za literarno, pač pa tudi za etnografsko zgodovino.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Valvasor, Johann Weikhard. Slava Vojvodine Kranjske. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977.

4. ZGODOVINSKO OZADJE:

- Čarovnice

Slava vojvodine Kranjske (izvirni nemški naslov Die Ehre dess Hertzogthums Crain) je bilo polihistorško delo (enciklopedija), ki je izšlo leta 1689 v Nürnbergu in ga je napisal Janez Vajkard Valvasor. Velja za njegovo največje delo in še danes za eno najpomembnejših znanstvenih del o Sloveniji.

Po 1. knjigi nam Valvasor predstavi slovenske dežele in njihove prebivalce. Četrta knjiga je zanimivo branje za tiste, ki jih zanima, kako so si nenavadne naravne pojave slovenskega kraškega sveta razlagali naši predniki. V šesti knjigi pa se Valvasor razpiše še o jeziku, šegah in navadah na Kranjskem.

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

"Coprnic in čarovnic je dežela še precej očiščena, razen pri Snežniku, Ložu, Cerknici in Planini, zakaj v tistih krajih, ki leže med velikanskimi divjinami, je včasih nemalo te golazni. Ko pa le kaj o njih zvedo, brž ujamejo ta coprniška babiščeta in jih spravijo na grmado. To jih straši in sili, da se s svojo nesrečno umetnostjo skrivajo, saj tudi krastače in drugi strupeni črvi najrajši skrivaj lazijo po luknjah ali temnem grmovju in goščavi. Čestokrat so jim namreč vroče zakurili in jih precej posadili na žareči stol, vendar golazni s tem še niso mogli docela iztrebiti. Upali so sicer, da e pogosto plapolajoči plamen vso to nesnago – coprniško zalego, mislim – popolnoma pregnal, toda pod velikanskim kupom pepela so tako rekoč ostale še nekatere iskrice, ki utegnejo prav lahko vžgati to ali ono skladovnico. Tako so, brž ko je coprništvo spet začelo tleti in plapolati, hiteli gasiti nečisti plamen s sodnim ognjem in človeško krvjo, zakaj, kadar zavohajo požar, namreč coprništvo, preženo požar s požarom ali s krvjo in ga zakopljejo v pepelu. In če se ta pepel coprnice in drugim praznovernim, čarovništvu vdanim ljudem v ušesa natrese, povzroči velik strah in sklep, da se bodo vzdržali takih pregreh, ki požar podkurijo in zanetijo, ali da jih bodo skrbno pred človeškimi očmi skrivali in ne razodevali z nadaljnjim zapeljevanjem drugih ljudi, ker bi se na ta način najlažje razkrili.

Morda pa prileti včasih takšna iskrica pohujšanja ali nalezljiva duševna kužna sapica iz kake sosednje dežele, kjer te zmajske zalege ne manjka. Na Kranjskem pa so tej prekleti pregrehi zelo sovražni, pravica je v tem primeru prav ostra in ni za milost nič kaj razpoložena.

Drugače se še najdejo na Kranjskem kmetje in kmetice, ki napovedujejo preprostim ljudem, kje je izgubljeno ali ukradeno blago, in dajejo nasvete za različne bolezni in druge reči, toda če oblast izve, jih da zapreti in po preiskavi kaznovati. Tako žensko imenuje preprosti človek boginjo, a bolj po pravici bi se morala imenovati hudičevka ali hudičeva dekla..."

Prepis je iz: Valvasor, Johann Weikhard. Slava Vojvodine Kranjske. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977, str. 94-95.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

Kje navaja avtor, da se nahaja največ čarovnic?

Kakšna kazen doleti čaravnice?

Avtor v svojem delu čarovništvo obsoja.

DA NE

2. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

V dodatni literaturi poišči, kako so prepoznali znake čarovništva? Katere preizkuse so delali na ženskah za katere so menili, da so čaravnice?

3. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Kakšen je avtorjev odnos do čarovništva in zakaj misliš, da je tako?

4. AVTENTIČNA NALOGA

Učenci dobijo nalogo, da zaigrajo sodni proces proti čarovnici.

REŠITVE:

1.

- ❖ Pri Snežniku, Ložu, Cerknici in Planini.
- ❖ Smrt na grmadi.
- ❖ Da.

2. Rdeči lasje; Vrgli so jih v reko in če so potonile, je bil to znak, da niso bile čarovnice, če so pa splavale iz vode so bile spoznane za čarovnice in so zgorele na grmadi.

3. Avtorjev odnos je negativen, sovražen, ker so ljudje v tistih časih mislili, da čarovnice prijateljujejo s hudičem, to pa je bil greh.

4. Učenci si razdelijo si naloge (čarovnica, sodnik, tožilec, priče, sorodniki obtožene čarovnice ipd.). Učenec v vlogi tožilca mora predstaviti razloge za obtožbo in jih argumentirati z izpovedjo prič. Sodnik naj dovoli tudi obtoženki, da predstavi svojo plat zgodbe.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: VIŠOŠKA KRONIKA

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Ivan Tavčar se je rodil 1851 v Poljanah nad Škofjo Loko. Po koncu gimnazije 1871 se je na dunajski univerzi vpisal na študij prava. Politično kariero je začel v kranjskem deželnem zboru, kjer je skupaj s političnim sopotnikom Ivanom Hribarjem sestavljal jedro radikalne skupine liberalnega tabora. Do razpada Avstro-Ogrske je bil med vodilnimi politikami kranjske liberalne Narodne napredne stranke (NNS). V letih 1901-1907 je bil državnozborski poslanec, od 1911 pa do 1921 je bil tudi ljubljanski župan.

Bil je eden prvih pripovednikov v obdobju realizma na Slovenskem. Snov je zajemal iz zgodovinskih dogodkov, največ pa iz vaško-grajskega sveta. Njegovo najpomembnejše delo je Visoška Kronika.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Tavčar, Ivan. *Visoška kronika*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962.

Tavčar, Ivan. *Visoška kronika*. Ljubljana: Študentska založba, 2006, str. 156-158.

4. ZGODOVINSKO OZADJE:

Visoška kronika govori o dogajanju na Slovenskem v 17. stoletju. Določajo jo tri zgodovinske teme. Prva med njimi je preganjanje čarovnic, katere vir za čarovniško zgodbo je bil Tavčarju Valvasor. Druga tema je tridesetletna vojna, ki je zaznamovala Evropo med leti 1618 do 1648. Razen Visoške Kronike se slovenska literatura s tem ne ukvarja. Zadnja tema pa je tema protestantizma, ki je Tavčarju omogočila vnos aktualnega političnega sporočila v roman (spopada med liberalci in klerikalci kot vzporednica spopadu

protestantov in katolikov).

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"Baron Mandl je začel premetavati neke spise, nato pa je povedal, da se pričinja razprava proti obtoženki, da je ta rojena v Eyrishounu v tem in tem letu in da je bila krščena na ime svetnice Agate in Eme.

» Ema-« je nergal tisti sodnik iz Ljubljane, »Ema- to ni brez pomena! Obrnimo prvi dve črki, pa imamo ' mea ' to se pravi, že pri rojstvu je hudič nanjo mislil in že takrat je bila njegova. Zakon s hudičem je bil torej že tedaj sklenjen, ko je Agata Ema Schwarzkoblerica prišla na svet!«

In gospod Frueberger je pristavil: »Gotovo, to je silno pomenljivo! Ta ' mea ' že skoraj vse dokaže.«

Takrat se je obrnila mati Maruša proti materi Urši ter jo vprašala:

»Kaj se ta črna dlaka ljubljanska vmes tlači?! In pa šele naš Frueberger! Ali si že videla dva tako zabita človeka? ' Mej ' je dosti na svetu, pa vendar ničesar ne dokazujejo!«- Tedaj je bilo, ko je hotel baron »Flekte« zapreti mater Marušo in ko gospod prošt Urh tega ni pripustil.

Potem so Agato izpraševali:

Kje je prvič videla hudiča? Kje je naredila prvo točo? Kdaj je bila na cerkniški Slivnici in kdaj na hrvaškem Kleku? Je li prašička, katerega je jahala, vzela gospodarju ali ga ji je pripeljal satan od kod drugod?

Tudi to so hoteli izvedeti, ali ima kake tovarišice, ki bi z njo v red častile hudiča. Ravno tako, ali je Marksu Wulffingu potisnila v meso iglo, kremen ali žebelj, da mu je začela noga otekati in da je po krivici moral trpeti bolečine.

In tako so jo izpraševali po mnogem, kar je bilo eno hudobnejše od drugega. Agata pa se ni premaknila na svojem sedežu. Njen obraz je ostal miren in bil je tako ljubezniv in mil, da se ga zbrana množica ni mogla nagledati. Prav nič ni povabila obličja, ali tudi obraza ni dvignila od zemlje. Kar je brez prenehanja ponavljala, je bilo, da ni res.

»To je trdovratna grešnica!« se je zajezil Frueberger. »Je pač z Visokega, tam imajo trdovratne buče!«

»Imamo že pripomočke,« se je zasmel črni sodnik ljubljanski, »boste že videli, gospod pl. Frueberger, kako ji bo tekkel jeziček in da nam bo še več povedala, kakor bomo zahtevali!« Ta zoprna oseba se je smejala, da se je čulo, kakor bi se oglašal vran s smrekovega vrha."

Prepis je iz: Tavčar, Ivan. Visoška kronika. Ljubljana: Študentska založba, 2006, str. 156-158.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

Česa je obtožena Agata in kako postopajo proti njej?

Agata na zaslišanju kaže znake nemira in krivde.

DA NE

Kakšna vprašanja postavljajo Agati na zaslišanju? Naštej vsaj 2.

2. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Raziščite pojav čarovništva na Slovenskem.

3. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Napišite krajšo esejsko nalogo, v kateri boste razložili zgodovinsko ozadje knjige Visočka Kronika.

4. AVTENTIČNA NALOGA

Postavite se v vlogo Agate in napišite pismo, v katerem opisujete svoje občutke na zaslišanju.

REŠITVE:

1.
  - ❖ Agata je obtožena čarovništva. Proti njej postopajo z zaslišanjem.
  - ❖ NE
  - ❖ Kje je prvič videla hudiča? Kje je naredila prvo točo?
2. Učenci opišejo pojav čarovništva na Slovenskem v 16. in 17. stoletju ter izpostavijo glavne značilnosti in le-te povežejo s svojim dotodanjim znanjem o preganjanju čarovnic nasploh.
3. Učenci v eseju pokažejo razumevanje širšega zgodovinskega konteksta s prepoznavanjem drugih pomembnih zgodovinsko pogojenih elementov kot je na primer tridesetletne vojne, čarovništva in protestantizma.
4. Učenci se poskusijo vživeti v Agato in v svojo vlogo vključujejo svoje dožemanje čarovništva pri nas.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: SANJA ZABAV

OPIS NALOGE: Sestavi vprašanja za nalogo; sodeluje pri izboru vprašanj; predstavi naloge na izbrano delo.

ČLAN ŠT. 2: SAŠA ENDLIHER

OPIS NALOGE: Sestavi vprašanja za nalogo; sodeluje pri izboru vprašanj; predstavi naloge na izbrano delo.

ČLAN ŠT. 3: DARJA MIHELJ

OPIS NALOGE: Sestavi vprašanja za nalogo; sodeluje pri izboru vprašanj; izpolni zapisnik; predstavi literarno delo.

ČLAN ŠT. 4: TANJA FAJT

OPIS NALOGE: Sestavi vprašanja za nalogo; sodeluje pri izboru vprašanj; izpolni zapisnik; predstavi literarno delo.

ČLAN ŠT. 5: GORAZD KOSMAČ

OPIS NALOGE: Sestavi vprašanja za nalogo; sodeluje pri izboru vprašanj; pripravi Power Point predstavitev; poroča o delovanju skupine.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
23. 10. 2007	Razdelitev nalog, izbor drugega literarnega dela
6. 11. 2007	Pregled in izbor pripravljenih nalog na literarno delo; razdelitev vlog pri predstavitvi
8. 11. 2007	Priprava na predstavitev

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

1. Tavčar, Ivan. *Visoška kronika*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962.
2. Valvasor, Johann Weikhard. *Slava Vojvodine Kranjske*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977.
3. [http://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan_Tav%C4%8Dar] november 2007.
4. [http://sl.wikipedia.org/wiki/Janez_Vajkard_Valvasor] november 2007.
5. Tavčar, Ivan. *Visoška kronika*. Ljubljana: Študentska založba, 2006.

11. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Marko Petan
2. Alenka Pajnič
3. Vesna Planinc
4. Patricia Konrad
5. Gašper Krhin
6. Špela Mušič

LITERARNO DELO

1. NASLOV: Turška nevarnost

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Janez Vajkard Valvasor

Rodil se je leta 1641 v Ljubljani. Gimnazijo je končal pri jezuitih v Ljubljani. Svoje znanje in izkušnje je izpopolnjeval na potovanjih po tujini in v vojaških službah. V letih 1663 in 1664 se je udeležil vojne proti Turkom. Svoje življenje je zapisal znanosti, zbirateljstvu in preučevanju Kranjske. Slava Vojvodine Kranjske predstavlja vrh njegovega dela. Izšla je v Nürnbergu leta 1689. J. V. Valvasor je umrl leta 1693.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazije ter štiriletnih strokovnih šol, založba DZS, 2000 Ljubljana

4. ZGODOVINSKO OZADJE: Turški upadi na slovensko ozemlje

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo**

IZBRANI ODLOMEK

"Leta 1475 so spet prišli nečloveški Turki ter napravili tretji veliki obisk cesarskim dednim deželam Štajerski, Koroški in Kranjski v mesecu avgustu. Da bi ustavile vdor, so naše tri dežele zbrale vojake najemnike, a pridružilo se jim je tudi veliko deželanov in plemičev. Brž so se odpravili proti sovražniku, da bi ga tako dolgo zadržali, dokler se ne bi zbrala vojska treh dežel in prišla za njimi. Naleteli so na sovražnika v Slovenski marki nedaleč od mesta Brežic; gospod Jurij Šenk, stotnik koroški, se je lotil precejšnega krdela, ki se je klatilo po deželi, ga takoj napadel, razbil ter posekal kakih dve sto oboroženih Turkov. Toda mala sreča je poklicala veliko nesrečo, zakaj brž ko je Ahmed paša to zvedel, se je zelo razjezil ter z 12.000 možmi udaril na krščansko četico. Čeprav je naših bilo petkrat manj, so se vendar odločili, ostati združeni v življenju in smrti ter se viteško bojevati. Ta sklep se je kmalu pokazal v učinku, zakaj bojevali so se zoper sovražnika tako goreče, da je le-ta izgubil 2000 mož. Toda visoki plamen njihove hrabrosti ni mogel dolgo plapolati, temveč je moral kmalu ugasniti: mnogo močnejši Turki so jih naposled premagali, jih prisilili k umiku, zasledovali in jih veliko podavili, tako da je naših okoli 400

šlo v krtovo deželo. Druge so povečini ujeli in odvedli v suženjstvo; med njimi je bil tudi sam poveljnik, gospod Jurij Šenk. Čeprav se je dolgo in viteško branil, so ga nazadnje le premagali in z drugimi plemiči ujeli in odgnali."

Prepis je iz: Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazije ter štiriletnih strokovnih šol, založba DZS, 2000 Ljubljana, str. 314, 315.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- a) Katere dežele so omenjene v odlomku?
- b) Kdo vse se je bojeval proti Turkom?
- c) Kje so prebivalci današnjega slovenskega ozemlja naleteli na sovražnika?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Kaj se je zgodilo z ljudmi, ki so jih zajeli Turki, na novo osvojenih ozemljih?

Kako so poleg omenjenega besedila, turški vpadi še prizadeli slovenske dežele?

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

-

4. AVTENTIČNA NALOGA

Zakaj se vam zdi, da so bili Turki uspešnejši pri vojskovanju proti krščanski vojski? Nariši turškega in krščanskega vojaka.

REŠITVE:

1. a) Štajerska, Koroška, Kranjska
b) Vojaki najemniki, deželani, plemiči
c) V Slovenski marki nedaleč od mesta Brežic

2. Postali so sultanova last (predani v harem in janičarske šole), velik del je bil poslan na tržišče s sužnji.

Ropali in plenili so po deželi, pobijali ljudi, zaradi obrambe so bili uvedeni višji davki in povečana tlaka (gradnja obzidja).

3. -

4. Turki so bili uspešnejši zaradi boljše taktike bojevanja, boljše bojne opremljenosti, zaradi same številčnosti mož, itd.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV: Jurij Kozjak

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU: Josip Jurčič

Slovenski pisatelj, ki se je rodil na Muljavi leta 1844, se je po šolanju v Ljubljani vpisal na študij na Dunaj, nato pa se je zaposlil v Mariboru pri Slovenskem narodu. Krajši čas je bil nato spet na Dunaju, ter nato odšel v Sisak za sourednika Südslawische Zeitung. 1871 je postal glavni urednik Slovenskega naroda v Mariboru in nato v Ljubljani. Bil je pomembna oseba v slovenskem političnem in kulturnem življenju. Konec 70-ih je zbolel za tuberkulozo in leta 1881 nato umrl.

3. ZALOŽBA OZ. VIR: Založba Karantanija

4. ZGODOVINSKO OZADJE: Turški vpadi na slovensko ozemlje

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"Leta 1475. udarijo v najlepšem poletju Turki na južne pokrajine Štajerske. Vodil jih je Ahmet paša. Vseh je bilo kakih 12 000 mož, največ konjenikov, krdelo tudi janičarjev. Jurij Šenk, glavar koroške dežele, zbere v naglici nekaj pripravljene vojske po vseh treh deželah, da bi toliko časa ustavljal sovražnika na južnem Štajerskem, dokler se ne snide velika vojska vseh dežel slovenskih, katera bi se mogla veliki turški sili iz oči v oči postaviti nasproti.

(...)

Jurij Šenk je bil s svojo malo vojsko – kakih 2000 mož je imel – zalotil sprednje krdelo turške vojske. Misleči, da je to vsa turška vojska, vržejo se Slovenci hrabro na Turka in, preden je tistega dne sonce zašlo za goro, ležalo je okoli dvesto nevernih sovražnikov pobitih na bojišču; drugi se umaknejo. Veliko je bilo veselje med malo Šenkovo malo vojsko, kajti menili so, da so tako z lahkim trudom zopet za zdaj odbili vraga in deželo rešili. Še tisto noč pošlje torej Šenk posla, da bi oznanil po deželi veselo poročilo. Drugi dan je hotel Šenk sovražnika čez mejo zagnati.

(...)

Ahmet paša, turški poveljnik, je komaj zvedel, da so kristjani njegovo prvo krdelo razmetali in večidel pobili, kar razkačen zapove svoji petkrat večji vojski, da še tisto noč zajame krščanske junake. Ko jutro napoči, videli so Slovenci naenkrat, da jih je zajel desetkrat večji sovražnik; in nepripravljeni, prestrašeni so morali zopet zgrabiti za orožje in braniti sebe in deželo. Krvavo so se zdaj bili, vsak vojak je bil junak, nobeden ni zastonj dal svoje ga življenja; ali nazadnje mala, že prejšnji dan utrujena in zdelana slovenska vojska vendarle obnemore. Koroški glavar Šenk, kranjski plemenitaš Ludovik Kozjak in mnogo drugih imenitnih vitezov je bilo ujetih, ker ih Turki niso hoteli umoriti, češ da dobodo veliko odkupnine zanje (...) Turki so vedeli, da jim zdaj nikjer ne more enaka vojska pot zapreti, zato so hrumeli v Kranjsko naprej proti sredi."

Prepis je iz: Josip Jurčič, Jurij Kozjak, Založba Karantanija, 1995 Ljubljana, str. 71, 72.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

I. Naloga: Odgovori na vprašanja s kratkimi odgovori.

- Kdaj so vdrla Turki v slovenske dežele?
- Kdo je vodil Turke in kdo Slovence?
- Koliki Slovencev se je bojevalo proti Turkom?

II. Naloga: Oštevilči dogodke s števkami od 1 do 7. Z 1 označi dogodek, ki se je zgodil najprej, z 7 pa tistega, ki se je zgodil najkasneje.

- Slovenska vojska premaga predhodnico turške vojske.
- Ahmet paša zbere glavnino vojske za napad.
- Jurij Šenk zbere majhno vojsko.
- Turki prodirajo proti Kranjski.
- Šenk razglasi novico o zmagi nad Turki.
- Turki vdrejo v južne štajerske dežele.
- Slovenska vojska je premagana.

III. Naloga: Dopolni.

Jurij Šenk je zbral svojo vojsko v _____ deželah, in je štela okrog _____ mož. To je bilo več kot _____ krat manj od glavnine turške vojske, ki je štela _____ mož.

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

Razloži pomen turške predhodnice za oblikovanje vojaškega načrta Jurija Šenka.

V odlomku poišči dokaze, da je bil namen Turkov predvsem plenjenje in ne osvajanje ozemlja.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

S pomočjo učbenika ugotovi, ali so podatki v odlomku resnični, ter razloži kateri podatki in opisi so plod pisateljeve domišljije.

Kaj je hotel pisatelj prikazati s poudarjanjem številčne premoči Turkov?

4. AVTENTIČNA NALOGA

Postavi se v vlogo Jurija Šenka. S pomočjo besedila izdelaj njegov načrt bojevanja in ga zapiši v obliki spodbudnega nagovora svojim vojakom. Upoštevaj, da sta se odvijali dve bitki, zato predstavi načrt in nagovor pred vsako bitko!

REŠITVE:

1.

I. Naloga: a) poleti 1475, b) Ahmet paša, Jurij Šenk, c) približno 2000 mož

II. Naloga: 1e), 2c), 3a), 4d), 5b), 6f), 7č).

III. Naloga: Jurij Šenk je zbral svojo vojsko v 3 deželah, in je štela okrog 2000 mož. To je bilo več kot 5 krat manj od glavnine turške vojske, ki je štela 12 000 mož.

2. Turška predhodnica je bila majhna in slovenska vojska se je zato brez težav z njo tudi spopadla. Ker je Jurij Šenk menil, da je to vsa turška vojska je izdelal drzen načrt za pregon Turkov iz dežele. Menil je, da je v premoči in zato ni skrbel za umik in počitek svoje vojske.

Po koncu druge bitke so Turki zajeli veliko plemičev, ki pa jih niso umorili, ker so za njih hoteli dobiti čim večjo odkupnino.

3. Podatki o času, kraju in številčnosti vojsk so resnični, prav tako potek obeh bitk. Pisatelj je domišljija se kaže v poetičnem opisu obeh bitk, poudarjanju hrabrosti male slovenske vojske in v podajanju čustev in misli sodelujočih vojakov. Pisatelj je hotel prikazati nemoč slovenske vojske proti številčno močnejšim Turkom. Hkrati je hotel pokazati slovensko hrabrost in odločnost, ter nemoralnost turškega početja.

4. Ena od možnih rešitev:

Pred prvo bitko:

Vrli vojaki! Spet je Turek v naši deželi! Moramo ga zaustaviti za vsako ceno. Vi, ki ste se tu v naglici zbrali, boste predhodnica velike vojske treh dežel, ki se šele zbira. Naša naloga je zaustaviti prodor Turkov vsaj za toliko časa, da nam prihiti na pomoč večja vojska.!

Pogumno in hrabro v boj!

Pred drugo bitko:

Pred mano ste sami pogumni bojovníki. Včeraj smo zmagali turško vojsko in danes smo hoteli pregnati sovraga prek meje. A sreča nam ni mila in tako smo obkoljeni s petkrat močnejšo vojsko! Lahko se predamo, a to pomeni suženjstvo do konca dni. Zato se bomo borili do zadnjega diha! Vem, da smo utrujeni in mnogi tudi ranjeni, nekateri prestrašeni. A borili se bomo – ne le zase ampak tudi za sorojake in našo lepo deželo! Torej pogumno nad sovraga!

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Marko Petan

OPIS NALOGE: - prebere knjigo Miklova Zala in izbere odlomek ter pripravi vprašanja oz. naloge
- prebere Turška nevarnost in pripravi nalogo
- poišče turško glasbo

ČLAN ŠT. 2: Alenka Pajnič

OPIS NALOGE: - prebere knjigo Miklova Zala in izbere odlomek ter pripravi vprašanja oz. naloge
- prebere Turško nevarnost in pripravi naloge oz. vprašanja
- ureja citate in obrazec

ČLAN ŠT. 3: Vesna Planinc

OPIS NALOGE: - prebere knjigo Jurij Kozjak in izbere odlomek ter pripravi vprašanja oz. naloge
- prebere Turška nevarnost in pripravi vprašanja oz. naloge

ČLAN ŠT. 4: Patricia Konrad

OPIS NALOGE: - prebere knjigo Martin Krpan in ter pripravi vprašanja oz. naloge
- prebere Turška nevarnost in pripravi vprašanja oz. naloge
- naredi PowerPoint

ČLAN ŠT. 5: Gašper Krhin

OPIS NALOGE: - prebere knjigo Miklova Zala in izbere odlomek ter pripravi vprašanja oz. naloge
- prebere Turška nevarnost in pripravi vprašanja oz. naloge
- je koordinator skupine

ČLAN ŠT. 6: Špela Mušič

OPIS NALOGE: - prebere knjigo Marti Krpan in izbere odlomek ter pripravi vprašanja oz. naloge
- prebere Turška nevarnost in pripravi vprašanja oz. naloge
- naredi PowerPoint
- uredi končno verzijo obrazca ter ga odda

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
12. 10. 2007	Načelni izbor literature, viharjenje možganov
18. 10. 2007	Razdelitev literature in nalog po osebah
6. 11. 2007	Pregled dosedanjega dela, končni izbor odlomka, določitev 2.del, ki jih bomo predstavili
7. 11. 2007	PowerPoint in dogovor glede predstavitve
8. 11. 2007	Generalka in predstavitev

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

- http://www.zrss.si/pdf/ZGO_Zgo_01.pdf (november 2007)
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/> (november 2007)
- Josip Jurčič, Jurij Kozjak, Založba Karantanija, 1995 Ljubljana.
- Vasko Simoniti, Slovenska zgodovina zgodnjega novega veka.
- Šolski zgodovinski atlas, založba DZS, 1996 Ljubljana .
- Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazije ter štiriletnih strokovnih šol, založba DZS, 2000 Ljubljana.
- Zgodovina 3: učbenik za zgodovino za 3. letnik SŠ; Ivan Grobelnik, Ignacij Voje; DZS, Ljubljana 1985.

12. OBVEZNA SKUPINSKA NALOGA: UPORABA LITERARNIH DEL Z ZGODOVINSKO VSEBINO PRI POUKU ZGODOVINE

ČLANI SKUPINE:

1. Gelze Daša
2. Geršič Matjaž
3. Korošec Rajka
4. Pavlič Janja
5. Simeunič Zvonko
6. Šeško Polonca

LITERARNO DELO

1. NASLOV:

Slava Vojvodine Kranjske: Uporniški kmetje

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Baron Janez Vajkard Valvasor se je rodil leta 1641 v Ljubljani. Otroštvo je s svojimi 16 brati in sestrami preživel v Izlakah. Gimnazijo je končal pri jezuitih v Ljubljani, nato potoval, služboval v vojski, kasneje je kupil par gradov. Leta 1672 se je poročil s trinajstletno Ano Rosino Graffenawer, s katero je imel 9 otrok, vendar jih je 5 umrlo zaradi črnih koz. Zaradi črnih koz je umrla tudi ona. 3 mesece po njeni smrti se je poročil še z baronico Ano Maksimilino, s katero je imel še 4 otroke. Umrl je v 53. letu starosti, 19. septembra v Krškem. Pokopan naj bi bil v družinski grobnici v Izlakah.

Čeprav je bil po poklicu vojak, je večino svojega življenja zapisal znanosti, zbirateljstvu in preučevanju Kranjske, tako da je zapustil obširno znanstveno delo. Bil je eden prvih sistematičnih kartografov pri nas, prvi, ki se je pričel ukvarjati z bakrotiskarstvom in ustanovil je grafično podjetje. O njegovi izobrazbi in bogastvu pa priča tudi mogočna knjižnica, v kateri je imel vsa takrat pomembna znanstvena dela. V svojih delih si je prizadeval pisati objektivno, vendar ga je vera v hudiča, čarovnice ipd. močno zaznamovala. Stroški njegovih dejavnosti so presegle Valvasorjeve denarne sposobnosti, zato je leta 1692 razprodal večino svojega premoženja.

Njegova dela: *Dominicae passionis icones* (1679), *Topographia arcium Lambergianarum id est arces, castella et dominia in Carniolia habita possident comites a Lamberg*; *Bagenspergi* (Bogenšperg) (1679), *Topographia Archiducatus Carinthiae modernae: das ist Controfee aller Stätt, Märckht, Clöster, undt Schlösser, wie sie anietzo stehen in dem Ertzhertzogthumb Khärnten*; *Wagensperg in Crain* (Bogenšperg) (1681), *Carniolia, Karstia, Histria et Windorum Marchia, Labaci* (Ljubljana) (1681), *Theatrum mortis humanae tripartitum: figuris aeneis illustratum* : das ist: Schau-Bühne des menschlichen Todts in drey Theil : mit schönen Kupffer-Stichen geziehrt vnd an Tag gegeben; *Laybach, Saltzburg* (Ljubljana, Salzburg); (1682), *Topographia Archiducatus Carinthiae antiquae & modernae completa: Das ist Vollkommene und gründliche Land - Beschreibung des berühmten Erz - Herzogthums Kärndten*; *Nürnberg* (1688), *Opus insignium armorumque ...* ;(1687-1688), *ter Die Ehre dess Hertzogthums Crain: das ist, Wahre, gründliche, und recht eigentliche Belegen- und Beschaffenheit dieses Römisch-Keyserlichen herrlichen Erblandes*; *Laybach* (Ljubljana) (1689). Slednja predstavlja vrh njegovega dela.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol, Ljubljana : DZS, 2005 (1.izd., 7.natis), str. 313–316

4. ZGODOVINSKO OZADJE

- *Kmečki upori.*

Valvasorjeva Slava vojvodine Kranjske, ki je v nemščini izšla leta 1689 in s katero je čim širšemu krogu ljudi, predvsem tujcem, želel predstaviti izčrpen opis tedanje Kranjske, je nastala v času turških vpadov in kmečkih uporov na Slovenskem, kar avtor v 12. in 15. knjigi tudi opisuje. Celotno delo obsega 15 knjig, ki jih je Valvasor razdelil na 4 dele. Na 3532 straneh je avtor opisal zemljepisne značilnosti in naravne znamenitosti Kranjske, zgodovino narodov, ki so vladali na Kranjskem, zgodovino in značilnosti verstev ter znamenite zgodovinske dogodke.

Osredotočil se je tudi na opis jezika, noš, šeg in navad, ki jih je spoznal med potjo po Kranjski. V Slavi je razpravljal tudi o imenih narodov, ki so nekoč živeli na Kranjskem, o samem izvoru imena dežele ter o njeni ustavni in upravni ureditvi. Da bi ljudem svojo deželo in svoje ugotovitve čim bolj nazorno prikazal, je v delo vključil tudi 24 slikovnih prilog in 528 ilustracij.

5. PRIMERNOST ZA:

- a) osnovno šolo
- b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK

"Nemirno ljudstvo pa ni moglo pričakati cesarjeve milosti in pomoči, temveč so napadli plemiče po gradovih, jih veliko pobili, druge odvajali kot ujetnike in jih zasramovali, da so morali bežati iz svojih bivališč v utrjena mesta in gradove ter le-te močno oborožiti. Kmetje so najprej divjali in tri mesece pustošili vso deželo; niti samostanom niso prizanašali.

V Mehovem, eno miljo od Novega mesta, so neko plemkinjo, Mindorfovko, in njene hčere, slekli ter jih oblekli v kmečka oblačila, rekoč, da so dovolj dolgo imele lepo življenje, naj zdaj poskusijo, kaj se pravi kmečko delo, in spoznajo, ali kaže še naprej tlačiti uboge ljudi v nasprotju s staro pravdo. Prav tako so ravnali v drugih gradovih, ki so se jih polastili. V mestecu Brežicah je bil cesarski stotnik, imenovan Ris Marko; ta je samo s šestimi konjeniki pobegnil v grad in upepelil mestece. Ko so kmetje predrli trojno obzidje gradu, se je s svojimi šestimi konjeniki oborožil, odprl vrata in namerjal predreti skozi kmete ter tako uiti. Ker pa si ti odžagali podmostnike v grajskem jarku, se je most sesul in stotnik je s svojimi konjeniki padel v jarek; tu so ga z grebeni do smrti pobili. Ta stotnik je cesarju dobro služil v Italiji in drugod, zato ga je njegova tako nesrečna smrt zelo bolela.

Da bi se pogubna vstaja pravočasno zatrla, je cesar, ker ni dobroti nič zalegla, ukazal najeti na Koroškem, v Beljaku, Brežah in Celovcu, vojake in napasti kmete. Tako so zbrali 850 konj in pet krdel pešcev; ti so pod vodstvom gospoda Žige Dietrichsteinskega, deželnega glavarja, z nekaj topovi šli pri Ptujju čez Dravo in napadli kmete, ki so se v velikem številu utaborili pri Brežicah. Ker pa so ti bili oboroženi z loki, meči, grebeni in majhnimi sulicami, a brez oklepov, so jih z lahkoto razgnali in premagali. Nato so jih po dvajset in dvajset po drevesih pobesili, druge pa spodili. Ta boj je bil okoli sv. Mihaela in tako so vstajo zadušili."

Prepis iz: Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol, Ljubljana : DZS, 2005 (1.izd., 7.natis), str. str. 313–316.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- a) Kako so bili oboroženi uporniški kmetje?
- b) Na čigavo pomoč in podporo so se zanašali uporniški kmetje?
- c) Kateri razlogi za kmečki upor so navedeni v danem odlomku?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

V nekaj stavkih (ok. 200 besed) opiši posledice kmečkih uporov na Slovenskem.

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

V katero obdobje slovenske zgodovine bi uvrstil dani odlomek? Katere so glavne značilnosti tega obdobja?

4. AVTENTIČNA NALOGA

Učenci naj se razdelijo v 2 skupini za debato. Ena skupina naj zagovarja razloge kmetov za upor, druga pa naj se postavi na stran plemičev in zagovarja njihove razloge proti kmečkim uporom.

REŠITVE:

1.

- a) Učenec pove, da so njihovo orožje predstavljali loki, meči, grebeni in majhne sulice, pri tem pa poudari, da so bili brez oklepov.
- b) Zanašali so se na podporo in pomoč cesarja.
- c) Kmetje so želeli, da bi jih plemiči nehali tlačiti in da bi le ti spoznali pomen kmečkega dela ter, da bi spoštovali staro pravdo.

2. Učenec s pomočjo učbenika opiše posledice kmečkih uporov na Slovenskem. Pri odgovoru mora omeniti maščevanje in uvedbo posebnega davka (t.i. puntarski pfenig).

3. Učenec odlomek uvrsti v čas kmečkih uporov in turških vpadov ter v nekaj stavkih obrazloži značilnosti obdobja. Pri tem si pomaga z učbenikom in dodatno literaturo.

4. Učenci se glede na dana navodila razdelijo v dve skupini, od katerih ena predstavi in zagovarja razloge kmetov za upor, druga skupina pa predstavi in zagovarja razloge plemičev proti upor. Namen te naloge je povečati motiviranost učencev za učenje te snovi in jim omogočiti razumevanje razlogov obeh strani.

LITERARNO DELO PO IZBORU SKUPINE

1. NASLOV:

Visoška kronika

2. OSNOVNI PODATKI O AVTORJU:

Ivana Tavčarja štejemo med klasične vrhunske slovenske pripovednike. Kot pisatelj se je zgledoval pri Jurčiču in Stritarju, v zrelejših letih pa se je razvil v samostojno pisateljsko osebnost. Izšolal se je za odvetnika in služboval v Kranju in Ljubljani. Leta 1881 je sodeloval pri ustanovitvi revije Ljubljanski zvon, a se je s skupino mladoslovencev kmalu razšel. Kot voditelj narodno-napredne stranke je Tavčar dosegel ugledne politične položaje: bil je deželni in državni poslanec, od leta 1911-1921 pa župan Ljubljane. Umrl je februarja, leta 1923, pokopan pa je v grobnici na Visokem.

Glavna dela: Med gorami, Vita vitae mea, Grajski pisar, 4000, V zali, Izzsa kongresa, Cvetje v jeseni, Visoška kronika.

3. ZALOŽBA OZ. VIR:

Tavčar, I., 1997. Visoška kronika. Založba Karantanija, Ljubljana, 245 str.

4. ZGODOVINSKO OZADJE

- Obdobje fevdalizma.

Tavčar je Visoško kroniko zasnoval kot trilogijo, da bi v treh notranje povezanih romanih predstavil usode gospodarjev visoškega dvorca v času po tridesetletni vojni, v dobi cesarice Marije Terezije in v letih Napoleonovih pohodov. Na žalost pa imamo le njegov zaokroženi prvi del, saj je pisatelj, zaradi oslabeledosti in nato smrti, ni uspel dokončati.

Visoška kronika je pripoved s snovjo iz preteklosti, zato jo uvrščamo med zgodovinske romane. V njej si je Ivan Tavčar na podlagi skrbnega preučevanja zgodovinskih virov prizadeval naslikati čim bolj verodostojno sliko Škofje Loke in okolice v 17. stoletju, v obdobju po verskih vojnah med katoliki in protestanti, ki predstavljajo širše evropsko ozadje. Tudi vsa imena nastopajočih so izpričana v starih listinah, seveda pa so njihovi značaji in dejanja v veliki meri plod avtorjeve domišljije. Te je še posebej veliko vtikal v poglavje o Agatinem sojenju in si pri pisanju tega zgodovinsko neizpričanega dogodka pomagal s podatki o podobnih preganjanjih čarovnic po Evropi.

5. PRIMERNOST ZA:

a) osnovno šolo

b) srednjo šolo

IZBRANI ODLOMEK:

"Tako se nam je v prekletstvo spremenil blagoslov Felicijanovega vnuka! Od tedaj se govori, da stari Visočan na svojem grobu straši! Ali Bog se nas je usmilil in ukazal je skali, da se je zgoraj v robovju odtrgala ter spodaj obtičala ravno nad zemljo, kjer počivajo kosti mojega očeta, zadnjega luterana v ti dolini!

Prihajala je pomlad in me spominjala na očetove ukaze.

Na gradu sem opravil vse in gosposka je priznala, da sem lastnik in gospodar visoških dveh gruntov. Plačati sem moral cele koše denarja: plačal sem urbarščino, umrlino, tedenske vinarje, deseti in dvajseti vinar in bogve kaj še vse; samo zraka, ki ga diham, mi niso obdavčili! Pač res, v starih časih se je živelo ceneje kot danes, ko mi je še celo prvi

hlapec svojo letino desetih nemških goldinarjev povišal za cela dva goldinarja; in pri tem sem mu moral obljubiti še ene prtene hlače, kar tudi ni malenkost! Težki so dnevi za gospodarja!

Naznanilo se mi je, kar je bilo zapisano v testamentu. Zapisano pa je bilo na prvem mestu, da naj ne postavim v stran obljub ob očetovi smrtni postelji.

Brat je dobil petnajst sto domačih goldinarjev in da bodi preskrbljen z vsako potrebščino, dokler dela pri hiši. Le sreča, da sem imel v hiši še švedsko vojno blagajno! Ta me je izvlekla iz vode, ker bi bil drugače gotovo utonil.

Sv. Florijana dan po jedi sem govoril z bratom ter mu povedal, da mi je izpolniti očetovo voljo in da se moram zaradi tega odpraviti na dolgo pot v nemške dežele. Prigovarjal sem mu, da naj bo pameten pri gospodarstvu in da naj se ne podaja na lahkomišelna pota, kar sem moral do sedaj časih opaziti."

Prepis iz: Tavčar, I., 1997. Visoška kronika. Založba Karantanija, Ljubljana, str. 120-122.

NALOGE OZ. VPRAŠANJA NA ODLOMEK

1. NALOGE S KRATKIMI ODGOVORI

- a) Kje se odlomek dogaja?
- b) V kateri čas/obdobje bi uvrstili odlomek?
- c) Kako se imenuje dokument, v katerem je pokojnik razdelil svoje premoženje?
- d) Kaj je tisto leto zahteval hlapec od gospodarja?

2. NALOGA S PROSTIM ODGOVOROM

*Katere dajatve je moral novi lastnik plačati? Katere dajatve so morali v tistem času plačevati podložniki?

3. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Na podlagi prebranega odlomka ugotovi, v kateri gospodarsko-družbeni ureditvi se le ta dogaja. Razloži, zakaj si se tako odločil/a.

4. AVTENTIČNA NALOGA

Postavi se v vlogo očeta in napiši oporoko ter jo oblikuj.

REŠITVE:

1.

- a) Na Visokem
- b) Konec luteranstva
- c) Testament ali oporoka
- d) Prtene hlače in dodatna dva goldinarja na leto

2. Učenec mora naštetih dajatve ki jih je novi lastnik moral plačal, ter s pomočjo literature/učbenika ugotoviti in napisati, katere dajatve so morali v tistem času plačevati ostali prebivalci.

3. Fevdalizem, fevdalna družbeno-gospodarska ureditev. Učenec/ka na podlagi dajatev, podložništva, gospostva in časa razloži, da se odlomek dogaja v času fevdalizma.

4. Učenec mora sestaviti oporoko, napisati kaj zapušča nasledniku ter oporoko opremiti z vsemi pomembnimi elementi kot so datum, kraj, podpis očeta in prič.

POROČILO O SKUPINSKEM DELU

Načrt razporeditve skupinskega dela oz. sodelovalnega učenja

ČLAN ŠT. 1: Gelze Daša

OPIS NALOGE: Prebrala oba izbrana odlomka ter na podlagi žreba podrobneje obdelala drugo literarno delo. Sestavila je vprašanja oziroma naloge za dodeljeni odlomek ter se nato, po pogovoru s kolegi iz skupine, skupaj odločila za tri oziroma eno najprimernejše vprašanje oziroma nalogo. Po izboru vprašanj sestavila tudi odgovore ter pripravila svoj del za predstavitev.

ČLAN ŠT. 2: Geršič Matjaž

OPIS NALOGE: Prebral oba izbrana odlomka ter na podlagi žreba podrobneje obdelal drugo literarno delo. Sestavil je vprašanja oziroma naloge za dodeljeni odlomek ter se nato, po pogovoru s kolegi iz skupine, skupaj odločil za tri oziroma eno najprimernejše vprašanje oziroma nalogo. Po izboru vprašanj sestavil tudi odgovore ter pripravil svoj del za predstavitev.

Prepisal drugi odlomek, napisal podatke o avtorju in njegovih delih ter uredil končno verzijo naloge.

ČLAN ŠT. 3: Korošec Rajka

OPIS NALOGE: Prebrala oba izbrana odlomka ter na podlagi žreba podrobneje obdelala prvo literarno delo. Sestavila je vprašanja oziroma naloge za dodeljeni odlomek ter se nato, po pogovoru s kolegi iz skupine, skupaj odločila za tri oziroma eno najprimernejše vprašanje oziroma nalogo ter odgovore. Po izboru vprašanj sestavila tudi odgovore ter pripravila svoj del za predstavitev.

Pretipkala izbrano na računalnik, sestavila krajši opis o avtorju ter pripravila končno verzijo powerpointa za predstavitev.

ČLAN ŠT. 4: Pavlič Janja

OPIS NALOGE: Prebrala oba izbrana odlomka ter na podlagi žreba podrobneje obdelala prvo literarno delo. Sestavila vprašanja oziroma naloge za dodeljeni odlomek ter se nato, po pogovoru s kolegi iz skupine, skupaj odločila za tri oziroma eno najprimernejše vprašanje oziroma nalogo. Po izboru vprašanj sestavila tudi odgovore ter pripravila svoj del za predstavitev.

Pripravila zgodovinsko ozadje literarnega dela.

ČLAN ŠT. 5: Simeunič Zvone

OPIS NALOGE: Prebral oba izbrana odlomka ter na podlagi žreba podrobneje obdelal prvo literarno delo. Sestavil vprašanja oziroma naloge za dodeljeni odlomek ter se nato, po pogovoru s kolegi iz skupine, skupaj odločil za tri oziroma eno najprimernejše vprašanje oziroma nalogo. Po izboru vprašanj sestavila tudi odgovore ter pripravila svoj del za predstavitev.

Poiskal in skeniral izbrana odlomka.

ČLAN ŠT. 6: Šeško Polonca

OPIS NALOGE: Prebrala oba izbrana odlomka ter na podlagi žreba podrobneje obdelala drugo literarno delo. Sestavila vprašanja oziroma naloge za dodeljeni odlomek ter se nato, po pogovoru s kolegi iz skupine, skupaj odločila za tri oziroma eno najprimernejše vprašanje oziroma nalogo. Po izboru vprašanj sestavila tudi odgovore ter pripravila svoj del za predstavitev.

Napisala zgodovinsko ozadje pri drugem odlomku.

DATUMI SKUPINSKEGA DELA	OPIS DELA
16. 10. 2007	Spoznavanje vseh sodelujočih v skupini in določitev drugega literarnega dela.
18. 10. 2007	Dokončni izbor odlomka za drugo literarno delo ter razdelitev v skupini
22. 10. 2007	Skupna izdelava nalog za vsako delo posebej ter debata o samem delu doma oziroma razlogih za izbor danih vprašanj
24. 10. 2007	Pregled opravljenega dela, ter dopolnitev odgovorov na vprašanja
02. 11. 2007	Priprava prezentacije
07. 11. 2007	Pregled končne verzije seminarske naloge ter powerpointa za predstavitev

SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE IN VIROV:

Branja 1. 2005. Berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana. Državna založba Slovenije, str. 313–316.

Franco, L., 1998. Absolutizem. Ljubljana, Mladinska knjiga. 224 str.

Hozjan, A., Potočnik, D., 2000. Zgodovina 2: učbenik za 2. letnik gimnazije. Ljubljana, Državna založba Slovenije, 319 str.

Tavčar, I., 2002. Visoška kronika, Založba Karantanija, Ljubljana, 245 str.

Valvazor, J., 1968. Slava vojvodine Kranjske : izbor. Ljubljana, Mladinska knjiga, 155 str.

Valvazor, J. http://sl.wikipedia.org/wiki/Janez_Valvazor. citirano: 23. 10. 2007

Avtorji prispevkov:

Batista Martina
Baumkirher Nika
Bogataj Jerca
Brulc Jani
Buovski David
Čenčič Janja
Černuta Ana
Dekleva Jasmina
Dolinšek Urška
Dražetić Igor
Drmota Jakob
Enci Vida
Endliher Saša
Fajt Tanja
Gabrijelčič Tjaša
Gabrovšek Miha
Gajić Vesna
Gelze Daša
Geršič Matjaž
Grilc Barbara
Intihar Nina
Klančnik Julijana
Knez Branko
Konrad Patricia
Korošec Rajka
Kosmač Gorazd
Krhin Gašper
Lajovic Jan
Ličina Marko
Lisec Jure
Lorber Zala
Marin Robert
Marinč Miha
Marinič Alenka
Marolt Maja
Mihelj Darja
Mirt Maja
Mravlja Nejc
Mušič Špela
Noč Jasmina
Pajnič Alenka
Pavlič Janja
Petan Marko
Pirnat Anja
Planinc Vesna
Potokar Gregor
Razgoršek Jasmina
Rifel Tadej

Sedeljšak Mirjam
Simeunič Zvonko
Slak Majda
Sočič Mitja
Strahinič Janko
Šeško Polonca
Šrot Primož
Trdan Rok
Ugovšek Mateja
Venišnik Primož
Vidrih Vesna
Vodopija Davor
Volk Martina
Vukolič Mladen
Zabav Sanja
Zidanšek Ana
Žarn Klemen
Žohar Tanja

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik VI, št. 1**

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

Copyright © Oddelek za zgodovino (za potrebe
predmeta Didaktika zgodovine)

Ljubljana

2008

*Prispevki k didaktiki
zgodovine*

Študentje
4. letnika
zgodovine
pedagoške smeri

2007/08

ISSN: 1581-8713